

קונטרס
מעלות התורה

ובו מאמרים מלוקטים מספר

הזהר הקדוש

עם ביאור הנפלא

מתוק מדבש

המפרש כל מלה ומלה בדרך קל וקצר

מאת הגאון הקדוש המקובל רבי דניאל פריש זצוקלה"ה

והוספנו בו מאמרי

חג השבועות

ובו מבוארים מעלות הלימוד בליל זה,

וסגולות הלימוד ששיגו הלומדים אז

ארגון שיעורים בזהר הקדוש ע"פ מתוק מדבש בנגלה ובנסתר ת.ד. 50215 ירושלים

כולל יוסף חיים

רח' המגיד ממעזריטש 104
ליל ששי מחצות ועד 1:30
טל. לפרטים: הר' ניר גולן 057-7217295

בית שאן

בית המדרש של רב העיר
ע"י רב העיר הרה"ג יוסף יצחק לסרי שליט"א
מוצש"ק 19:15-21:00
לאחר השיעור מתקיימת סעודת מלוה מלכה

בית שמש

בית הכנסת אור החמה
רח' המשלט 12
ע"י יצחק לוי שליט"א
אחר ערבית
טל. לפרטים: 052-3802076

בני ברק

בית הכנסת ספרדי מרכזי
שכונת רמת אלחנן
ע"י הרה"ג יצחק כהן שליט"א
ליל שבת קודש משעה 11 ועד אור הבוקר
טל. לפרטים: 052-5458553

כולל האר"י רח' הרב הירש 19

ע"י הרה"ג ישראל פנחסי שליט"א
כל בוקר לפני התפילה
ויום ראשון גם 21:00-22:00
טל. לפרטים: 03-5706370

כולל אילנא דחיי

רח' בר אילן 1
טל. לפרטים: הרב אריה וינשטוק 050-7820145

קרית הרצוג

בית המדרש שאר ישוב
רח' גרינברג 7
ע"י הרה"ג הלל הלוי שליט"א
יום חמישי 14:30 יום שבת 15 דקי לפני צאת השבת
ולאברכים בלבד: בכל יום אחר השיעור בכולל
טל. לפרטים: 03-5792896
ובין 1-3 ואחר 7 בערב גם: 050-8440110

רמת אלחנן

בית הכנסת קהל חסידים ימי ראשון שלישי וחמישי
22:30-00:30
טל. לפרטים: 052-5458553

קרית הרצוג - בית הכנסת הספרדי

רח' הזית 17/5
מוצאי שבת קודש אחר זמן רבנו תם
טל. לפרטים: יואל סוויסה 050-6745054

קרית הרצוג בית הכנסת הספרדי

רח' סרוקה 45
מוצאי שבת קודש אחר ההבדלה
טל. לפרטים: יואל סוויסה 050-6745054

בת חפר

ע"י הרה"ג עוזי שוויצה שליט"א
רב כפר יונה
מוצש"ק שעתיים אחר ההבדלה
טל. לפרטים: 09-8988174

אור יהודה

בית הכנסת שבת אחים
רח' ההגנה פינת רח' אפרים גואטה
ע"י הרה"ג יצחק כהן שליט"א
יום שלישי 18:00-19:30
טל. לפרטים: דני אוזן 052-5367020

אלון שבות

בית הכנסת הספרדי החדש
ע"י הרה"ג יוסף עטיה שליט"א
מוצש"ק 20:00-21:00 בחורף
21:00-22:00 בקיץ
טל. לפרטים: 02-9935110
050-7236730

אלעד

כולל נחלת דוד
רח' שמעון הצדיק 19
ע"י הרה"ג דוד בובליל שליט"א
כל יום 20:30-22:30
ואח"כ מחצות ועד אור הבוקר
טל. לפרטים: 03-9093139

בית המדרש ויזניץ

רח' רשב"י 11
ע"י הרב פקשר שליט"א
שבת קודש בבוקר 8:30-9:00
טל. לפרטים: 30-9092534

אשדוד

ביהכ"ס קדושי אשדוד רובע ג'
ע"י הרב משה ארמוני שליט"א
יום חמישי בשעה 20:00-12:00
טל. לפרטים: 057-7951226/02-5868041

כולל שמחת רפאל

ע"י הרה"ג יהודה שטרית שליט"א
ליל ששי 19:00-20:30
ושבת קודש לפני מנחה 16:00-18:00
טל. לפרטים: 052-2650991

אשקלון

בית הכנסת אהבת אחים
על ידי הרה"ג יעקב בן שמעון שליט"א
רח' הציונות 27
יום ד' 15:10-9
טל. לפרטים: 050-8509188

באר יעקב

בית הכנסת חזון איש
רח' חזון איש 9
ע"י הרה"ג יצחק כהן שליט"א
יום חמישי 19:30-21:00
טל. לפרטים: הרב יצחק קוגלר 08-9225567

ביתר עילית

בית הכנסת מאיר עיני ישראל
רח' אם הבנים 14
על ידי הרה"ג אורי מילר שליט"א
בין 1:30-3:00 אחה"צ
טל. לפרטים: 057-7234171

ארגון שיעורים בזהר הקדוש ע"פ מתוק מדבש בנגלה ובנסתר ת.ד. 50215 ירושלים

ירושלים

בכולל היכל פנחס
החומה השלישית 12
ע"י הר"ה"ג יוסף גרינבלט שליט"א
בשעה 8:30 - 5: אחה"צ
טל. לפרטים: 02-6285750

ביהכנ"ס בית יוסף

שמעון הצדיק 19
בשעה 7:30 - 10: בערב

גבעת שאול

בית הכנסת יד שלמה רח' רבי חיים ויטאל 19
ימים א-ג-ה 15:10 - 9:00 בבוקר
טל. לפרטים: הרב נפתלי הלוי 054-5590910

שכונת גבעת מרדכי

בית הכנסת עץ יוסף
רח' שח"ל 34
כל יום 10:15 - 21:10
טל לפרטים: עשור יוסף 02-2646917

בית המדרש ביאלא אוסטרבא

רח' נגארה 13
יום שישי 14:45 - 13:45
טל. לפרטים: הרב יקותיאל פיש 057-3109983

שכונת גילה

פנימית בית הילד
רח' השיש 9 יום שבת 16:00 - 15:00
טל. לפרטים: אבשלום 6450270
לימוד נגלות הזהר

פסגת זאב

ביהכנ"ס שרה ויוסף
ע"י הר"ה"ג שלמה שבתאי שליט"א
טל. לפרטים: 050549919 - 02-6564414

עמותת עטרת המזרח

בית המדרש שבבית הספר
רח' מאיר גרשון 21
ע"י הר"ה"ג יצחק כהן שליט"א
יום שלישי 21:00 - 22:30

אחר השיעור מתקיימת תפילת ערבית
טל. לפרטים: מנשה קלימי 050-7618659

ביהכנ"ס ברכת חיים, החורש 90 רמות

טל. לפרטים: יהושע סלם 02-5389176

שכונת נחלאות

ישיבת שערי רחמים
רח' שילה 16
ליל שישי מחצות הלילה
טל. לפרטים: הר' שחר שמואל ששון 02-6242314

שכונת בקעה

בית הכנסת קהלת יעקב
רח' יהודה 2
יום ראשון אחר ערבית
טל. לפרטים: הר' שמואל שושני 052-36464272

בת ים

בית הכנסת גבורי ישראל
בית מדרש ע"ש רשב"י ורמבעה"נ
ברחבת גן העיר סוף רח' בלפור
ע"י הר"ה"ג יצחק כהן שליט"א
יום חמישי 21:20 - 22:45
טל לפרטים: יעיש אוחיון 050-2090182

גבעת שמואל

ביהכנ"ס "שבט אחיים", ע"י מגדל המים
ע"י הר"ה"ג מרדכי אפרתי שליט"א
יום א' וד' אחרי ערבית

בביכהנ"ס המרכז

בסוף רח' נימבור
ע"י הר"ה"ג מרדכי אפרתי שליט"א

בית הכנסת שלום ורעות

רח' פרדס רוזנבלום ליד מגדל המים
ע"י הר"ה"ג יאיר הלוי שליט"א
יום שלישי 7:30
טל. לפרטים: 03-5323231/050-7373305

הרצליה

טל. לפרטים: הרב משה אלבו 09-9544806

חדרה

ביהכנ"ס "עץ החיים" בשיכון עובדין
אחרי ערבית טל. לפרטים: 04-6339167

חולון

שכונת קרית בן גוריון
בית הכנסת מאיר עינים
רח' משעול הפז
ע"י הר"ה"ג יצחק כהן שליט"א
יום שני 15:15 - 21:15
טל לפרטים: מיכאל חן 050-6220429

חיפה

ישיבת יגדיל תורה - מורשת רפאל
רח' בילו 7
ע"י הר"ה"ג מרדכי בן דוד שליט"א
שלישי ורביעי 16:00 - 21:00
טל. לפרטים: 04-8678043

חיפה נשר

ביהמ"ד אור מרדכי
רח' סיני 3, שכונה בין דור
בשעה 6 - 7.15 בבוקר

חיפה - שכונת נוה שאנן

בית הכנסת נוה ציון
רח' התיכון
ע"י הר"ה"ג יצחק כהן שליט"א
יום ראשון 15:00 - 19:15
טל לפרטים: עמרם גלבוז 04-8233645 052-2412486

מבריה

בית הכנסת בית אל
שיכון ג שלב א רח' הנביאים
ע"י הר"ה"ג יצחק כהן שליט"א
יום שני 00:30 - 22:00
טל. לפרטים: אמיר דיין 052-28233299

ארגון שיעורים בזהר הקדוש ע"פ מתוק מדבש בנגלה ובנסתר ת.ד. 50215 ירושלים

שכונת שערי חסד

בית המדרש אהל אברהם
רח' אושיסקין 30
ע"י הרה"ג יוחנן רכש שליט"א
כל יום בבקר ובצהריים, ומוצש"ק אחר ההבדלה
לפרטים הרה"ג שלמה ועקנין שליט"א:
טל 050-7694767 02-5610397

שכונת תל ציון

בית המדרש עטרת אביב
רח' אהבת ישראל 58/4
ע"י הרה"ג עובדיה יוסף שליט"א
שבת קודש 16:00-17:15
טל לפרטים: 057-7803805 02-9978838

ישוב איתמר - ליד שכם

כל יום 02:00-05:00 לפנות בוקר
טל לפרטים: מור יוסף גולן 02-9978207

ישוב יצהר

במסגרת כולל חצות
טל. לפרטים: פרילנדר אברהם
054-8191400 052-5756375

כפר סבא

כולל אשדת
רח' טירת צבי
טל. לפרטים: אבנר 050-6740462

מושב ברכיה - ליד אשקלון

ע"י הרה"ג יצחק כהן שליט"א
יום שני 22:00-23:00
טל לפרטים: יהודית 08-6753296

מושב פקיעין

בישיבת פקיעין
יום חמישי בערב 6.45 (בערך)
ובמוצש"ק כשעתיים אחרי ערבית
טל. לפרטים: הרב יוסף טדגי 054-4249333

מגדל העמק

מרכז רוחני מאור החיים מצפה העמק
רח' דובדבן 12
ע"י הרה"ג ישראל יאיר ביטון - רב השכונה
מוצש"ק אחר ערבית טל. לפרטים: 052-4539007
04-6441113

מושב ביתן אהרן

בין נתניה לחדרה ליד חבצלת השרון
טל. לפרטים: שלמה מור 09-8663003 052-4214348

מושב חמד

בית המדרש ע"י הרה"ג אידן טובים שליט"א
יום רביעי 22:30-23:30
טל. לפרטים: 052-7632729

שכונת קטמון

בית הכנסת יוסף חיים
רח' דוב הוז 8/2
ע"י הרה"ג יוסף סוויסה שליט"א
טל. לפרטים: 050-4113592

שכונת גאולה-מאה שערים

בית המדרש דרכי צדק-פוריטוב
רח' ברדיטשוב 6
ע"י כ"ק האדמו"ר רבי עקיבא רבינוביץ שליט"א
בין 5:00 - 7:00
טל. לפרטים: הרי יצחק גוטליב 052-2383156

תולדות אברהם יצחק

ע"י הרה"ג חיים יוסף פריש שליט"א
כל ערב בין 9.15 - 9.45
טל. לפרטים: 05731-92265

בית הכנסת אושפיצין

רח' חסד לאברהם 8

ע"י הרה"ג חיים יוסף פריש שליט"א
כל יום 19:00-20:00
טל. לפרטים: הרב מנחם ווייס 057-3182265

שכונת הר חומר

בית הכנסת זהר מיכל
רח' זאב פלק 18
ע"י הרה"ג אליהו מרציאנו שליט"א
מוצש"ק אחרי ערבית טל. לפרטים: 050-8587486

בית הכנסת אורות החומר

רח' יצחק נסים 76
ע"י הרה"ג אליהו אפללו שליט"א
מוצש"ק אחרי ערבית
טל. לפרטים: 050-8587486

שכונת רמות ד

בית הכנסת טוויג רח' רשביים
כל יום שיעור בנגלות הזהר
טל. לפרטים: 02-5375356

שכונת רמת אשכול

בית הכנסת אלומים הקטן
רח' נחליאלי 1 ליד מאפית גרלץ
א-ב-ג-ד אחר תפלת ערבית
טל. לפרטים: 054-7575452

שכונת הר נוף

רח' קצנלבוגן 73
יום שני 20:00-21:00
טל. לפרטים: 054-4451708

שכונת גילה

בית הכנסת אחוזה
שכונת אחוזה
ע"י הרה"ג גלעד חיים שליט"א
מוצאי שבת קודש אחר הבדלה
טל לפרטים: 052-6603259

ארגון שיעורים בזהר הקדוש ע"פ מתוק מדבש בנגלה ובנסתר ת.ד. 50215 ירושלים

פרדס חנה

בבהכניס אבן החיים
שכונת רמז 156
ע"י הרה"ג רפאל בובליל שליט"א
שעה לפני שחרית
טל. לפרטים: 04-6363515/05404521686

פתח תקוה

בית הכנסת חסד לאברהם
רח' ישראל ישעיהו 28
ע"י הרה"ג ששון בטאט שליט"א
יום חמישי 21:00-22:45
טל. לפרטים: הר' ששון בטאט 03-9092902

בית המדרש "הקטרת"

רח' שלמה 5
ע"י הרה"ג אידן טובים שליט"א
יום ראשון 20:30-21:30
טל. לפרטים: 052-76632729

בית הכנסת רפאל המלאך

רח' פפר פינת סוקולוב
יום שבת 16:00-17:00
טל. לפרטים: 03-9046985

בבית משפחת ולד

רח' אברבנאל 14
יום שני 17:00-18:30
טל. לפרטים: 03-9046985

בית הכנסת אהל חיים

רח' בר כוכבא 23
ע"י הרה"ג יהודה שחרבני שליט"א
יום ראשון 17:45-19:00
טל. לפרטים: 052-2926573

בית הכנסת אהבת חיים

רח' טולידנו 14
ע"י הרה"ג יהודה שרבני שליט"א
יום שלישי 20:45-22:00
טל. לפרטים: 052-2926573

בית הכנסת אהל ציון

רח' הרב יוסף חיים 6
ע"י הרה"ג יהודה שרבני שליט"א
יום רביעי 17:45-19:00
טל. לפרטים: 052-2926573

בית הכנסת היכל יעקב

רח' כצלנסון
ע"י הרה"ג יהודה שרבני שליט"א
יום חמישי 18:00-19:00
טל. לפרטים: 052-2926573

צפת

בית הכנסת בנימין הצדיק
רח' לוחמי הגיטאות
ע"י הרה"ג יעקב כהן שליט"א בין מנחה לערבית
טל. לפרטים: 050-5948670

שכונת רמת רזים

בית הכנסת ובא לציון
ע"י הרה"ג יעקב כהן שליט"א
יום שלישי 20:00-21:00
טל. לפרטים: 050-5948670

מושב פורת - ליד תל מונד

בית המדרש
ע"י הרה"ג מרדכי אברהם יצחקי שליט"א
מוצאי שבת אחר ערבית ר"ת
טל. לפרטים: הר' חיים מזרחי 050-9090555

נהריה

גבעת טרומפלדור
בית הכנסת שומרי שבת
ע"י הרה"ג יצחק כהן שליט"א
יום ראשון 20:00-22:00
טל. לפרטים: 04-9521596

נוף איילון

בית הכנסת הספרדי
ע"י הרה"ג מתתיהו אליהו חלפון שליט"א
שבת קודש אחר התפלות, וגם במוצ"ש אחר הבדלה
טל. לפרטים: 08-9790060

ניצן

בית הכנסת כתר תורה
ע"י הרה"ג משה ארמוני שליט"א
יום ה' 20:00-21:30
טל. לפרטים: הר' ישי בר חן 054-6671943

נשר

בית הכנסת היכל דוד
רח' גבעת עמוס
בין מנחה לערבית

בית הכנסת יד לאחים

רח' הגבורים
שב"ק 45 דקות לפני תפלת מנחה

נתניה

קרית נורדאו
בית הכנסת שפעת רביבים
רח' נורדאו מול בית חבי"ד
ע"י הרה"ג יצחק עטר שליט"א
מוצשיק אחר ערבית
טל. לפרטים: 050-510222

קרית נורדאו

בית הכנסת מדרש אליהו
רח' שטרית 14
ע"י הרה"ג מנשה ביטון שליט"א
יום חמישי ומוצשיק
טל. לפרטים: אברהם 054-4853433

עמנואל

בית הכנסת המרכזי חסידים
רח' בית ישראל
ע"י הרה"ג שלמה גולדשטיין שליט"א
טל. לפרטים: 052-8476100 09-7921012

פסגות

משפחת איזון
ליל ששי 8 בערב
טל. לפרטים 050-88441162 02-9973659

ארגון שיעורים בזהר הקדוש ע"פ מתוק מדבש בנגלה ובנסתר ת.ד. 50215 ירושלים

רמת גן

בביהכניס רח' הכבאים
ע"י הרה"ג ראובן אורבן שליטי"א
בשעה 9 - 10 בערב
טל. לפרטים: 03-5799076

רמת השרון

ביהכניס תרחם ציון רח' נהרדעה 26
בשעה 10:30 - 1 לפנה"צ
ע"י הרה"ג שלום צלאלי שליטי"א
טל. לפרטים: 03-5491367

בית הכנסת אהל יעקב

רח' הרב קוק 39
ע"י הרה"ג יהודה שרבני שליטי"א
יום שני 15:15 - 21:15
טל. לפרטים: 052-292657

תל אביב

קרית שלום
בית הכנסת המרכזי
רח' הכינור 6
ע"י הרה"ג מיכאל פייזקוב הלוי
יום חמישי 16:20 - 18:45
מוצשי"ק שעה לפני ערבית
טל. לפרטים: 052-4556806

יד אליהו

בית הכנסת באר מים חיים
רח' הפלמח 40
ע"י הרה"ג יצחק כהן שליטי"א
יום חמישי 19:20 - 18:00
טל לפרטים: אורי כאשי 052-2510043 03-7304331

שכונת תל כביר

בית הכנסת היכל אהרן
רח' זלמן שזר 42
ע"י הרה"ג יצחק כהן שליטי"א
יום שני 00:00 - 19:15
טל לפרטים: שלומי 054-5400900

קרית אתא

כולל שערי חיים (לשעבר מדרשה ליהדות)
רח' העצמאות
ע"י הרה"ג יוסף הרוש שליטי"א
יום ד' וה' 10:45 - 15:09
ליל ששי מחצות ועד הנץ
מוצשי"ק אחר ההבדלה
טל. לפרטים: 054-451211גג 14-8437512

קרית מלאכי

מרכז תורה וחסד
בית מדרש שערי תשובה
מול סופר - בנין ההסתדרות לשעבר
ע"י הרה"ג יצחק כהן שליטי"א
יום רביעי 00:21 - 22:00
טל לפרטים: חיים להב 050-5535744

ראשון לציון

אצל משפחת לוי רח' הרב מלובביץ 6/3
יום רביעי משעה 8:45 - 11:15
טל. לפרטים: 086755106 0543979642

בבית משפחת חקק הלוי

רח' אברבנאל 2 פינת הגדוד העברי 30
ע"י הרה"ג יצחק כהן שליטי"א
יום רביעי 22:30 - 23:45
טל לפרטים: 054-6341785 077-8170052

רכסים

כולל בית שמאי
ע"י הרה"ג עייש שמשון שליטי"א
בשעה 10 - 11 בבוקר
טל. לפרטים: 04-9040588

שכונת לב אליהו

"אור לציון"
ע"י הרה"ג עייש שמשון שליטי"א
כל מוצשי"ק אחרי ערבית

כל מי שמעוניין לארגן שיעור כזה בשכונתו, בית מדרשו, או בכ"מ,
שיודיע לנו בהקדם, כדי שנוכל לעזור להקמת השיעור ובהרחבת והפצת

לימוד הזוהר הקדוש ע"פ "מתוק מדבש",

לזכות כלל ישראל לאוקמי שכינתא מעפרא ולקרב את הגאולה.

לפרטים 02-532-7853

הקדמה

בקונטרס זה ליקטנו מאמרים נכבדים מן הזהר הקדוש עם ביאור "מתוק מדבש" שעיקרם סובבים על עניני מעלות התורה הקדושה והדרך אשר בה ישכון אור.

הנה אמרו חז"ל "תלמוד תורה כנגד כולם", וכל בריאת העולם היתה בשביל שיעסקו ישראל בתורה, כמו שכתוב "אם לא בריתי, יומם ולילה חקת שמים וארץ לא שמתי". ותלמוד תורה הוא מהדברים שצריכים לעורר ולחזק עליהם בכל עת.

ומה נאה להגיש קונטרס זה בערב מתן תורה, יום שנבחרנו לעם סגולה על ידי לימוד התורה, ובפרט שמאמרים אלו מלוקטים מסלתה של תורה הרי הוא ספר הזהר הקדוש שהעסק בו יהיה עיקר התורה שילמדו ישראל קדושים בימות המשיח ובעולם הבא, כפי שכתבו המהר"ח והחיד"א ובעל התניא זצוק"ל וזיע"א, ומועתקים דבריהם בהרחבה לקמן.

את הקונטרס חתמנו במאמרי "חג השבועות" ובו מבואר מעלת לימוד התורה בליל התקדש חג, וסוד התקון בפנמיות הנעשה בליל זה על ידי שאנו נעורים ועוסקים אז בתורה. גם מבואר בו המעלה והסגולה הגדולה ששייגו הלומדים אז, שזוכים להתברך בשנה טובה ומבורכת, ומובטחים הם שישלימו את שנתם.

רוב המאמרים שליקטנו מתבארים גם על דרך הנגלה, ועל כן הדפסנו אותם בביאורינו באותיות מרובעות, וחלקי המאמרים שמתבארים על דרך הנסתר הדפסנו אותם על פי רוב באותיות רש"י רגילות, או בשילוב מאמרי הנגלה עם ציון אותיות רש"י קטנות מוקפות.

הנה כאמור קונטרס זה נערך מתוך ביאור הענק לזהר "מתוק מדבש" הנדפס בכ"ב כרכים מהודרים ומפוארים ומנוקדים, וזכה דורינו האחרון למתנת שמים בחיבור זה, שהוגים בו רבים בכל רחבי תבל יומם וליל, וערבים ונעימים עליהם הביאורים למכביר, וכבר מתקיימים בס"ד למעלה ממאה ועשרים שיעורים ברבים שהוגים בו בקביעות, ואכן זו היא בשורה טובה לקראת יום הגאולה הקרוב וכפי שאמר רשב"י הקדוש כי בדור האחרון רבים יעסקו בספר הזהר דנן, ובזכות זאת נזכה לצאת מן הגלות במהרה וברחמים, אמן.

כי מלאה הארץ דעה את ה' – כמים לים מכסים

(ישעיה י"א ט)

כתב רבינו בעל התניא (לקוטי תורה פרשת צו דף יז ט"א):
הנה המשיח ילמד דעת לכל העם בהשגת פנימיות התורה,
כי אם לפי פשוטו שילמד מלך המשיח את תורת הנגלה לנו
ולבנינו, אינו מובן, הלא אז בתחית המתים יקומו משה רבינו
וכל הגדולים שכבר יודעים את כל התורה, אלא הענין כי אז
יהיה הלימוד בפנימיות התורה, שארוכה מארץ מידה, ויש בה
עליות רבות לאין קץ ותכלית.

כתב המהרח"ו (בהקדמתו לשער ההקדמות דף ב סט"ב): כי
תורת עולם הבא איננה כפשוטה, רק שם עוסקים ברוי
התורה וסודותיה, וזה שלא בחר בה ולא טרח בה בעולם הזה
מערב שבת, לא יאכל בשבת, ועליהם נאמר (ישעיה ס"ה יג) הנה
עבדי יאכלו, ואתם תרעבו וגו'.

כתב החיד"א (בספר צוארי שלל על הפטרת בראשית אות ג):
שמעתי מהראשונים, וכי מי שיגע מאד בתורה בעולם הזה,
לעתיד לבוא יהיה שוה לעם הארץ, כי כתוב "ומלאה הארץ
דעה". והרי פשוט שהתלמידי חכמים שעסקו בתורה כראוי הם
יקחו חלקם יותר ויותר. אלא הביאור הוא: "ומלאה הארץ דעה",
אבל "כמים לים מכסים" היינו שבים יש מקומות עמוקים מאד,
כן יהיו החכמים שבעולם הזה שידעו ידיעה גדולה מאד, אבל
כל המון ישראל יהיו רק יודעים. ואחד הרואה בעיניו יראה "כי
מלאה הארץ דעה", אך לפי האמת אינם שוים, עד כאן דבריהם.
וזה שכתוב (ישעיה מב כא) "ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה",
דלעתיד מלאה הארץ דעה, וזהו "יגדיל" לעתיד לכל המון
ישראל. "ויאדיר" לתלמידי חכמים יחזקם שיהיו נאדרי בכח יותר
משאר העם.

מפתח הענינים

א. "מאמר מצות לימוד התורה" ומבואר בו כי התורה ניתנה כדי שעל ידה נדע איך לעבוד את השם, ושמעלת לימוד התורה גדולה יותר מכל המצות, ומבאר שצריך האדם לרדוף אחר מי שיודע דבר תורה כדי שילמדהו, ומי שעוסק בתורה בעולם הזה זוכה שגם בגן עדן לומד תורה, ושפתותיו דובבות בקבר.

ב. "מאמר כח לימוד התורה" ומבואר בו כי מי משתדל בעסק התורה אין לו לירא ולפחד משום מזיק או חולי, וזאת לפי שהתורה מלמדת אותו לילך בדרך הישר. ומבאר עוד שאפילו אם ח"ו נגזרה על האדם גזרה חתומה שאינה יכולה להתבטל אפילו בתפלה, עם כל זאת בכח לימוד התורה אפשר לבטלה.

ג. "מאמר התורה מכפרת ומטהרת" ומבואר בו כי דברי תורה חשובים יותר מכל הקרבנות שבעולם, כי בלימוד התורה מכפר האדם הלומד על עצמו, מה שאין כן בקרבן ששם הכהן מכפר עליו. ומבאר עוד כי בלימוד התורה משיגים רפואת לגוף וטהרה לנפש.

ד. "מאמר התורה מצלת ממלאך המות" ומבואר בו שהעוסק בתורה זוכה לחיים אמיתיים בעולם הזה ובעולם הבא, כי אין אומות העולם ולא מלאך המות יכולים לשלוט עליו, וזוכה למות במיתת נשיקה שאינה נקראת מיתה. ומבאר עוד כי אם קרה שהעוסק בתורה חטא, אזי כדי שיטהר, הקב"ה מייסרו בעולם הזה במעט יסורין, או שנכנס ליטהר לשעה קלה בגיהנם אבל אין האש שולטת בו, והכל בזכות התורה שעסק בה.

ה. "מאמר התורה מתשת רק כח היצר הרע" ומבואר בו כי התורה מתשת רק את כח היצר הרע ותאוותיו, אבל לא את כח האדם, כי אדרבה היא מחזקת אותו. ומביא על כך מעשה נפלא ברבי אלעזר עם אליהו הנביא זכור לטוב. ומבאר עוד כי המלמד תורה לאחרים אז אין אליהו מניח לו לעתיד לבוא להיכנס לגיהנם.

ו. "מאמר דרך לימוד התורה" ומבואר בו כי לימוד התורה צריך להיות בדרך האמת ובדרך הישר, וזאת על ידי רב בקי, שאז לימודו עולה למעלה. וממשיך ואומר כי מי שרצונו ללמוד ואינו מוצא רב שיודע כהוגן, עם כל זאת ילמד אפילו מכל אדם, כי על ידי השתדלותו בזה יסיעוהו מהשמים שבמשך הזמן יבוא ללמוד מרב מובהק. ומבאר כי מי שמתייגע בלימודו אזי הגם שאינו מבין כראוי, ואפילו טועה, עם כל זאת הקב"ה שמח בתורתו, כי כוונתו לשם שמים. ומסיק שלעולם ילמד אדם תורה, כי מתוך שלא לשמה יזכה לבוא לשמה.

ז. "מאמר לימוד תורה לשמה" ומבואר בו שעל הרב לקרב את התלמידים ללמוד תורה, ואפילו שמתחילה רצונם להשיג עושר, כי מתוך שלא לשמה יבואו ללמוד לשמה. ומביא מעשה נפלא ברבי אבא שהכריז כי מי שרוצה עושר בעולם הזה יבוא ויעסוק בתורה, וכונתו היתה שמתוך שלא לשמה יבואו לשמה, ורבי אבא שסבר בתלמיד שרצונו ללמוד תמיד שלא לשמה, רצה לדחותו, אבל בת קול מהשמים הודיע לו שימתין עוד בסבלנות, וכן היה שבמשך הזמן חזר התלמיד ללמוד תורה לשמה.

ח. "מאמר מתן תורה לישראל" ומבואר בו סוד הענין שהקב"ה פנה לאומות העולם והציע להם לקבל את התורה, לפני שהציע זאת לישראל בניו, ומבאר שבסרוב האומות הפקירו הם את חלק הקדושה שבהם, ובזה זכו ישראל ליטול חלק ביצר הרע הנצרך להתעוררות קיום המצוות הגופניות. ומבאר עוד שבמתן תורה זכו ישראל למתנות מכל שרי מעלה, ברם בחטא העגל אבדום, אבל כשהם שבים בתשובה וכן לעתיד לבוא יזכו לכל זה בחזרה.

ט. "מאמרי ליל שבועות" ומבואר בו מעלת הלילה הקדוש, והתקן הנעלה הנעשה על ידי לימוד התורה בזה הלילה, וסגולת הלומדים שזוכים להכתב בספר הזכרון, ומובטח להם שישלימו את השנה בטוב.

י. "מאמר בשבועות נצא מן הגלות" ומבואר בו כי נשמת משה רבינו ע"ה מגולגלת בדור האחרון, והוא סובל עוונות ישראל. ובזכותו נצא מן הגלות על ידי מדת החסד, ואומר שתחילת הגאולה תהיה בפסח, והגמר בשבועות.

מאמר מצות לימוד התורה

(א) פְּקוּדָא לְלִמּוּד תּוֹרָה בְּכָל יוֹמָא, דְּאִיהוּ רְזָא דְמְהִימְנוּתָא עֲלָאָה, לְמַנְדַּע אַרְחִיָּה דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מֵאן דְּאֲשַׁתְּדַּל בְּאוּרִייתָא, זְכִי בְּהַאי עֲלָמָא, וְזְכִי בְּעֲלָמָא דְאַתִּי, וְאֲשַׁתְּזִיב מִכָּל קְטְרוּגִין בִּישִׁין, בְּגִין דְּאוּרִייתָא רְזָא דְמְהִימְנוּתָא אִיְהִי, דְּמֵאן דְּאֲתַעְסַק בָּהּ, אֲתַעְסַק בְּמְהִימְנוּתָא עֲלָאָה, וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשָׁרִי שְׂכִינְתִּיהָ בְּגִיָּיהָ דְּלָא תַעֲדִי מְנִיָּה.

מתוק מדבש

"מאמר מצות לימוד התורה" ומבואר בו כי התורה ניתנה כדי שעל ידה נדע איך לעבוד את השם, ושמעלת לימוד התורה גדולה יותר מכל המצוות, ומבאר שצריך האדם לדרוף אחר מי שיודע דבר תורה כדי שילמדוהו, ומי שעוסק בתורה בעולם הזה זוכה שגם בגן עדן לומד תורה, ושפתותיו דובבות בקבר.

(מקור המאמר זוהר פרשת תרומה זרעיא מהימנא דף קלד ע"ב, ונצי"ור ממוק מדנש כרך ז עמ' קא-קג)

פְּקוּדָא לְלִמּוּד תּוֹרָה בְּכָל יוֹמָא מְצוּה לְלִמּוּד תּוֹרָה בְּכָל יוֹם תְּמִיד, דְּאִיְהִי רְזָא עֲלָאָה (ה"ג הרמ"ק) כי התורה היא סוד עליון שגלה הקב"ה לישראל לְמַנְדַּע אַרְחִיָּה דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַעַת אֵת דְּרַכּוּיָא שֶׁל הַקַּב"ה אִיךְ יִתְקַדְּשׁוּ וְיַעֲבֹדוּהוּ, כִּי עַל יְדֵי לִימּוּד הַתּוֹרָה יֵדַע הָאָדָם כֹּל עֲבוּדוֹתָיו וּפְרָטֵי מְצוּתָיו, דְּכָל מֵאן דְּאֲשַׁתְּדַּל בְּאוּרִייתָא זְכִי בְּהַאי עֲלָמָא וְזְכִי בְּעֲלָמָא דְאַתִּי כִּי כָל מִי שְׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה זוֹכֵה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְזוֹכֵה בְּעוֹלָם הַבָּא, כְּמֵאמֶר חז"ל שֶׁהַתּוֹרָה הִיא אֶחָד מֵהַדְּבָרִים שֶׁהָאָדָם אוֹכֵל פִּירוּתֵיהֶן בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קִייַמַת לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, וְאֲשַׁתְּזִיב מִכָּל קְטְרוּגִין בִּישִׁין וְנִיצוּל מִכָּל מְקַטְרָגִים רְעִים, בֵּין בְּעוֹלָם הַזֶּה מֵהַגּוֹיִם וְהַמְזִיקִים וְהַמְחַבְלִים, וּבֵין בְּעוֹלָם הַבָּא שְׁנִיצוּל מִמְּלֹאכֵי חֲבֵלָה הַמְקַטְרָגִים עֲלָיו אַחֵר פְּטִירָתוֹ, וְהַטַּעַם לָאֵלוֹ הַתּוֹעֵלִיּוֹת בְּגִין דְּאוּרִייתָא רְזָא דְמְהִימְנוּתָא אִיְהִי לְפִי שֶׁהַתּוֹרָה הִיא סוּד הָאֱמוּנָה, כְּלוֹמֵר הִיא עֵינֵן רוּחָנִי הַנִּמְשָׁךְ מֵהָאֱלֹהוֹת מִלְּמַעְלָה עַד בְּנֵי אָדָם הַתַּחְתּוֹנִים, דְּמֵאן דְּאֲתַעְסַק בָּהּ אֲתַעְסַק בְּמְהִימְנוּתָא עֲלָאָה שְׁמִי שְׁעוֹסֵק בָּהּ הוּא עוֹסֵק בְּאֱמוּנָה הַעֲלִיוֹנָה, שֶׁמְקַשֵּׁר כָּל הָעוֹלָמוֹת מִכְּתָר עֲלִיוֹן עַד הַגֶּשֶׁם הַכֹּלֵה וְהַנֶּפֶסֶד, לִכֵּן הוּא זוֹכֵה לְכָל טוֹב וְנִיצֵל מִכָּל מְקַטְרָגִים רְעִים, כְּמֵאמֶר חז"ל כָּל הַמְקַבֵּל עֲלָיו עוֹל תּוֹרָה פּוֹרְקִים מִמֶּנּוּ עוֹל מַלְכוּת וְעוֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ, וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשָׁרִי שְׂכִינְתִּיהָ בְּגִיָּיהָ דְּלָא תַעֲדִי מְנִיָּה וְהַקַּב"ה מְשַׁרְהָ שְׂכִינְתּוֹ בְּתוֹכּוֹ בְּתַמִּידוֹת שֶׁלֹּא תִסּוּר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָם, מֵה שְׁאִין כֵּן בְּשָׂר הָעֲבוּדוֹת וְהַמְצוּת שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה, שְׁבָהֵם אֵין הַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה עֲלָיו אֵלֹא בְּשַׁעַת הָעֲבוּדָה לְבַד.

מֵאֵן דִּינְדַע מְלָה דְאוּרִייתָא, אַצְטְרִיף לְמַרְדֵּף אַבְתְּרִיה, וְלֹאֻלְפָּא הָאִי מְלָה מְנִיה, לְקַיִמָּא רְזָא דְכְתִיב (שמות כה ב) מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי, אוּרִייתָא אֵילְנָא דְחִי אִיהוּ, לְמִיָּהֵב חִיִּין לְכֻלָּא, מֵאֵן דְאַתְתֶּקֶף בְּאוּרִייתָא, אַתְתֶּקֶף בְּאֵילְנָא דְחִי, כְּמָה דְאַתְ אָמַר (משלי ג יח) עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ.

וְכַמָּה רְזִין עֲלָאִין אוֹקִימָנָא בְּמֵאֵן דְאַשְׁתַּדַּל בְּאוּרִייתָא, דְזָכִי לְאַתְקַשְׁרָא בְּאוּרִייתָא דְלַעֲיִלָּא, בְּהָאִי עֲלָמָא לָא שְׁכִיף, וְלָא שְׁכִיף בְּעֲלָמָא דְאַתִּי, וְאַפִּילוּ בְּקַבְרָא שְׁפוּתִיה מְרַחֲשֵׁן אוּרִייתָא, כְּמָה דְאַתְ אָמַר (שיר ד י) דוֹבֵב שְׁפֹתַי יִשְׁנִים.

מתוק מדבש

ומאחר שעל ידי שהאדם לומד התורה הקדושה שורה השכינה עליו, לכן מאן דִּינְדַע מְלָה דְאוּרִייתָא מי שיודע דבר תורה, אַצְטְרִיף לְמַרְדֵּף אַבְתְּרִיה וְלֹאֻלְפָּא הָאִי מְלָה מְנִיה צריך לרדוף אחריו וללמוד אותו דבר ממנו, לְקַיִמָּא רְזָא דְכְתִיב לקיים סוד מה שכתוב מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ פִּירוּשׁ כֹּל אִישׁ אֲשֶׁר הִשְׁכִּינָה נֹודַבְת אור התורה בלבו, תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי ממנו תקחו את שכינתי על ידי דבר התורה שילמוד ממנו, כי אור התורה שוכנת בלב משכילי עם בני ישראל, והאדם שהוא חכם ונבון בתורה יותר יש בו אור שכינה יותר מחבירו, ובהיות האדם לומד ממנו חלק התורה שהוא יודע הרי מקבל ממנו אור השכינה ועל ידי זה ישרה עליו ניצוץ שכינה מאיר יותר, כי אוּרִייתָא אֵילְנָא דְחִי אִיהוּ לְמִיָּהֵב חִיִּין לְכֻלָּא התורה היא עץ החיים לתת חיים לכל נמצא, לכן לא יאמר האדם כי חלק התורה שיודע החכם הלא הוא מאיר בו והוא שלו ומה יכול החכם להאיר לי ממנו, אלא דע שיש כח בתורה להאיר לזה ולזה, מפני שהיא בסוד עץ החיים שיש בו כדי להאיר לכל נמצא, ואמר כי מֵאֵן דְאַתְתֶּקֶף בְּאוּרִייתָא אַתְתֶּקֶף בְּאֵילְנָא דְחִי מי שמתחזק בתורה מתחזק בעץ החיים כְּמָה דְאַתְ אָמַר עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ רצה לומר כפי החזקתו בה כן ימצא עצמו מחוזק, לכן צריך האדם לעסוק בתורה בחוזק ובכונת הלב ולא כמצות אנשים מלומדה.

וְכַמָּה רְזִין עֲלָאִין אוֹקִימָנָא בְּמֵאֵן דְאַשְׁתַּדַּל בְּאוּרִייתָא וכמה סודות עליונים ביארנו במעלת מי שעוסק בתורה, שהוא עולה על כל שאר עסקי העבודה, דְזָכִי לְאַתְקַשְׁרָא בְּאוּרִייתָא דְלַעֲיִלָּא שזוכה להתקשר בתורה שלמעלה סְהוּס ז"ל, ועוד במעלת התורה כי התלמיד חכם בְּהָאִי עֲלָמָא לָא שְׁכִיף בעולם הזה אינו שוקט מלימוד התורה כי הוא יכול לעסוק בה תמיד, אבל למצות יש זמן לעשייתן, וְלָא שְׁכִיף בְּעֲלָמָא דְאַתִּי וגם אינו שוקט בעולם הבא, כי גם בגן עדן יזכה ללמוד תורה, מה שאין כן המצות אינם שייכות רק בעולם הזה, וְאַפִּילוּ בְּקַבְרָא שְׁפוּתִיה מְרַחֲשֵׁן אוּרִייתָא ואפילו בקבר אינו שוכב בטל אלא שפתותיו רוחשות בתורה כְּמָה דְאַתְ אָמַר דוֹבֵב שְׁפֹתַי יִשְׁנִים פִּירוּשׁ שתלמידי חכמים שפתותיהם דובבות בקבר (עיין נמס' יצמות דף לו ע"א). (מ"ק ומפרשים)

מאמר כח לימוד התורה

(ב) פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, מֵאֵי דְכִתְיִב (ישעיה לח ב) וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְהוָה, תָּא חֲזִי פְּמָה הוּא חִילָא תְּקִיפָא דְאוּרִייתָא, וְכַמָּה הוּא עֲלָאָה עַל כְּלָא, דְּכָל מֵאן דְּאֶשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא לָא דְחִיל מְעִילָאֵי וּמִתְתַּאֵי, וְלָא דְחִיל מְמַרְעִין בִּישִׁין דְּעֲלָמָא, בְּגִין דְּאִיהוּ אֶחִיד בְּאִילְנָא דְחַיֵּי וַיְלִיף מִיְנֵיהּ בְּכָל יוֹמָא, דְּהָא אוּרִייתָא תּוֹלִיף לְבַר נֶשׁ לְמִיזַל בְּאַרְחַ קְשׁוּט, תּוֹלִיף לֵיהּ עֵיטָא הֵיךְ יְתוּב קָמִי מְאָרִיָּה לְבִטְלָא הֵהִיא גְזָרָה.

מתוק מדבש

"מאמר כח לימוד התורה" ומבואר בו כי מי משתדל בעסק התורה אין לו לירא ולפחד משום מזיק או חולי, וזאת לפי שהתורה מלמדת אותו לילך בדרך הישר. ומבאר עוד שאפילו אם ח"ו נגזרה על האדם גזרה חתומה שאינה יכולה להתבטל אפילו בתפלה, עם כל זאת בכח לימוד התורה אפשר לבטלה.

(מקור המאמר נהקדמת הזכר דף י"א ע"א, ונציאור מתוק מדבש כרך א' עמ' קלט-קמ)

פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, מֵאֵי דְכִתְיִב מַה שְׁכָתוּב וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְהוָה ועל ידי תפלתו נתבטלה ממנו הגזרה של צו לבינתך וגו', והכל בכח התורה שזכה ללמד לכלל ישראל, וזה שאמר תָּא חֲזִי בא וראה, פְּמָה הוּא חִילָא תְּקִיפָא דְאוּרִייתָא עד כמה הוא כח החזק של התורה, וְכַמָּה הוּא עֲלָאָה עַל כְּלָא ועד כמה הוא נעלה על כל, דְּכָל מֵאן דְּאֶשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא לָא דְחִיל מְעִילָאֵי וּמִתְתַּאֵי שכל העוסק בתורה אין לו לירא ממקטרגים העליונים ומהמזיקים התחתונים, וְלָא דְחִיל מְמַרְעִין בִּישִׁין דְּעֲלָמָא ואין לו לירא מחלאים רעים שבעולם, בְּגִין דְּאִיהוּ אֶחִיד בְּאִילְנָא דְחַיֵּי לפי שהוא אחוז בעץ החיים שהוא התפארת שבו שורש התורה, וַיְלִיף מִיְנֵיהּ בְּכָל יוֹמָא ולומד ממנה כל יום איך להתנהג, דְּהָא אוּרִייתָא תּוֹלִיף לְבַר נֶשׁ לְמִיזַל בְּאַרְחַ קְשׁוּט כי התורה תלמד לאדם ללכת ולהשיג את דרך האמת, תּוֹלִיף לֵיהּ עֵיטָא הֵיךְ יְתוּב קָמִי מְאָרִיָּה, לְבִטְלָא הֵהִיא גְזָרָה ומלמדו עצה איך להנצל מן החטא, ואם חטא מלמדו איך לשוב לפני קונו, ואיך לבטל את הגזרה, כענין חזקיה החמלך.

דַּאֲפִילוֹ אֶתְגֹזֵר עָלֶיהָ דְּלֹא יִתְבַטַּל הָאִי גְזֵרָה, מִיַּד אֶתְבַטַּל וְאֶסְתַּלַּק
מִנֶּה, וְלֹא שְׂרִיא עָלֶיהָ דְּבַר נֶשׁ בְּהָאִי עֲלֻמָּא.

וּבְגִין כֶּן בְּעֵי לִיה לְבַר נֶשׁ לְאַשְׁתְּדֵלָא בְּאוֹרֵיתָא יְמָמָא וְלִילִי, וְלֹא
יִתְעַדֵי מִינָהּ, הִדָּא הוּא דְּכְתִיב (יהושע א ח) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה,
וְאִי אֶתְעַדֵי מִינָהּ דְּאוֹרֵיתָא, אוֹ אֶתְפָּרַשׁ מִינָהּ, כְּאֵלוֹ אֶתְפָּרַשׁ מְאִילָנָא
דְּחַיִּי.

מתוק מדבש

דַּאֲפִילוֹ אֶתְגֹזֵר עָלֶיהָ דְּלֹא יִתְבַטַּל הָאִי גְזֵרָה שאפילו נגזר עליו שלא יתבטל אותה
הגזרה, ורצה לומר שחתמו את הגזרה שלא תתבטל אפילו על ידי תפלה, עם
כל זה מִיַּד אֶתְבַטַּל וְאֶסְתַּלַּק מִנֶּה מִיַּד מִתְבַטַּל וּמִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ, כִּי יֵשׁ כַּח בַּהֲתוֹרָה
לְבַטְלָהּ, וְלֹא שְׂרִיא עָלֶיהָ דְּבַר נֶשׁ בְּהָאִי עֲלֻמָּא ואינו שורה על האדם בעולם הזה,
כִּי הַגְזֵרָה הִיא מִן הַמַּלְכוּת, וְהַתּוֹרָה הִיא לְמַעַלָּה בַּתְּפֹאֲרָתָא, לְכֵן הַתּוֹרָה יְכוּלָּה לְבַטְלָהּ.

ומסיק ואומר וּבְגִין כֶּן בְּעֵי לִיה לְבַר נֶשׁ לְאַשְׁתְּדֵלָא בְּאוֹרֵיתָא יְמָמָא וְלִילִי ולכן
צריך האדם לעסוק בתורה יומם ולילה, וְלֹא יִתְעַדֵי מִינָהּ ולא יסור ולא יתבטל
ממנה לעולם, הִדָּא הוּא דְּכְתִיב זהו שכתוב וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה והטעם שצריך
האדם לעסוק בתורה יומם ולילה, כִּי וְאִי אֶתְעַדֵי מִינָהּ דְּאוֹרֵיתָא אם סר ונתבטל מן
התורה לגמרי, אוֹ אֶתְפָּרַשׁ מִינָהּ אוֹ שֶׁנִּפְרַד מִמֶּנָּה אֶפִּילוֹ רַק לְפִי שַׁעַה, כְּאֵלוֹ אֶתְפָּרַשׁ
מְאִילָנָא דְּחַיִּי נחשב לו כאילו נפרד מעץ החיים. (מפרשים)

מאמר התורה מכפרת ומטהרת

(ג) רבי יוסי הוה אָזיל בְּאַרְחָא, פָּגַע בֵּיהּ רַבִּי חֲזִיָא, אָמַר לֵיהּ, הַאי דְאֻקְמוּהּ חֲבַרְיָא, דְּכַתִּיב בְּעָלֵי (ש"א ג יד) וְלִכְּן נִשְׁפַּעְתִּי לְבֵית עָלֵי אִם יִתְפַּכֵּר עֲוֹן בֵּית עָלֵי בְּזָבַח וּמִנְחָה עַד עוֹלָם, בְּזָבַח וּמִנְחָה אֵינוֹ מִתְפַּכֵּר, אָבֵל מִתְפַּכֵּר הוּא בְּדַבְרֵי תוֹרָה, אֲמַאי, בְּגִין דְּדַבְרֵי תוֹרָה סְלִקִין עַל כָּל קְרַבְנִין דְּעֲלָמָא, כְּמָה דְאֻקְמוּהּ, דְּכַתִּיב (ויקרא ז לו) זֹאת הַתּוֹרָה לְעוֹלָה לְמִנְחָה וְלַחֲטָאת וְלֹאֲשֵׁם וְלַמְלוֹאִים, שְׁקִיל אוֹרֵייתָא לְקַבִּיל כָּל קְרַבְנִין דְּעֲלָמָא.

אָמַר לֵיהּ, הָכֵי הוּא וְדָאי, דְּכָל מֵאן דְּאֲשַׁתְּדַל בְּאוֹרֵייתָא, אָף עַל גַּב

מתוק מדבש

"מאמר התורה מכפרת ומטהרת" ומבואר בו כי דברי תורה חשובים יותר מכל הקרבנות שבעולם, כי בלימוד התורה מכפר האדם הלומד על עצמו, מה שאין כן בקרבן ששם הכהן מכפר עליו. ומבאר עוד כי בלימוד התורה משיגים רפואת לגוף וטהרה לנפש.

(מקור המאמר זוהר פרשת קדושים דף פ ע"ב, וצניאור ממקו מדנש כרך יא עמ' טז-טז)

רבי יוסי הוה אָזיל בְּאַרְחָא רבי יוסי היה הולך בדרך, פָּגַע בֵּיהּ רַבִּי חֲזִיָא פגש בו רבי חזיאי, אָמַר לֵיהּ רבי חזיאי, הַאי דְאֻקְמוּהּ חֲבַרְיָא זה שביארו החברים (נמס') לאש השנה דף יז ע"א), דְּכַתִּיב בְּעָלֵי הכהן וְלִכְּן נִשְׁפַּעְתִּי לְבֵית עָלֵי, אִם יִתְפַּכֵּר עֲוֹן בֵּית עָלֵי בְּזָבַח וּמִנְחָה עַד עוֹלָם, ואמרו חז"ל שם בְּזָבַח וּמִנְחָה אֵינוֹ מִתְפַּכֵּר, אָבֵל מִתְפַּכֵּר הוּא בְּדַבְרֵי תוֹרָה, אֲמַאי מה הטעם שמתכפר בדברי תורה, ומתרץ בְּגִין דְּדַבְרֵי תוֹרָה סְלִקִין עַל כָּל קְרַבְנִין דְּעֲלָמָא לפי שדברי תורה עולים במעלה וחשיבות על כל הקרבנות שבעולם, כְּמָה דְאֻקְמוּהּ כמו שביארו החברים (נמס') מנמות דף קי ע"א), דְּכַתִּיב עַל מַה שֶּׁכָּתוּב זֹאת הַתּוֹרָה לְעוֹלָה לְמִנְחָה וְלַחֲטָאת וְלֹאֲשֵׁם וְלַמְלוֹאִים מכאן כי שְׁקִיל אוֹרֵייתָא לְקַבִּיל כָּל קְרַבְנִין דְּעֲלָמָא התורה שקולה כנגד כל הקרבנות שבעולם, וטעם הדבר כי הכהן בהקרבת הקרבן מייחד קב"ה ושכינתיה, נמצא שאין החוטא מתקן עצמו, אלא נתקן על ידי הכהן, אבל העוסק בתורה הוא בעצמו בהבל פיו מייחד קב"ה ושכינתיה, והוא מקריב את עצמו לאש התורה, והבל פיו הוא כריח עשן המערכה, והוא נבחר לה' מזבח.

אָמַר לֵיהּ רבי יוסי, הָכֵי הוּא וְדָאי כן הוא ודאי כדברין, דְּכָל מֵאן דְּאֲשַׁתְּדַל בְּאוֹרֵייתָא כי כל מי שעוסק בתורה, אָף עַל גַּב דְּאֲתַגְזֵר עֲלֵיהּ עוֹנֵשָׁא מְלַעֲלָא

דַּתְגָּזֵר עָלֶיהָ עוֹנֵשׂא מְלַעֲיָלָא, נִיחָא לִיה מְפָל קְרַבְנִין וְעֶלְוֹן, וְהֵהוּא
עוֹנֵשׂא אֶתְקַרַע.

וְתָא חֲזִי, לָא אֶתְדַכֵּי בַר נֶשׁ לְעֶלְמִין, אֶלָּא בְּמַלְיִן דְּאוֹרִייתָא, בְּגִינֵי
כֶּךָ מְלִין דְּאוֹרִייתָא לָא מְקַבְּלִין טוּמְאָה, בְּגִין דְּאִיהִי קְיִימָא
לְדַפְּאָה לְאֵלִין מְסַאבִּי, וְאַסְוּתָא בְּאוֹרִייתָא אֲשַׁתְּכַח, דְּכַתִּיב (משלי ג ח)
רְפֹאוֹת תְּהִי לְשַׁרְף וְשִׁקוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ, וְדְכִיּוֹתָא אֲשַׁתְּכַח בְּאוֹרִייתָא,
דְּכַתִּיב (תהלים יט י) יִרְאֵת יְהו"ה טְהוֹרָה עוֹמְדַת לְעַד, מְאִי עוֹמְדַת לְעַד,
דְּקִימָא תְּדִירָא בְּהֵהוּא דְּכִיּוֹתָא, וְלָא אֶתְעַדִּי מְגִיָּה לְעֶלְמִין.

מתוק מדבש

אף על פי שנגזר עליו עונש מלמעלה, ניחא ליה מפל קרבנין ועלוון הוא לנחת רוח
להקב"ה יותר מכל קרבנות ועולות, לכן וְהֵהוּא עוֹנֵשׂא אֶתְקַרַע גזרת עונש ההוא נקרע
ומתבטל. (רמ"ק ומפרשים)

וְתָא חֲזִי, לָא אֶתְדַכֵּי בַר נֶשׁ לְעֶלְמִין אֶלָּא בְּמַלְיִן דְּאוֹרִייתָא וּבֵא וּרְאָה, אִין הָאֲדָם
נִטְהַר מֵעוֹנוֹתָיו לְעוֹלָם אֵלָּא בְּדַבְרֵי תוֹרָה, בְּגִינֵי כֶּךָ מְלִין דְּאוֹרִייתָא לָא מְקַבְּלִין
טוּמְאָה וּלְכֵן אִין דַּבְרֵי תוֹרָה מְקַבְּלִים טוּמְאָה, בְּגִין דְּאִיהִי קְיִימָא לְדַפְּאָה לְאֵלִין
מְסַאבִּי לְפִי שֶׁהַתּוֹרָה עוֹמְדַת לְטַהַר אֶת הַטְּמֵאִים, כִּי הִיא מְקוּהַ טְהוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל לְטַהַר
מֵעוֹנוֹתָם, וְאַסְוּתָא בְּאוֹרִייתָא אֲשַׁתְּכַח וּרְפּוּאֵת הַגּוֹף וְהַנַּפֶּשׁ נִמְצְאֵת בַּתּוֹרָה, דְּכַתִּיב
רְפֹאוֹת תְּהִי לְשַׁרְף וְשִׁקוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ הַתּוֹרָה תְּהִי רְפּוּאָה לְטַבּוּרְךָ, וּמוֹחַ לְעַצְמוֹתֶיךָ,
וְדְכִיּוֹתָא אֲשַׁתְּכַח בְּאוֹרִייתָא וְגַם הַטְּהוֹרָה נִמְצְאֵת בַּתּוֹרָה, כִּי מִטְהַרֵת אֶת הָאָדָם מִטּוּמְאֵת
הַנַּפֶּשׁ, דְּכַתִּיב יִרְאֵת יְהו"ה טְהוֹרָה עוֹמְדַת לְעַד וִירְאֵת ה' הֵינֵנו הַתּוֹרָה כְּדֹלְקָמֶן, מְאִי
עוֹמְדַת לְעַד מַה פִּירוּשׁוֹ, וְאִמְרֵי דְּקִימָא תְּדִירָא בְּהֵהוּא דְּכִיּוֹתָא וְלָא אֶתְעַדִּי מְגִיָּה
לְעֶלְמִין שׁוּזָה הָאָדָם הַלּוֹמֵד תּוֹרָה עוֹמֵד תָּמִיד בְּאוֹתָהּ הַטְּהוֹרָה, וְאִין שִׁתְּרָתוֹ מִתְּבַטְּלַת מִמֶּנּוּ
לְעוֹלָם.

מאמר התורה מצלת ממלאך המות

(ד) רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט יח) גַּל עֵינַי וְאֶבִּיטָה נַפְלְאוֹת מְתוֹרְתֶיךָ, כִּמָּה אֵינוֹן בְּנֵי נֶשֶׁא טַפְשֵׁינָן, דְּלֵא יִדְעִין וְלֵא מְסַתְּפְלִין לְאַשְׁתְּדָּלָא בְּאוֹרֵייתָא, בְּגִין דְּאוֹרֵייתָא כֹּל חַיִּין וְכֹל חִירוֹ וְכֹל טוֹב בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי, חַיִּין אֵינוֹן בְּעֵלְמָא דִּין, דִּיזְפוֹן לְיוֹמִין שְׁלָמִין בְּהַאי עֵלְמָא, כִּמָּה דְאַתְּ אָמַר (שמות כג כו) אֶת מִסְפַּר יְמֵיךָ אֲמַלֵּא, וְלְיוֹמִין אֲרִיכִין בְּעֵלְמָא דְאַתִּי, בְּגִין דְּאֵינוֹן חַיִּין שְׁלִמִין, אֵינוֹן חַיִּין דְּחִידוֹ, חַיִּי בְּלֵא עֲצִיבוֹ, חַיִּין דְּאֵינוֹן חַיִּין.

מתוק מדבש

"מאמר התורה מצלת ממלאך המות" ומבואר בו שהעוסק בתורה זוכה לחיים אמיתיים בעולם הזה ובעולם הבא, כי אין אומות העולם ולא מלאך המות יכולים לשלוט עליו, וזוכה למות במיתת נשיקה שאינה נקראת מיתה. ומבאר עוד כי אם קרה שהעוסק בתורה חטא, אזי כדי שיטהר, הקב"ה מייסרו בעולם הזה במעט יסורין, או שנכנס ליטהר לשעה קלה בגיהנם אבל אין האש שולטת בו, והכל בזכות התורה שעסק בה.

(מקור המאמר צוהר פרשת חיי שרה דף קלא ע"ג - קלז ע"א, וצנזאור מתוק מדבש כרך ג עמ' קח-קי"א)

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח בְּשֵׁבַח הַתּוֹרָה וְאָמַר מַה שֶּׁכָּתוּב גַּל עֵינַי וְאֶבִּיטָה נַפְלְאוֹת מְתוֹרְתֶיךָ הִנֵּה כִּמָּה אֵינוֹן בְּנֵי נֶשֶׁא טַפְשֵׁינָן דְּלֵא יִדְעִין וְלֵא מְסַתְּפְלִין לְאַשְׁתְּדָּלָא בְּאוֹרֵייתָא כִּמָּה הֵם בְּנֵי אָדָם טַפְשִׁים שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא מְסַתְּכִלִים לְעִסּוֹק בְּתוֹרָה, בְּגִין דְּאוֹרֵייתָא כֹּל חַיִּין וְכֹל חִירוֹ וְכֹל טוֹב בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי אֵיהוּ (ה"ג ד"א) לִפִּי הַתּוֹרָה כּוֹלֵלֵת כֹּל חַיִּים וְכֹל חִירוֹת וְכֹל טוֹב בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְרַלְּה לּוֹמַר הַתּוֹרָה שֶׁהִיא סוּד הַתּפֹּאֶרֶת הוּא מְקַבֵּל חַיִּים מִן הַחֲכָמָה, וְחִירוֹת מִהַצְּנִינָה, וְכֹל טוֹב מִן הַדַּעַת, וּמִפְרָשׁ עֲנִין הַחַיִּים וְאֵמַר חַיִּין אֵינוֹן בְּעֵלְמָא דִּין הַתּוֹרָה הִיא הַנּוֹתֵנֶת חַיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה, דִּיזְפוֹן לְיוֹמִין שְׁלָמִין בְּהַאי עֵלְמָא שִׁיזְכוּ לִימֵים שְׁלָמִים וּמְלָאִים בְּזֵה הַעוֹלָם כִּמָּה דְאַתְּ אָמַר אֶת מִסְפַּר יְמֵיךָ אֲמַלֵּא פִירוּשׁ אֲמַלֵּא בְּנַחַת וּבְשִׂמְחָה, וְרַלְּה לּוֹמַר יַמִּים הַשְּׁלָמִים נִשְׁפָּעִים מִהוּ"ק דו"א וּמְמַלְכוּת הַיּוֹנְקִים מִהַצְּנִינָה וְהֵם מִנְהַיִּגִים אֶת עוֹלָם הַזֶּה, וְגַם וְלְיוֹמִין אֲרִיכִין בְּעֵלְמָא דְאַתִּי וְיִזְכֶּה לִימֵים אֲרוּכִים בְּעוֹלָם הַבָּא הַנִּשְׁפָּעִים מֵאַרְיֵן אֲנַפִּין צְנִינָה שֶׁהִיא סוּד עוֹלָם הַבָּא, בְּגִין דְּאֵינוֹן חַיִּין שְׁלִמִין לִפִּי שְׁעוֹלָם הַבָּא הוּא חַיִּים שְׁלָמִים, אֵינוֹן חַיִּין דְּחִידוֹ הֵם חַיִּים שֶׁל שִׂמְחָה כִּי אִזּוּ יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשֵׂיו, חַיִּי בְּלֵא עֲצִיבוֹ חַיִּים בְּלֵא עֲצִיבוֹ, כִּי הַעֲצִיבוּת הִיא מִצַּד הַחִיצוֹנִים, חַיִּין דְּאֵינוֹן חַיִּין חַיִּים שֶׁנִּקְרָאִים חַיִּים אֲמִתִּיִּים. (רמ"ק ומפרשים)

חירו בעֲלָמָא דין חירו דְכֻלָּא, דְכָל מֵאן דְאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא לָא יִכְלִין לְשַׁלְטָאָה עֲלוּי פֶל עֲמִין דְעֻלְמָא, וְאִי תִימָא אֵינוֹן בְּנֵי שְׁמַד, גְּזֵרָה הִיא מְלַעֲיֵלָא, פְּגוֹן רַבִּי עֲקִיבָא וַחֲבֵרֵי, וְכֵן סָלִיק בְּמַחֲשָׁבָה, חירו דְמִלְאָךְ הַמּוֹת דְלָא יִכִּיל לְשַׁלְטָאָה עֲלוּי, וְהָכִי הוּא וְדָאִי, דְאִי אָדָם הָוֵה אֲתַדְבַּק בְּאֵילָנָא דְחַיִּי דְאִיהוּ אוֹרֵייתָא, לָא גְרִים מוֹתָא לִיה וּלְכָל עֲלָמָא, וּבְגִין כֵּן פֶּד יֵהֵב קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אוֹרֵייתָא לְיִשְׂרָאֵל, מַה פְּתִיב בְּהַ (שְׁמוֹת לֵב טו) חֲרוֹת עַל הַלְּוִיחוֹת וְהָא אוֹקְמוּהַ, וְאֵלְמָלָא אֵינוֹן לָא חָטוּ וְשִׁבְקוּ אֵילָנָא דְחַיִּי, לָא גְרָמוּ מוֹתָא לְעֻלְמָא כְּמִלְקַדְמִין, וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אָמַר (תְּהִלִּים פֶּב ו) אֲנִי אֲמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֲלִיּוֹן פְּלַכֶם, חֲבַלְתוֹן גְּרַמִּיכוֹן, אֲכֵן פְּאָדָם תְּמוֹתוֹן וְגו', וְעַל דָּא פֶל מֵאן

מתוק מדבש

ועתה מפרש את ענין החירות, ואמר חירו בעֲלָמָא דין חירו דְכֻלָּא התורה נותנת לאדם חירות בעולם הזה היינו חירות מכל מיני שעבוד המבטל את האדם מתורה, דְכָל מֵאן דְאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא לָא יִכְלִין לְשַׁלְטָאָה עֲלוּי פֶל עֲמִין דְעֻלְמָא שכל מי שעוסק בתורה לא יכולים לשלוט עליו כל עמי העולם. וְאִי תִימָא אֵינוֹן בְּנֵי שְׁמַד ומקשה הרי אותם בני שמד שנהרגו הגם שעסקו בתורה, ומתוך גְּזֵרָה הִיא מְלַעֲיֵלָא הוא גזרה מלמעלה לטעם הנודע להקב"ה, פְּגוֹן רַבִּי עֲקִיבָא וַחֲבֵרֵי כגון העשרה הרוגי מלכות, וְכֵן סָלִיק בְּמַחֲשָׁבָה וכך עלתה הגזרה לפניו יתברך במחשבה, וּלְכָה לומר צ"ס דחכמה שהיא קוד המחשבה צהם נדונים כל דברים הנסתרים מזני אדם ולא נתגלה למטה טעם הגזרה, אבל בדרך כלל התורה היא חירו דְמִלְאָךְ הַמּוֹת דְלָא יִכִּיל לְשַׁלְטָאָה עֲלוּי חירות ממלאך המות שלא יכול לשלוט עליו, וְהָכִי הוּא וְדָאִי דְאִי אָדָם הָוֵה אֲתַדְבַּק בְּאֵילָנָא דְחַיִּי דְאִיהוּ אוֹרֵייתָא וכן הוא ברור שאם אדם הראשון היה מתדבק בעץ החיים שהוא התורה, לָא גְרִים מוֹתָא לִיה וּלְכָל עֲלָמָא לא היה גורם מיתה לו ולכל העולם, וּבְגִין כֵּן פֶּד יֵהֵב קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אוֹרֵייתָא לְיִשְׂרָאֵל ולכן כשנתן הקב"ה את התורה לישראל, מַה פְּתִיב בְּהַ חֲרוֹת עַל הַלְּוִיחוֹת וְהָא אוֹקְמוּהַ אל תקרי חרות אלא חירות, ודרשו חז"ל חירות ממלאך המות, וְאֵלְמָלָא אֵינוֹן לָא חָטוּ וְשִׁבְקוּ אֵילָנָא דְחַיִּי ואם בני דור המדבר לא היו חוטאים בעגל ולא עזבו את התורה שהיא עץ החיים, לָא גְרָמוּ מוֹתָא לְעֻלְמָא כְּמִלְקַדְמִין לא היו גורמים מיתה לעולם כמו אדם הראשון, וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אָמַר לישראל אחר קבלת התורה אֲנִי אֲמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֲלִיּוֹן פְּלַכֶם פירוש שאתם כמלאכים שאין המות שולט בהם, חֲבַלְתוֹן גְּרַמִּיכוֹן ולפי שחטאתם בעגל והשחתם לעצמכם, לכן אֲכֵן פְּאָדָם תְּמוֹתוֹן וְגו' שתמותו כמו אדם הראשון, וְעַל דָּא פֶל מֵאן דְאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא ועל כן כל מי שעוסק בתורה,

דַּאֲשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא לֹא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלוּי הַהוּא חוּיָא בִישָׂא דְאַחֲשִׁיף
עֲלֵמָא.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, אִי הָכִי מֹשֶׁה אַמְאֵי מִית, דְּאִי הָכִי פִיּוֹן דְּלֵא חָב לֵא
יְמוּת, אָמַר לִיה וְדַאי מִית, אָבַל לֵא שְׁלֵטָא בִּיה קְאֻמְרִינֵן, אֲלֵא
לֵא מִית עַל יְדוּי, וְלֵא אֶסְתָּאב בִּיה, וְלֵא מִית וְדַאי, אֲלֵא אֲתַדְבַּק
בְּשַׁכִּינְתָא וְאָזִיל לְחַיֵּי עֲלֵמָא, וְהֵאֵי חֵי אַקְרִי, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא דְכְּתִיב
(ש"ב כג כ) וּבְנִיהוּ בְּן יְהוֹיָדָע בְּן אִישׁ חֵי וְגו', וְעַל דָּא פֶּל מֵאֵן דַּאֲשְׁתַּדַּל
בְּאוֹרֵייתָא חִירוּ אֵית לִיה מַפְלָא, בְּעֲלֵמָא דִּין מִשְׁעַבּוּדָא דְשָׂאָר עַמִּין,
חִירוּ בְּעֲלֵמָא דְאֵתִי בְּגִין דְּלֵא יִתְבַּעוֹן מְנִיָּה דִּינָא בְּהַהוּא עֲלֵמָא פֶּלֶל.

מתוק מדבש

לֵא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלוּי הַהוּא חוּיָא בִישָׂא דְאַחֲשִׁיף עֲלֵמָא לֹא יָכִיל לְשֹׁט עֲלוּי
אוֹתוּ הַנַּחַשׁ הִרַע שֶׁהוּא מֵלֶאךְ הַמּוֹת שֶׁהַחֲשִׁיף פָּנֵי הָעוֹלָם. (רמ"ק ור"א ג ומפרשים)

אָמַר רַבִּי יִיסָא לְרַבִּי אֲלֵעֶזֶר, אִי הָכִי מֹשֶׁה אַמְאֵי מִית אִם כֵּן לְדַבְרִיךְ לְמָה מֵת מֹשֶׁה,
דְּאִי הָכִי פִיּוֹן דְּלֵא חָב לֵא יְמוּת, שֶׁאִם כֵּן שֶׁרַק הַחֲטָא גוֹרֵם הַמִּיתָה כִּיּוֹן שֶׁהוּא
לֹא חֲטָא בְּעַגְל לֹא יְמוּת, וְגַם אִם הַתּוֹרָה נּוֹתֵנָת חַיִּים וְדַאי רֵאוּי שְׁלֵא יְמוּת כִּי לֹא הִיא
עוֹד מִי שֶׁנִּדְבַּק בְּעַץ הַחַיִּים כְּמוֹהוּ אֲשֶׁר עַל יְדוּ נִיתְנָה הַתּוֹרָה, אָמַר לִיה וְדַאי מִית אֲמַר
לוּ רַבִּי אֲלֵעֶזֶר וְדַאי מֵת מֹשֶׁה מִחַמַּת תִּיקוֹן חֲטָא אָדָם הִרְאִשׁוֹן, אָבַל לֵא שְׁלֵטָא בִּיה
קְאֻמְרִינֵן אֲבַל מָה שֶׁאֲמַרְנוּ שֶׁהִדְבּוּק בְּעַץ הַחַיִּים אֵינוֹ מֵת רְצָה לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ שׁוֹלֵט בּוֹ
מֵלֶאךְ הַמּוֹת, אֲלֵא לֵא מִית עַל יְדוּי אֲלֵא הַכּוֹנֵה שְׁלֵא יְמוּת עַל יְדוּ וְתַצֵּא נִשְׁמַתוֹ בְּנִשְׁקִיָּה
וּמִיתָה כּוּז לֹא נִקְרָאת מִיתָה, וְלֵא אֶסְתָּאב בִּיה וְגַם וְלֹא נִטְמָא בּוֹ, וְלֵא מִית וְדַאי לְכֹן
נִחְשַׁב כְּאִילוֹ לֹא מֵת, אֲלֵא אֲתַדְבַּק בְּשַׁכִּינְתָא וְאָזִיל לְחַיֵּי עֲלֵמָא וְהֵאֵי חֵי אַקְרִי
אֲלֵא הַתְּדַבֵּק בְּשַׁכִּינָה וְהֵלֵךְ לְחַיֵּי הָעוֹלָם וְאִישׁ כּוּזָה נִקְרָא חֵי, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא כְּמוֹ שֶׁאֲמַרוּ
חֲז"ל בְּמִס' בְּרֻכּוֹת דָּף יח ע"ב, דְּכְּתִיב וּבְנִיהוּ בְּן יְהוֹיָדָע בְּן אִישׁ חֵי וְגו' שֶׁאֵפִילוֹ
בְּמִיתָתוֹ נִקְרָא חֵי, וְעַל דָּא פֶּל מֵאֵן דַּאֲשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא חִירוּ אֵית לִיה מַפְלָא וְעַל
כֵּן כָּל מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה יֵשׁ לוֹ חִירוֹת מְכַל, וּמִפְרַשׁ בְּעֲלֵמָא דִּין מִשְׁעַבּוּדָא דְשָׂאָר
עַמִּין בְּעוֹלָם הַזֶּה יֵשׁ לוֹ חִירוֹת מִשְׁעַבּוּד שֶׁל שָׂאֵר הָעַמִּים, חִירוּ בְּעֲלֵמָא דְאֵתִי בְּגִין
דְּלֵא יִתְבַּעוֹן מְנִיָּה דִּינָא בְּהַהוּא עֲלֵמָא פֶּלֶל וְיֵשׁ לוֹ חִירוֹת בְּעוֹלָם הַבָּא שְׁלֵא יִתְבַּעוּ
מִמֶּנּוּ דִּין בְּעוֹלָם הָעֲלִיוֹן כָּלֵל, הֵנָּה לֹא אֲמַר שְׁלֵא יִתְבַּעוּ מִמֶּנּוּ חֲשִׁבוֹן כָּלֵל, שֶׁאֵין לָךְ מִי
שֶׁאֵינוֹ נּוֹתֵן דִּין וְחֲשִׁבוֹן כִּי אֵין צְדִיק בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יַחֲטָא, אֲלֵא בּוֹכּוֹת הַתּוֹרָה
שֶׁלְּמַד הַקְּב"ה מֵיִסְרוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה עַד שֶׁנִּטְהַר מִעוֹנוֹתָיו וְנִכְנַס בְּטַהֲרָה לְעוֹלָם הַבָּא, אִי נִמִּי
שֶׁנִּכְנַס לְגִיהֵנָם וְכִנִּיסָתוֹ שֶׁם נִחְשַׁבְתָּ לּוֹ לְעוֹנָשׁ וְנִטְהַר שֶׁם בְּלִי צַעַר וְאֵין אֹר שֶׁל גִּיהֵנָם
שׁוֹלֵט בּוֹ לֵיִסְרוֹ. (רמ"ק ומפרשים)

תָּא חֲזִי בְּאוֹרֵיתָא פִּמָּה רְזִין עֲלָאִין סְתִימִין אֵית בָּהּ, בְּגִין כֶּךָ פְּתִיב
 (משלי ג טו) יְקָרָה הִיא מְפַנֵּינִים, פִּמָּה גְּנִיזִין טְמִירִין אֵית בָּהּ, וְעַל
 דָּא פִּד אֶסְתַּפֵּל דְּדוּד בְּרוּחָא דְּחַכְמָתָא, וְיִדַּע פִּמָּה פְּלִיאָן נְפֻקִין מְאוֹרֵיתָא,
 פְּתַח וְאָמַר (תהלים קיט יח) גַּל עֵינֵי וְאֲבִיטָה נְפֻלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ.

מתוק מדבש

תָּא חֲזִי בְּאוֹרֵיתָא פִּמָּה רְזִין עֲלָאִין סְתִימִין אֵית בָּהּ בא וראה כמה סודות עליונים
 סתומים יש בתורה, בְּגִין כֶּךָ פְּתִיב יְקָרָה הִיא מְפַנֵּינִים פִּירוּשׁ יְקָרָה הִיא
 מחמת הפנימיות שבה, כי פִּמָּה גְּנִיזִין טְמִירִין אֵית בָּהּ כמה אוצרות נסתרות יש בה,
 וְעַל דָּא פִּד אֶסְתַּפֵּל דְּדוּד בְּרוּחָא דְּחַכְמָתָא ועל כן כשהסתכל דוד בתורה ברוח החכמה
 שבו, וְיִדַּע פִּמָּה פְּלִיאָן נְפֻקִין מְאוֹרֵיתָא וידע כמה דברים נפלאים יוצאים מהתורה,
 פְּתַח וְאָמַר גַּל עֵינֵי וְאֲבִיטָה נְפֻלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ שגם אני אזכה להביט ולהשיג את
 הנפלאות שבתורה. (רמ"ק ומפרשים)

מאמר התורה מתשת רק כח היצר

(ה) רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי שְׁמַעוֹן, פָּגַע בָּהּ בְּאֵלֶיהָ, בְּדִיּוּקְנָא דְסָבָא חָדָא, וְעָלַם זְעִיר עֲמִיָּה, וְהָוָה מַעְבֵּר נִהְרָא דְמֵיָּא רַבָּא לְאַעְבְּרָא לְהָךְ גִּיסָא, אֲמַרִית לִיה, סָבָא סָבָא, אֲרַמִי אֶפְתָּפָּאֵי רַבִּיָּא דִּין, וְאַתָּה בְּאִידָךְ גִּיסָא, וְאַעְבֵּר לְכוּן מַעְבְּרָא דְמֵיָּא.

אָמַר, וְלֹאוּ מְאָרֵי דְדָרְא אַתָּה, וְלֹא תִיכּוֹל לְאַעְבְּרִינָנָא, אֲמַרִית לִיה סָבָא סָבָא, אֵי אַתְּפָסְךָ בְּחַד יְדֵי לָךְ וְלִיָּה, אֲרַמִי יִתְכוּן לְאִידָךְ גִּיסָא בְּפִלְגוֹת מִילָא.

אָמַר לִי, וְלַעִית בְּאוֹרִיתָא, אֲמַרִית לִיה אֵין, אָמַר לִי וְלֹא נִקְרָאת תּוֹשִׁיָּה, שְׁמַתְשֵׁת פְּחוּ שֶׁל אָדָם, אֲמַרִית לִיה וְלֹא נִקְרָאת אֶסּוּתָא

מתוק מדבש

"מאמר התורה מתשת רק כח היצר הרע" ומבואר בו כי התורה מתשת רק את כח היצר הרע ותאוותיו, אבל לא את כח האדם, כי אדרבה היא מחזקת אותו. ומביא על כך מעשה נפלא ברבי אלעזר עם אליהו הנביא זכור לטוב. ומבאר עוד כי המלמד תורה לאחרים אז אין אליהו מניח לו לעתיד לבוא להיכנס לגיהנם.

(מקור המאמר זוהר חדש פרשת לך לך דף לב ע"א, ונצי"ור ממוק מדגש כרך ח עמ' תלח-תק)

רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי שְׁמַעוֹן סִיפֵר, שִׁפְעַם אַחַת פָּגַע בָּהּ בְּאֵלֶיהָ הַנְּבִיא, בְּדִיּוּקְנָא דְסָבָא חָדָא וְעָלַם זְעִיר עֲמִיָּה בְּצוֹרֶת זֶקֶן אַחַד וְנַעַר קֶטָן הִיָּה עִמּוֹ, וְהָוָה מַעְבֵּר נִהְרָא דְמֵיָּא רַבָּא, לְאַעְבְּרָא לְהָךְ גִּיסָא וְהִיָּה שֵׁם מַעְבֵּר שֶׁל נֶהַר גְּדוֹל שֶׁל מִים, וְאֵלִיהוּ הִיָּה רוּצָה לַעֲבוֹר לְצַד הַשְּׁנַי שֶׁל הַנְּהַר, אֲמַרִית לִיָּה, סָבָא סָבָא, אֲרַמִי אֶפְתָּפָּאֵי רַבִּיָּא דִּין, וְאַתָּה בְּאִידָךְ גִּיסָא אִמְרִיתִי לוֹ, זֶקֶן זֶקֶן, הֲרִים אֶת הַנְּעַר הַזֶּה עַל כְּתָפֵי שְׁבַעַד זֶה, וְאַתָּה תַעֲלֶה בְּצַד הַשְּׁנַי, וְאַעְבֵּר לְכוּן מַעְבְּרָא דְמֵיָּא וְאֵנִי אַעֲבִיר אֶתְכֶם אֶת מַעְבֵּר הַמִּים. אָמַר לִי הַזֶּקֶן, וְלֹאוּ מְאָרֵי דְדָרְא אַתָּה וְכִי אֵינְךָ מְגֹדֹלֵי הַדּוֹר, וְלֹא תִיכּוֹל לְאַעְבְּרִינָנָא וְלֹא תוּכַל לְהַעֲבִיר אוֹתָנוּ, כִּי הַתּוֹרָה מַתְשֵׁת כַּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּדַלְקָמֵן, אֲמַרִית לִיָּה, סָבָא סָבָא אִמְרִיתִי לוֹ זֶקֶן זֶקֶן, אֵי אַתְּפָסְךָ בְּחַד יְדֵי לָךְ וְלִיָּה אִם אַתְּפוּשׁ בִּיד אַחַת אוֹתְךָ וְאַתָּה הַנְּעַר, אֲרַמִי יִתְכוּן לְאִידָךְ גִּיסָא בְּפִלְגוֹת מִילָא אֶטִּיל אֶתְכֶם לְצַד אַחַר שֶׁהוּא כַּחֲצֵי מִילָא.

אָמַר לִי שֶׁאֵל מִמֵּנֵי הַזֶּקֶן, וְלַעִית בְּאוֹרִיתָא הֵאֵם אַתָּה עוֹסֵק בְּתוֹרָה, אֲמַרִית לִיָּה, אֵין הַשְּׁבַתִי לוֹ כֵּן, אָמַר לִי הַזֶּקֶן, וְלֹא נִקְרָאת תּוֹשִׁיָּה שְׁמַתְשֵׁת פְּחוּ שֶׁל אָדָם וְכִי הַתּוֹרָה לֹא נִקְרָאת תּוֹשִׁיָּה, הַמּוֹרָה שְׁמַתְשֵׁת אֶת כַּחוֹ שֶׁל אָדָם, וְאִם כֵּן אֵיךְ יִתְכַן שֵׁשׁ לְךָ כַּח גְּדוֹל לְהַעֲבִיר אֶת שְׁנֵינוּ בִּיד אַחַת, אֲמַרִית לִיָּה הַשְּׁבַתִי לוֹ, וְלֹא נִקְרָאת אֶסּוּתָא

וְשִׁקוּיָא, שְׁנֵאֲמַר (משלי ג ח) רְפָאוֹת תְּהִי לְשִׁרְךָ וְשִׁקוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ, אֶף
אֲנִי שְׁתֵּי מְאוּרֵיתָא סְגִיָּאָה, כְּמָאן דְּשְׁתֵּי מְאָנָא דְּאַסְוֹתָא וְאַתֵּישֵׁר
חִילִי, אַעֲבְרִינוּן.

אֲמַרִית לִיה סָבָא סָבָא, מָאן רְבִיָּא דִּין גַּבְּךָ, אָמַר לִי אֲנִי מְלִיף לִיה
בְּאוּרֵיתָא, אֲמַרִית לִיה סָבָא סָבָא, חִילִי סְגִיָּא בְּעֵלְמָא דִּין
וּבְעֵלְמָא דְּאַתִּי, וּבְגִינְיָה דְּרְבִיָּיא דִּין, לֹא אֶשְׁבּוּק לְמִלְּאָכָא דְּגִיְהֵנָם
לְמִינְגַע בְּךָ, וְאֲנִי עֵיילָנָא לָךְ לְעֵלְמָא דְּאַתִּי, בְּתַקוּף חִילִי דְּאַית לִי
תַמְן.

אָמַר לִי, רְבִי רְבִי, חִילְךָ סְגִיָּאָה לְעֵלְמָא דְּאַתִּי, כְּחַד מִן שְׁמֻשׁוּי

מתוק מדבש

וְשִׁקוּיָא וכי לא נקראת התורה רפואה ושיקוי, שְׁנֵאֲמַר רְפָאוֹת תְּהִי לְשִׁרְךָ לטבורך
וְשִׁקוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ, אֶף אֲנִי שְׁתֵּי מְאוּרֵיתָא סְגִיָּאָה אֶף אֲנִי שְׁתֵּי הִרְבָּה מִן הַתּוֹרָה,
כְּמָאן דְּשְׁתֵּי מְאָנָא דְּאַסְוֹתָא, וְאַתֵּישֵׁר חִילִי כְּמִי שְׁשׁוּתָה כְּלִי עִם סַמְמִי רְפּוּאָה,
וְנִתְחַזַּק כְּחִי, אַעֲבְרִינוּן וְהַעֲבַרְתִּי אוֹתָם אֶת הַנְּהַר.

הנה איתא במס' בבא מציעא דף פד ע"א, שאמר רבי יוחנן לריש לקיש "חילך לאורייתא", ומפרש
שם המהרש"א: רצה לומר חילך וכח זה של יצר הרע לאורייתא, כשתעסוק בה היא מתשת חילך,
וכדמסיק בדקביל עליה בעלמא התיש כחו, ולא מצי הדר, דהתורה נקראת על שם זה תושיה, עכ"ל,
הרי מבואר בדבריו כדעת רבי אלעזר כאן, שאין התורה מתשת כח האדם, אלא אדרבא מחזקת כחו,
ומה שמצינו שנקראת תושיה, הוא כנגד כח היצר הרע המתאוה, שהתורה מתשת אותו הכח. (לפי מייס
ומוזן אות קעד)

אֲמַרִית לִיה שְׁאַלְתִּי מִמְּנֹ, סָבָא סָבָא, מָאן רְבִיָּא דִּין גַּבְּךָ מִי הוּא נַעַר הַזֶּה עִמָּךְ,
אָמַר לִי, אֲנִי מְלִיף לִיה בְּאוּרֵיתָא אֲנִי מְלַמֵּד אוֹתוֹ תּוֹרָה, אֲמַרִית לִיה אֲמַרִית
לו לזקן, סָבָא סָבָא, חִילִי סְגִיָּא בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְּאַתִּי כְּחִי גְדוּל בַּעוֹלָם הַזֶּה
וּבַעוֹלָם הַבָּא, וּבְגִינְיָה דְּרְבִיָּיא דִּין וּבִשְׁבִיל שְׂאַתָּה לוּמַד תּוֹרָה עִם הַנַּעַר הַזֶּה, לֹא אֶשְׁבּוּק
לְמִלְּאָכָא דְּגִיְהֵנָם לְמִינְגַע בְּךָ לֹא אַעֲזוּב אֶת מְלַאךְ הַמְּמוֹנָה עַל הַגִּיְהֵנָם לְנֹגַע בְּךָ, וְאֲנִי
עֵיילָנָא לָךְ לְעֵלְמָא דְּאַתִּי וְאֲנִי אֲבִיא אוֹתְךָ לַעוֹלָם הַבָּא, בְּתַקוּף חִילִי דְּאַית לִי תַמְן
בְּכַחַי הַגְּדוּל שִׁישׁ לִי שִׁם.

אָמַר לִי הַסָּבָא, רְבִי רְבִי כֵךְ הוּא כְּדַבְרִיךְ, כִּי חִילְךָ סְגִיָּאָה לְעֵלְמָא דְּאַתִּי כְּחַד גְּדוּל
לַעוֹלָם הַבָּא, וְהוּא כְּחַד מִן שְׁמֻשׁוּי דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּמִשְׁמֻשֵׁין קְדָמוּהִי

דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּמִשְׁמָשִׁין קְדֻמוֹהֵי. עַד דְּאִשְׁגַּח בֵּה לָא תְּזַיְיָהּ,
אָמַר שְׁמַע מִינָהּ דְּאֵלֵיהּ הָהּ, וְהָהּ חֲדִי בְּעוֹבְדוּי דְּעֵבֵד לֵיהּ.

וּמִן יוֹמָא הַהוּא פִּד הָהּ חֲמִי דְּיוֹקְנָא דְּאָבוּי, הָהּ אָמַר לֵיהּ, אָבָא
אָבָא, אֵימָא לְהַהוּא סָבָא, שְׁפָמִין סְגִיָּאִין מְאֹרִיתָא הָהּ, אָמַר
לֵיהּ, אֵימָא לֵיהּ סָבָא דְּקִדְמָאִי, סָבָא דְּפֹתְקָא, וּמִדְּ יִתְיַיֶּשֶׁר חֵילָךְ.

מתוק מדבש

כאחד מן המשרתים המשרתים לפני הקב"ה, ואמר בעל המאמר, כי עַד דְּאִשְׁגַּח בֵּה עַד
שרבי אלעזר השגיח והסתכל באותו הזקן, לָא תְּזַיְיָהּ לא ראה אותו עוד, אָמַר לעצמו,
שְׁמַע מִינָהּ דְּאֵלֵיהּ הָהּ משמע שזה הזקן היה אליהו הנביא, שבא להסכים על דברי,
וְהָהּ חֲדִי בְּעוֹבְדוּי דְּעֵבֵד לֵיהּ ורבי אלעזר היה שמח במעשה שעשה לו, שהעביר
אותו את הנהר, וזכה לשמשו.

והוסיף בעל המאמר ואמר וּמִן יוֹמָא הַהוּא פִּד הָהּ חֲמִי דְּיוֹקְנָא דְּאָבוּי ומן אותו
היום כשרבי אלעזר היה רואה בחלום את צורת אביו, הָהּ אָמַר לֵיהּ היה אומר
לו אָבָא אָבָא, אֵימָא לְהַהוּא סָבָא אמור לאותו הזקן שהוא אליהו, כי שְׁפָמִין סְגִיָּאִין
מְאֹרִיתָא הָהּ ביטולים הרבה היו לי מלימוד התורה, ועל ידי זה נחלש כחי, (עיי' מס')
שנ' דף קטט ע"ג, ונערוך ערך פג'ר), אָמַר לֵיהּ השיב לו אביו, שאליהו אמר לי אֵימָא
לֵיהּ אמור לבנך רבי אלעזר, שיאמר אלו הדברים המסוגלים לחיזוק הכח לתלמוד תורה,
והיינו סָבָא דְּקִדְמָאִי "אליהו שהוא זקן של הראשונים", סָבָא דְּפֹתְקָא "והוא זקן שנזכר
בפתקא דהיינו בנביאים", ואם תאמר כך וּמִדְּ יִתְיַיֶּשֶׁר חֵילָךְ מיד יתחזק כחך בזכותו.

(מפרשים)

מאמר דרך לימוד התורה

(1) דַּתְּנִינֶנּוּ, מֵאֵן דְּאָזִיל בְּאַרְח מִיִּשְׂר בְּאוֹרֵייתָא, וּמֵאֵן דְּאֶשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא
 פְּדָקָא יָאוֹת, אֵית לִיה חוֹלְקָא טְבָא תְּדִיר לְעֶלְמָא דְּאֵתִי,
 דִּהֵהִיא מְלָה דְּאוֹרֵייתָא דְּאֶפִּיק מְפוּמִּיָּה, אֶזְלָא וְשָׂאטָא בְּעֶלְמָא, וְסֻלְקָא
 לְעֵילָא, וְכַמְּה עֲלָאִין קְדִישִׁין מִתְּחַבְּרָאן בְּהֵיא מְלָה, וְסֻלְקָא בְּאַרְח
 מִיִּשְׂר, וְאֶתְעֵטֵר בְּעֵטְרָא קְדִישָׁא, וְאֶסְתַּחֲי בְּנֶהֱרָא דְּעֶלְמָא דְּאֵתִי, דְּנִגִּיד
 וְנִפְיָא מְעַדְן, וְאֶתְקַבַּל בֵּיה וְאֶשְׁתַּאֲב בְּגִיָּה, וְאֶתְנַטַּע (ס"א וְאֶתְעַנְג) סוּחְרַנְיָה
 דִּהֵהוּא נֶהֱרָא אֵילְנָא עֲלָאָה, וְכַדִּין נִגִּיד וְנִפְיָא נֶהֱרָא עֲלָאָה, וְאֶתְעֵטֵר
 בֵּיה בְּהֵהוּא בַּר נֶשׁ פֶּל יוֹמָא, פְּמָה דְּאֶתְמַר.

מתוק מדבש

"מאמר דרך לימוד התורה" ומבואר בו כי לימוד התורה צריך להיות בדרך האמת ובדרך הישר, וזאת על ידי רב בקי, שאז לימודו עולה למעלה. וממשיך ואומר כי מי שרצונו ללמוד ואינו מוצא רב שיודע כהוגן, עם כל זאת ילמד אפילו מכל אדם, כי על ידי השתדלותו בזה יסיעוהו מהשמים שבמשך הזמן יבוא ללמוד מרב מובהק. ומבאר כי מי שמתייגע בלימודו אזי הגם שאינו מבין כראוי, ואפילו טועה, עם כל זאת הקב"ה שמח בתורתו, כי כוונתו לשם שמים. ומסיק שלעולם ילמד אדם תורה, כי מתוך שלא לשמה יזכה לבוא לשמה.

(מקור המאמר זוהר פרשת קדושים צרעיא מהימנא דף פה ע"א-ב, וצנזאור מתוק מדבש כרך יא עמ' 57-58)

דַּתְּנִינֶנּוּ כִּי לַמְדֵנוּ מֵאֵן דְּאָזִיל בְּאַרְח מִיִּשְׂר בְּאוֹרֵייתָא מִי שְׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיִּשָּׁר בְּדֶרֶכִי
 הַתּוֹרָה שֶׁלֹּמֵד מִרְבוֹתָיו הַיּוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה, וּמֵאֵן דְּאֶשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא פְּדָקָא
 יָאוֹת וּמִי שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּעֵצְמוֹ כְּרָאוּי בְּשֶׁכַל זָךְ וְנָקִי, וּמִסִּיק שְׁמַעְתָּא אֵלִיבָא דְּהַלְכָתָא,
 אֵית לִיה חוֹלְקָא טְבָא תְּדִיר לְעֶלְמָא דְּאֵתִי זֶה הָאִישׁ יֵשׁ לוֹ תְּמִיד חֶלֶק טוֹב לְעוֹלָם
 הַבָּא, כִּי הַתּוֹרָה הִיא נְתַפְאֶרֶת וְהוּא נֹחַז תְּמִיד צְנִינָה הַנִּקְרָאֶת עוֹלָם הַבָּא, דִּהֵהִיא מְלָה
 דְּאוֹרֵייתָא דְּאֶפִּיק מְפוּמִּיָּה כִּי הַדִּיבּוּר שֶׁל תּוֹרָה שְׁמוּצִיא הָאָדָם מִפּוֹ בִּשְׁעַת לִימוּדוֹ,
 אֶזְלָא וְשָׂאטָא בְּעֶלְמָא וְסֻלְקָא לְעֵילָא הוֹלֵךְ וּמִשׁוּטֵט בְּעוֹלָם וְעוֹלָה לְמַעְלָה, וְכַמְּה
 עֲלָאִין קְדִישִׁין מִתְּחַבְּרָאן בְּהֵיא מְלָה וְכַמְּה מֵלָאִים עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים הַמְּמוּנִים לְהַעֲלוֹת
 דְּבָרֵי הַתּוֹרָה מִתְּחַבְּרִים בְּדִיבּוּר הֵהוּא וּמְלוּיִם אוֹתוֹ, וְסֻלְקָא בְּאַרְח מִיִּשְׂר וְכַךְ הוּא עוֹלָה
 בְּדֶרֶךְ הַיִּשָּׁר, וְאֶתְעֵטֵר בְּעֵטְרָא קְדִישָׁא וּמִתְעֵטֵר בְּעֵטְרָה קְדוּשָׁה, לְהֵינּוּ צַהֲרַת הַמַּלְכוּת
 הַנִּקְרָאֶת עֵטְרָה, וְאֶסְתַּחֲי בְּנֶהֱרָא דְּעֶלְמָא דְּאֵתִי דְּנִגִּיד וְנִפְיָא מְעַדְן וּמִתְרַחֵץ וּמִזְדַּכֵּךְ
 בְּנֶהֱרָא שֶׁל עוֹלָם הַבָּא, שְׁהוּא הִיסוּד לְצִינָה, הַנִּמְשָׁךְ וְיוֹצֵא מְעַדְן שְׁהוּא הַסְכְּמָה, וְאֶתְקַבַּל
 בֵּיה וְאֶשְׁתַּאֲב בְּגִיָּה וּמִתְקַבַּל בּוֹ וְנִשְׁאָב בְּתוֹכוֹ, לְלוּמַר שְׁעוֹלָה לִיסוּד לְאִימָא צְסוּד מִיָּין
 נּוֹקְצִין וְנִשְׁאָב צְמוּכוֹ, וְגוֹרֵם עַל יְדֵי תּוֹרָתוֹ כִּי וְאֶתְנַטַּע סוּחְרַנְיָה דִּהֵהוּא נֶהֱרָא אֵילְנָא
 עֲלָאָה הַקְּב"ה נוֹטֵעַ סְבִיב הַנְּהַר הֵהוּא אֵילָן גְּדוֹל וְעֲלִיּוֹן, (וּלְפִי הַגִּירְסָא שֶׁל וְאֶתְעַנְג פִּירוּשׁוֹ
 שׁו"א שְׁהוּא סוּד אֵילָן הַעֲלִיּוֹן הוּא מִתְעַנְג עַל יְדֵי הַמוֹחִין שֶׁמְקַבֵּל מֵאִימָא עַל יְדֵי תּוֹרָתוֹ), וּמֵאַחַר שְׁהוּא

וּמֵאֵן דִּילִיף בְּאוֹרֵייתָא, וְלֹא מִשְׁתַּדַּל בְּהָ בְּאַרְחָ קְשׁוּט וּבְאַרְחָ מִישָׁר,
הַהוּא מְלָה סְלֵקָא וְסָטִי אוֹרְחִין, וְלִית מֵאֵן דִּיתַחְבֵּר בְּהָ, וְכֻלָּא
דְּחִינן לָהּ לְבַר, וְאָזִיל וְשָׂאט בְּעֵלְמָא, וְלֹא יִשְׁפַח אֲתֵר.

מֵאֵן גָּרִים לִיָּה הָאִי, הַהוּא דְּסָאטִי לִיָּה מֵאַרְחָ מִישָׁר, הָדָא הוּא דְּכְתִיב
(ויקרא יט יד) וְלִפְנֵי עֹר לֹא תִתֵּן מְכָשׁוּל, וּבְגִין כֶּף פְּתִיב (שם)
וַיִּרְאֵת מֵאַלְהֵי"ךְ אֲנִי יְהו"ה.

וּמֵאֵן דְּתִיאוּבְתִיָּה לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא, וְלֹא אֲשַׁפַּח מֵאֵן דִּילִיף לִיָּה,
וְהוּא בְּרַחֲמֵימוֹתָא דְּאוֹרֵייתָא לְעֵי בְּהָ, וּמְגַמְגֵּם בְּהָ בְּגַמְגוּמָא,

מתוק מדבש

גַּרְם לִזְהָ, לִכְן וּכְדִין נְגִיד וְנִפְיָק נְהוּרָא עֲלָאָה אִז נִמְשַׁךְ וַיּוּצֵא אוֹר עֲלִיּוֹן מֵאַלּוֹ הַמוֹחִין
שֶׁל ז"ל, וְאַתְעָשֶׁר בֵּיהּ בְּהַהוּא בַּר נֶשׁ כֵּל יוֹמָא וּמִתְעַטֵּר וּמֵאִיר בְּאוֹתוֹ הָאָדָם כֹּל הַיּוֹם
הַהוּא, כְּמָה דְּאַתְמַר כִּמוֹ שֶׁכָּבֵר לְמַדְנֵנו עֵינֵן זֶה בְּמִקּוּם אַחֵר.

וּמֵאֵן דִּילִיף בְּאוֹרֵייתָא וּמִי שְׁלוּמֵד תּוֹרָה, וְלֹא מִשְׁתַּדַּל בְּהָ בְּאַרְחָ קְשׁוּט וּבְאַרְחָ
מִישָׁר וְאִינוּ עוֹסֵק בַּהּ בְּדֶרֶךְ אִמֵּת וּבְדֶרֶךְ הַיִּשָּׁר, כִּי יֵשׁ לוֹ רַב שֶׁמְטַעְהוּ וּמִלְמַדוֹ
דְּבַר שְׂאִינוּ אִמֵּת, וְאִינוּ רוּצֵה לְלַמּוּד מִן הַבְּקִי, וְגַם אִינוּ מֵיִיגַע עֲצֻמוֹ לְהַשִּׁיג אִמֵּתֵת הַתּוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה, אִז הַהוּא מְלָה סְלֵקָא דִּיבּוּר הַתּוֹרָה הַהוּא עוֹלָה לְמַעְלָה, וְסָטִי אוֹרְחִין וְנוֹטָה
מִדֶּרֶךְ הַיִּשָּׁר, וְלִית מֵאֵן דִּיתַחְבֵּר בְּהָ וְאִין שׁוּם מֵלֵאךְ שִׁיתַחְבֵּר בּוֹ לְלוּתוֹ וְלַהֲעֵלוֹתוֹ,
וְכֻלָּא דְּחִינן לָהּ לְבַר וְכֹל הַמֵּלֵאכִים הַפּוֹגְעִים בּוֹ דּוֹחִים אוֹתוֹ לְחוּץ מִן הַקְּדוּשָׁה, וְנִבְרָאִים
מֵהֶם שָׁמַיִם וְאַרְץ שֶׁל שָׁקֵר (כַּמְנוּאָר נַהֲקֵדְמַת הַזֶּה דָּף ה' ע"א), וְאָזִיל וְשָׂאט בְּעֵלְמָא וְלֹא
יִשְׁפַח אֲתֵר וְהוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם וְאִינוּ מוּצֵא מִקּוּם בַּקְּדוּשָׁה שִׁיקְבְּלוּ אוֹתוֹ.

מֵאֵן גָּרִים לִיָּה הָאִי מִי גַרְם לוֹ זֹאת, הִנֵּה הַהוּא דְּסָאטִי לִיָּה מֵאַרְחָ מִישָׁר זֶהוּ רַבּוֹ
שֶׁהִטְעָה אוֹתוֹ מִדֶּרֶךְ הַיִּשָּׁר, עַל יְדֵי שֶׁלְמַדּוֹ דְּבַר שְׂאִינוּ אִמֵּת, הָדָא הוּא דְּכְתִיב זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב וְלִפְנֵי עֹר לֹא תִתֵּן מְכָשׁוּל כְּלוּמֵר שֶׁלֹּא יִתֵּן הָרַב מְכָשׁוּל לְתַלְמִידוֹ בְּלִימּוּד
הַתּוֹרָה, וּבְגִין כֶּף פְּתִיב וְלִכְךָ נֵאמַר אַחֵר כֹּךְ וַיִּרְאֵת מֵאַלְהֵי"ךְ אֲנִי יְהו"ה פִּירוּשׁ
שֶׁתִּירָא מֵה' מִלְּלַמֵּד לְתַלְמִידֶךָ דְּבַר שְׂאִינוּ אִמֵּת. (רמ"ק וּמְפֻרְשִׁים)

וּמִמְשִׁיךְ רַבִּי חֵיִיא דְּבֵרִיו וְאִמֵּר וּמֵאֵן דְּתִיאוּבְתִיָּה לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא וּמִי שֶׁחֲשָׁקוֹ לְעַסּוֹק
וְלֵיִיגַע עֲצֻמוֹ בַּתּוֹרָה, וְלֹא אֲשַׁפַּח מֵאֵן דִּילִיף לִיָּה וְאִינוּ מוּצֵא רַב שִׁלְמַד
אוֹתוֹ, וְהוּא בְּרַחֲמֵימוֹתָא דְּאוֹרֵייתָא לְעֵי בְּהָ וּמְגַמְגֵּם בְּהָ בְּגַמְגוּמָא, דְּלֹא יָדַע וְהוּא
מִחַמַּת גּוֹדֵל אֶהְבֵּת הַתּוֹרָה מֵיִיגַע עֲצֻמוֹ בַּהּ, וּמְגַמְגֵּם בַּהּ בְּגַמְגוּם, כְּלוּמֵר שֶׁטוּעָה בַּהּ בַּקְּרִיאָה

דְּלֹא יָדַע, כָּל מְלָה וּמְלָה סִלְקָא, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדֵי בְּהֵיִיא מְלָה,
וְקִבִּיל לָהּ, וְנָטַע לָהּ סִחְרָנְיָה דְּהֵהוּא נַחְלָא, וְאַתְעֵבִידוּ מְאִלִּין מְלִין
אִילְנִין רַבְרַבִּין, וְאַקְרוּן עֲרַבֵי נַחַל, הֵדָא הוּא דְּכְתִיב (משלי ה טו) בְּאַהֲבַתָּה
תִּשְׁגָּה תָּמִיד.

וְדוּד מְלִפְּא אָמַר, (תהלים פו יא) הוֹרְנִי יְהו"ה דִּרְפָּךְ אֶהְלֶךְ בְּאַמְתָּךְ, וּכְתִיב
(שם כו יא) וְנַחֲנִי בְּאַרְחַ מִישׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְרִי, זָפְאִין אִינוּן דִּידְעִין
אָרְחוּי דְּאוֹרִייתָא, וּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּהַ בְּאַרְחַ מִישָׁר, דְּאִינוּן נָטַעִין אִילְנִין
דְּחִיִּין לְעִילָא, דְּכֻלְּהוּ אֶסְנוּתָא.

וּבְגִינֵי כֶּף פְּתִיב (מלאכי ב ו) תּוֹרַת אֱמֶת הֵיִתָּה בְּפִיהוּ, וְכִי אֵית תּוֹרָה
דְּלָאו אֵיהִי אֱמֶת, אִין, פְּגוּוּנָא דְּאָמְרָן, דְּאוֹרֵי מֵאן דְּלֹא יָדַע,

מתוק מדבש

ובהבנה, כי אינו יודע כראוי, עם כל זה כָּל מְלָה וּמְלָה סִלְקָא כל דיבור ודיבור שזה
האדם מוציא מפיו עולה למעלה לפני הקב"ה, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדֵי בְּהֵיִיא מְלָה
וְקִבִּיל לָהּ והקב"ה שמח בדיבור ההוא ומקבל אותו, שהרי כונתו היא לשם שמים, רק
שאין לו מי שילמדנו, וְנָטַע לָהּ סִחְרָנְיָה דְּהֵהוּא נַחְלָא ונוטע אותו סביב אותו הנחל
סל הצינה, וְאַתְעֵבִידוּ מְאִלִּין מְלִין אִילְנִין רַבְרַבִּין, וְאַקְרוּן עֲרַבֵי נַחַל ונעשים מאלו
הדיבורים אילנות גדולים שהם אורות נפלאים, ונקראים ערבי נחל, שאין להם טעם וריח,
כי הם דברים בלתי ידיעה ושלמות, הֵדָא הוּא דְּכְתִיב זהו שכתוב בְּאַהֲבַתָּה תִּשְׁגָּה
תָּמִיד אם מחמת אהבת התורה אתה שוגה בה בלמודך, גם הוא חביב לפני הקב"ה.

וְדוּד מְלִפְּא אָמַר ודוד המלך התפלל לפני הקב"ה הוֹרְנִי יְהו"ה דִּרְפָּךְ אֶהְלֶךְ בְּאַמְתָּךְ
פירוש שאזכה ללכת בדרך האמת, וּכְתִיב עוד בקש דוד המלך וְנַחֲנִי בְּאַרְחַ מִישׁוֹר
לְמַעַן שׁוֹרְרִי שאזכה ללכת בדרך הישר, ואזכה ללמוד תורת אמת, זָפְאִין אִינוּן דִּידְעִין
אָרְחוּי דְּאוֹרִייתָא אשריהם הצדיקים היודעים דרכי התורה, וּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּהַ בְּאַרְחַ מִישָׁר
ועוסקים בה בדרך הישר, דְּאִינוּן נָטַעִין אִילְנִין דְּחִיִּין לְעִילָא, דְּכֻלְּהוּ אֶסְנוּתָא שהם
נוטעים למעלה עצי חיים, שכולם הם רפואה לנפשו, אמנם הדברי תורה הנקראים ערבי
נחל אין בהם רפואה, כי הם אינם כהלכתם.

וּבְגִינֵי כֶּף פְּתִיב ולפיכך כתוב באהרן הכהן תּוֹרַת אֱמֶת הֵיִתָּה בְּפִיהוּ, ויש לשאול
וְכִי אֵית תּוֹרָה דְּלָאו אֵיהִי אֱמֶת וכי יש תורה שאינה אמת, והשיב אִין נכון
הדבר, פְּגוּוּנָא דְּאָמְרָן דְּאוֹרֵי מֵאן דְּלֹא יָדַע, וְלָאו אֵיהִי קְשׁוּט כמו שאמרנו שמי

וְלֹא אִיהוּ קְשׁוּט, וְהֵהוּא דְאוּלִיף מְלָה מִיְנִיָּה, אוּלִיף מְלָה דְלֹא אִיהוּ אַמְת, וּבְגִינֵי כֶךְ פְּתִיב, תּוֹרַת אַמְת הִיְתָה בְּפִיָּהוּ.

וְעַם כֹּל דָּא, מְבַעֲי לִיָּה לְבַר נָשׁ לְמִילָף מְלִי דְאוּרִיִּתָּא מְכַל בַּר נָשׁ, אֲפִילוּ מִמָּאן דְלֹא יָדַע, בְּגִין דְּעַל דָּא יִתְעַר בְּאוּרִיִּתָּא, וְיִיְתִי לְמִילָף מִמָּאן דְיָדַע, וּלְבַתַּר אֲשַׁתְּכַח דְאָזִיל בְּהָ בְּאוּרִיִּתָּא בְּאַרְח קְשׁוּט.

תָּא חֲזִי, יִשְׁתַּדַּל בַּר נָשׁ בְּעֵלְמָא בְּאוּרִיִּתָּא וּפְקוּדוּי, אֲפִילוּ דְלֹא עֲבִיד לְשִׁמְהָ, דְמַתוּף שְׁלֹא לְשִׁמְהָ בָּא לְשִׁמְהָ.

מתוק מדבש

שמורה ואינו יודע להורות, ואינה הוראה של אמת, וְהֵהוּא דְאוּלִיף מְלָה מִיְנִיָּה, אוּלִיף מְלָה דְלֹא אִיהוּ אַמְת וְזֶה שְׁלוּמַד דְבַר מִמְּנוּ, לוּמַד דְבַר שְׁאִינוּ אַמְת, וּבְגִינֵי כֶךְ פְּתִיב וּלְכַן נֹאמַר תּוֹרַת אַמְת הִיְתָה בְּפִיָּהוּ שְׁאֵהֲרֵן הַכֵּהֵן לַמַּד לְיִשְׂרָאֵל תּוֹרַת אַמְת.

וְעַם כֹּל דָּא מְבַעֲי לִיָּה לְבַר נָשׁ לְמִילָף מְלִי דְאוּרִיִּתָּא מְכַל בַּר נָשׁ, אֲפִילוּ מִמָּאן דְלֹא יָדַע וְעַם כֹּל זֶה צְרִיךְ הָאָדָם לְלַמּוֹד תּוֹרָה מְכַל אָדָם, אֲפִילוּ מִמִּי שְׁאִינוּ יוֹדַע כְּרֹאוּי, אִם אֵין לוֹ רַב שְׁיוּדַע כְּהוּגוֹן, בְּגִין דְּעַל דָּא יִתְעַר בְּאוּרִיִּתָּא לְפִי שַׁעַל יְדִי זֶה יִתְעוֹרַר בְּלִימּוֹד הַתּוֹרָה, וְיִיְתִי לְמִילָף מִמָּאן דְיָדַע וְאַחַר כֶּךְ יָבֵא לְלַמּוֹד מִמִּי שְׁיוּדַע, וּלְבַתַּר אֲשַׁתְּכַח דְאָזִיל בְּהָ בְּאוּרִיִּתָּא בְּאַרְח קְשׁוּט וְאַחַר כֶּךְ יִמְצֵא שִׁילְךָ בַּתּוֹרָה בְּדֶרֶךְ הָאֵמֶת.

תָּא חֲזִי, (ה"ג הרמ"ק) יִשְׁתַּדַּל בַּר נָשׁ לְעֵלְמִין בְּאוּרִיִּתָּא וּפְקוּדוּי אֲפִילוּ דְלֹא עֲבִיד לְשִׁמְהָ בָּא וְרֹאָה, שְׁיַעֲסוּק הָאָדָם לְעוֹלָם בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת אֲפִילוּ שְׁאִינוּ לוּמַד וְאִינוּ עוֹשֶׂה לְשִׁמְהָ, דְמַתוּף שְׁלֹא לְשִׁמְהָ בָּא לְשִׁמְהָ, (כַּמְצוּרָא נַמְס' פְּסָחִים דָּף נ ע"ג). (רמ"ק וּמַק"מ וּמְפָרְשִׁים)

מאמר לימוד תורה לשמה

(ז) רַבִּי אַבָּא פַּד אֶתָּא מֵהֶתֶם, הָוּה מְכַרִּיז מֵאֵן בְּעֵי עוֹתְרָא, וּמֵאֵן בְּעֵי אוֹרְכָא דְחַיִּי בְּעֵלְמָא דְאֶתִי, יִיתִי וְיִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא, הָוּה מִתְפַּנְשִׁין פּוֹלֵי עֲלָמָא לְגַבִּיּה, רוּוק חַד הָוּה בְּשִׁיבְבוּתִיה, יוֹמָא חַד אֶתָּא לְגַבִּיּה, אָמַר לִיה רַבִּי בְּעֵינָא לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא פְּדִי שְׁיֵהִיָּה לִי עוֹתְרָא, אָמַר לִיה הָא וְדָאִי, אָמַר לִיה מַה שְּׁמָךְ, אָמַר לִיה יוֹסִי, אָמַר לוֹן לְתַלְמִידוּי דִּיקְרוֹן לִיה רַבִּי יוֹסִי מְאָרִי דְעוֹתְרָא וְיִקְרָא, יִתִּיב וְאֶתְעַסַּק בְּאוֹרֵייתָא, לְיוֹמִין הָוּה קָאִים קָמִיה, אָמַר לִיה רַבִּי אָן הוּא

מתוק מדבש

"מאמר לימוד תורה לשמה" ומבואר בו שעל הרב לקרב את התלמידים ללמוד תורה, ואפילו שמתחילה רצונם להשיג עושר, כי מתוך שלא לשמה יבואו ללמוד לשמה. ומביא מעשה נפלא ברבי אבא שהכריז כי מי שרוצה עושר בעולם הזה יבוא ויעסוק בתורה, וכונתו היתה שמתוך שלא לשמה יבואו לשמה, ורבי אבא שסבר בתלמיד שרצונו ללמוד תמיד שלא לשמה, רצה לדחותו, אבל בת קול מהשמים הודיע לו שימתין עוד בסבלנות, וכן היה שבמשך הזמן חזר התלמיד ללמוד תורה לשמה.

(מקור המאמר צוהר פרשת לך לך נסמרי תורה דף פט, ונצי"אור ממוק מדנש כרך 3 עמ' שלו-שלט)

רַבִּי אַבָּא, פַּד אֶתָּא מֵהֶתֶם כְּשָׁבָא מִבְּבַל לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, הָוּה מְכַרִּיז מֵאֵן בְּעֵי עוֹתְרָא וּמֵאֵן בְּעֵי אוֹרְכָא דְחַיִּי בְּעֵלְמָא דְאֶתִי הִיָּה מְכַרִּיז וְאוֹמַר מִי שְׂרוּצָה עוֹשֵׁר בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּמִי שְׂרוּצָה חַיִּים אַרוּכִים בְּעוֹלָם הַבָּא, יִיתִי וְיִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא יָבָא וְיִשְׁתַּדַּל בְּתוֹרָה לְשִׁמְחָה כְּנִ"ל, הָוּה מִתְפַּנְשִׁין פּוֹלֵי עֲלָמָא לְגַבִּיּה אֵז נִתְקַבְּצוּ כָל עוֹלָם אֵלֵינוּ לְזִכּוֹת לְשִׁנְיָהֶם, רוּוק חַד הָוּה בְּשִׁיבְבוּתִיה רוּוק אַחַד הִיָּה בְּשִׁכְנוֹתוֹ שְׁהִיָּה נִבְהַל לְהוֹן, יוֹמָא חַד אֶתָּא לְגַבִּיּה אָמַר לִיה רַבִּי בְּעֵינָא לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא פְּדִי שְׁיֵהִיָּה לִי עוֹתְרָא יוֹם אַחַד בָּא אֵל רַבִּי אַבָּא וְאָמַר לוֹ רַבִּי אֲנִי רוּצָה לְעוֹסֵק בְּתוֹרָה כְּדִי שְׁיֵהִיָּה לִי עוֹשֵׁר, אָמַר לִיה הָא וְדָאִי אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא אִם תְּעוֹסֵק בְּתוֹרָה וְדָאִי יִהְיֶה לְךָ עֲשִׂירוֹת, אָמַר לִיה מַה שְּׁמָךְ שָׁאֵל מִמֶּנּוּ מַה שְּׁמֶךְ כְּדִי לְכַוֵּן לוֹ שֵׁם הָעוֹשֵׁר כָּאֵלּוּ כִּבְר הַשִּׁיג מֵעֵלַת הָעוֹשֵׁר, אָמַר לִיה יוֹסִי אָמַר לוֹ יוֹסִי שְׁמִי, אָמַר לוֹן לְתַלְמִידוּי דִּיקְרוֹן לִיה רַבִּי יוֹסִי מְאָרִי דְעוֹתְרָא וְיִקְרָא אָמַר לְתַלְמִידוּי שִׁיקְרָאוֹ אוֹתוֹ רַבִּי יוֹסִי בְּעַל הָעוֹשֵׁר וְהַכְּבוֹד, כִּי כְּשִׁיגִיעַ לְמַעֲלַת רַבִּי בְּלִימוֹדוֹ אֵזִי יִתְעַשֵּׂר, יִתִּיב וְאֶתְעַסַּק בְּאוֹרֵייתָא וְהִיָּה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה, לְיוֹמִין הָוּה קָאִים קָמִיה פַּעַם אַחַת כְּשַׁעֲמַד לְפָנָיו, אָמַר לִיה רַבִּי אָן הוּא עוֹתְרָא שָׁאֵל מִרְבִּי אַבָּא רַבִּי אָנָּה הוּא הָעֲשִׂירוֹת שְׁהַבְּטַחְתָּנִי שְׁהָרִי כִּבְר הַגַּעְתִּי לְמַדְרַגַּת

עוֹתָרָא, אָמַר שְׁמַע מִיָּנָה דְלָאוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם קָא עֲבִיד, וְעָאֵל לְאַדְרֵיהּ,
שְׁמַע חַד קְלָא דִּהּוּה אָמַר לָא תַעֲנִישִׂיה, דְּגִבְרָא רַבָּא לִיהוּי, תָּב לְגַבִּיּה,
אָמַר לִיּה תִיב בְּרִי תִיב, וְאַנָּא יְהִיבְנָא לָךְ עוֹתָרָא.

אֲדַהֲכִי אֲתָא גִבְרָא חַד, וּמְאַנָּא דְפִזוּ בִידֵיהּ, אֲפַקִּיה וּנְפַל נְהוֹרָא בְּבִיתָא,
אָמַר לִיּה רַבִּי בְּעִינָא לְמַזְפִּי בְּאוֹרֵייתָא, וְאַנָּא לָא זְכִינָא, וּבְעִינָא
מֵאן דִּישְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא בְּגִינִי, דְהָא אֵית לִי עוֹתָרָא סְגִי, דְקָא שְׂבַק
לִי אַבָּא, דְכַד יְתִיב עַל פְּתוּרִיהּ הָוָה מְסַדֵּר עֲלֵיהּ תְּלִיסֵר פְּסִי מְאֲלִין,
וּבְעִינָא לְמַזְפִּי בְּאוֹרֵייתָא, וְאַנָּא יְהִיבְנָא עוֹתָרָא, אָמַר לִיּה לְהֵוּא רְוּוק,
תְּשַׁתְּדַל בְּאוֹרֵייתָא וְדָא יְהִיב לָךְ עוֹתָרָא, יְהִיב לִיּה הֵוּא פְּסָא דְפִזוּ,

מתוק מדבש

רבי בלימודי, אָמַר שְׁמַע מִיָּנָה דְלָאוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם קָא עֲבִיד אמר רבי אבא משמע
שאינו לומד לשם שמים ולא בא מתוך שלא לשמה לידי לשמה, כי היה לו להסתפק
בעושר החכמה ולהחביל את עושר המדומה, וְעָאֵל לְאַדְרֵיהּ וּנְכַס לְחַדְרוֹ לְהַתְּבוּנָה מַה
לעשות עמו ובמה להענישו, שְׁמַע חַד קְלָא דִּהּוּה אָמַר לָא תַעֲנִישִׂיה דְּגִבְרָא רַבָּא
לִיהוּי שְׁמַע בַּת קוֹל מִן הַשְּׁמַיִם שֶׁאֵמְרָה לֹא תַעֲנִישׁוּ כִּי אָדָם גָּדוֹל יֵהיֶה, תָּב לְגַבִּיּה,
אָמַר לִיּה תִיב בְּרִי תִיב וְאַנָּא יְהִיבְנָא לָךְ עוֹתָרָא חֲזַר אֵלָיו לְפִיּוֹסוֹ וְלִהְסַבֵּיר לוֹ פְּנִים
ואמר לו שבו בני שבו ועסוק בתורה ואני אתן לך עושר, רצה לומר המתן כי סוף הכבוד
לבא. (מפרשים)

אֲדַהֲכִי אֲתָא גִבְרָא חַד וּמְאַנָּא דְפִזוּ בִידֵיהּ בִּינִי לְבִינִי בֵּא אִישׁ אַחַד שְׁלוּחַ מֵהַהֲשַׁגְחָה
הַעֲלִינָה כְּדִי שְׁלֹא יִתְאַחֲרוּ דְבִרְיוֹ שֶׁל רַבִּי אַבָּא וְכֹלֵי פִזוּ בִידוֹ, אֲפַקִּיה וּנְפַל
נְהוֹרָא בְּבִיתָא הוֹצִיאָו וְהֵאִיר אוֹר בְּבִיתָא, כִּי הִפִּזוּ הֵיא אַבְנֵי יִקְרָה מֵאִירָה, אָמַר לִיּה רַבִּי
בְּעִינָא לְמַזְפִּי בְּאוֹרֵייתָא וְאַנָּא לָא זְכִינָא אמר לרבי אבא, רבי אני רוצה לזכות בתורה
ואני לא זכיתי להבין בתורה, וזה האיש היה היפך לרבי יוסי כי היה חומד התורה יותר
מפז רב, וּבְעִינָא מֵאן דִּישְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא בְּגִינִי ואני רוצה מי שישתדל בתורה בשבילי,
דְהָא אֵית לִי עוֹתָרָא סְגִי דְקָא שְׂבַק לִי אַבָּא כִּי יֵשׁ לִי עוֹשֵׁר רַב שֶׁהִשְׁאִיר לִי אֲבִי
בִירוּשָׁה, וְעִינִי שְׁבַעָה עוֹשֵׁר הַמְדוּמָה, דְכַד יְתִיב עַל פְּתוּרִיהּ הָוָה מְסַדֵּר עֲלֵיהּ תְּלִיסֵר
פְּסִי מְאֲלִין כִּי כֹאשֵׁר יֵשׁב אֲבִי עַל שְׁלַחְנוּ הֵיחָ מְסַדֵּר י"ג כּוֹסוֹת פִּזוּ כֹּאֲלוֹ, וּבְעִינָא לְמַזְפִּי
בְּאוֹרֵייתָא וְאַנָּא יְהִיבְנָא עוֹתָרָא ואני רוצה לזכות בתורה להרויח כנגד הי"ג כּוֹסוֹת שֶׁל
פִּזוּ י"ג מִדוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בְּהֵן, וְאַנִּי אֲתֵן עוֹשֵׁר לְמִי שֶׁיִּלְמַד תּוֹרָה עֲבוּרִי, אָמַר לִיּה
לְהֵוּא רְוּוק תְּשַׁתְּדַל בְּאוֹרֵייתָא וְדָא יְהִיב לָךְ עוֹתָרָא אמר רבי אבא לאותו רווק
תשתדל בתורה וזה האיש יתן לך עושר, יְהִיב לִיּה הֵוּא פְּסָא דְפִזוּ נָתַן לוֹ אוֹתוֹ הַכּוֹס

קָרָא עֲלֵיהּ רַבִּי אֲבָא (אויב כח ז') לֹא יַעֲרַכְנָה זָהָב וְזָכוּכִית וְתַמּוּרְתָהּ כְּלִי פֶז, יְתִיב וְלֶעָא בְּאוּרֵייתָא, וְהָהוּא בַר נֶשׁ הָהוּא יְהִיב לֵיהּ עוֹתְרָא.
 לְיוֹמִין עָאל חֲמִידוּ דְאוּרֵייתָא בְּמַעוּי, יוֹמָא חַד הָהוּא יְתִיב וְהוּהוּ בְּכִי, אֲשַׁפְּחִיה רַבִּיה דְהוּהוּ בְּכִי, אָמַר לֵיהּ עַל מָה קָא בְּכִית, אָמַר לֵיהּ וּמָה מְנַחְנָא חַיִּי דְעֻלְמָא דְאַתִּי בְּגִין הָאִי, לֹא בְּעִינָא אֱלָא לְמַזְפִּי לְגַבְאִי, אָמַר הַשְׁתָּא שְׁמַע מִינָה דְהָא לְשֵׁם שְׁמַיִם קָא עֲבִיד, קָרָא לֵיהּ לְהָהוּא גַבְרָא, אָמַר לֵיהּ טוֹל עוֹתְרָךְ, וְהָב לֵיהּ לִיתְמִי וְלְמַסְפְּנִי, וְאַנָּא יְהִיבְנָא לָךְ חוּלְק יַתִּיר בְּאוּרֵייתָא בְּכָל מָה דְאַנְן לְעָאן, אֲהַדְר לֵיהּ רַבִּי יוֹסִי הָהוּא פְּסָא דְפֶז, וְעַד יוֹמָא לֹא אַעֲדִי שְׁמִיהּ וּמִן בְּנוֹי בְּן פְּזִי,

מתוק מדבש

של פז, קָרָא עֲלֵיהּ רַבִּי אֲבָא קרא עליו רבי אבא מה שכתוב לֹא יַעֲרַכְנָה זָהָב וְזָכוּכִית וְתַמּוּרְתָהּ כְּלִי פֶז פירוש שאין להעריך את התורה לזהב ולזכוכית לבנה שהיא אבן טובה היקרה מזהב, וגם אין לקחת תמורתה כלי פז, פירוש בשביל שלקח תמורת התורה כלי פז לכן אמר עליו רבי אבא שאליו נתכוין הפסוק שאין לעשות כן, יְתִיב וְלֶעָא בְּאוּרֵייתָא וְהָהוּא בַר נֶשׁ הָהוּא יְהִיב לֵיהּ עוֹתְרָא והוא ישב ועסק בתורה ואותו האיש נתן לו עושר כדי שיחלוק עמו בזכות התורה. (מפרשים)

לְיוֹמִין עָאל חֲמִידוּ דְאוּרֵייתָא בְּמַעוּי לימים נכנסה חשקת התורה במעיו של רבי יוסי בעל העושר והכבוד, והכיר כי העושר של עולם הזה הוא עמל ורעות רוח, והרגיש בנפשו חסרון דעתו שהיה לו מקורם, יוֹמָא חַד הָהוּא יְתִיב וְהוּהוּ בְּכִי יום אחד היה יושב ובוכה על שהמיר העושר התמידי הנצחי בעושר הנפסד, אֲשַׁפְּחִיה רַבִּיה דְהוּהוּ בְּכִי מצאו רבו רבי אבא שהיה בוכה, אָמַר לֵיהּ עַל מָה קָא בְּכִית שאל ממנו למה אתה בוכה, כי חשב אולי בוכה כי עינו עדיין לא שבעה הוּן, אָמַר לֵיהּ וּמָה מְנַחְנָא חַיִּי דְעֻלְמָא דְאַתִּי בְּגִין הָאִי אמר לו מה עשיתי וכי אניה חיי העולם הבא בשביל העשירות, לֹא בְּעִינָא אֱלָא לְמַזְפִּי לְגַבְאִי איני רוצה ללמוד בשביל אחר אלא לזכות לעצמי ולא לחלוק זכותי עם אחר, אָמַר הַשְׁתָּא שְׁמַע מִינָה דְהָא לְשֵׁם שְׁמַיִם קָא עֲבִיד אמר רבי אבא עתה משמע כי לשם שמים הוא לומר, קָרָא לֵיהּ לְהָהוּא גַבְרָא קרא רבי אבא לאותו האיש, אָמַר לֵיהּ טוֹל עוֹתְרָךְ וְהָב לֵיהּ לִיתְמִי וְלְמַסְפְּנִי אמר לו קח העושר שלך ותן אותו ליתומים ולעניים, כי רבי יוסי לא רוצה בו עוד, וְאַנָּא יְהִיבְנָא לָךְ חוּלְק יַתִּיר בְּאוּרֵייתָא בְּכָל מָה דְאַנְן לְעָאן ובזכות זה אני אתן לך חלק גדול יותר בתורה בכל מה שאנו לומדים, כי כל אחד ממנו יתן לך חלק קטן ונמצא שכרך הרבה מאד, כי יתקבץ לך מעט מעט מכל אחד עד שיהיה לך שכר הרבה, אֲהַדְר לֵיהּ רַבִּי יוֹסִי הָהוּא פְּסָא דְפֶז החזיר לו רבי יוסי את הכוס של פז, וְעַד יוֹמָא לֹא אַעֲדִי

וְהֵינּוּ רַבֵּי יוֹסִי בֶּן פִּזִּי, וְזָכָה לְכַמָּה אוֹרֵייתָא הוּא וּבְנוֹי, דְּלִית לָךְ
אֲגַר טַב בְּעָלְמָא כְּמֵאן דְּלָעֵי בְּאוֹרֵייתָא.

מתוק מדבש

שְׁמִיָּה וּמֵן בְּנוֹי בֶּן פִּזִּי ומסיבת זו המעשה לא סר ממנו ומן בניו שם בן פזי עד היום,
וְהֵינּוּ רַבֵּי יוֹסִי בֶּן פִּזִּי המפורסם, וְזָכָה לְכַמָּה אוֹרֵייתָא הוּא וּבְנוֹי וזכה להרבה
תורה הוא ובניו (עין צמס' זרכות דף ט סוע"ג, וצספר סדר הדורות צסדר תנאים ואמוראים, צערך
רבי יוסי בן פזי, ורבי שמעון בן פזי, ורבי יהודה בן פזי), ומסיים דבריו דְּלִית לָךְ אֲגַר טַב
בְּעָלְמָא כְּמֵאן דְּלָעֵי בְּאוֹרֵייתָא כי אין לך שכר טוב בעולם כמי שעוסק בתורה. (כ"פ
ומפרשים)

מאמר מתן תורה לישראל

(ח) תָּא חֲזִי, פְּתִיב (שופטים ה ד) יְהו"ה בְּצִאתְךָ מִשְׁעִיר בְּצַעֲדְךָ מִשְׁדֵּה אָדוּם אֶרֶץ רַעֲשָׁה וְגו', בְּשַׁעֲתָא דְּבַעַא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִיּהִב אורֵייתָא לְיִשְׂרָאֵל, אֲזַל וְזָמִין לְהוּ לְבָנֵי עֶשׂוּ וְלֹא קִבְלוּהָ, פְּמָה דְּאֵת אָמַר (דברים לג ב) יְהו"ה מְסִינֵי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לָמוּ, וְלֹא בָּעוּ לְקַבְּלָהּ, אֲזַל לְבָנֵי יִשְׁמַעְאֵל, וְלֹא בָּעוּ לְקַבְּלָהּ, דְּכְתִיב הוֹפִיעַ מֵהַר פָּאָרָן, פִּיּוֹן דְּלֹא בָּעוּ, אֶהְדֵּר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, הָכִי תְּנִינָן.

הַשְּׁתָּא אֵית לְשַׁאֲלָא, וְהָא תְּנִינָן דְּלִית חֲטָאָה פַּד בְּר נָשׁ מְדַקְדַּק

מתוק מדבש

"מאמר מתן תורה לישראל" ומבואר בו סוד הענין שהקב"ה פנה לאומות העולם והציע להם לקבל את התורה, לפני שהציע זאת לישראל בניו, ומבאר שבסרוב האומות הפקירו הם את חלק הקדושה שבהם, ובזה זכו ישראל ליטול חלק ביצר הרע הנצרך להתעוררות קיום המצוות הגופניות. ומבאר עוד שבמתן תורה זכו ישראל למתנות מכל שרי מעלה, ברם בחטא העגל אבדום, אבל כשהם שבים בתשובה וכן לעתיד לבוא יזכו לכל זה בחזרה.

(מקור המאמר צוהר פרשת נלק דף קנז ע"א - קנז ע"ב, וצנזאור מתוק מדבש כרך יג עמ' טסז-טעג)

פירוש הפסוק המובא להלן, יְהו"ה בְּצִאתְךָ מִשְׁעִיר כְּשִׁיצַאת לְפָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁעָבְרוּ אֶת הַר שְׁעִיר, כִּי אִזּוּ הִתְחִילוּ לְהִלָּחֵם בְּסִיחוֹן וְעוּגוּ, בְּצַעֲדְךָ מִשְׁדֵּה אָדוּם כִּפְלֵי הַדְּבַר בְּמִלּוֹת שׁוֹנוֹת, וְכִדְרָךְ הַשִּׁיר, אֶרֶץ רַעֲשָׁה הִרְעִישׁ וְהִחְרִיד הַקַּב"ה אֶת כָּל מַלְכֵי הָאָדָמָה. (מלודות)

אמר רבי יוסי תָּא חֲזִי בא וראה, פְּתִיב, יְהו"ה בְּצִאתְךָ מִשְׁעִיר בְּצַעֲדְךָ מִשְׁדֵּה אָדוּם אֶרֶץ רַעֲשָׁה וְגו', הנה בְּשַׁעֲתָא דְּבַעַא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִיּהִב אורֵייתָא לְיִשְׂרָאֵל בשעה שרצה הקב"ה לתת את התורה לישראל, אֲזַל וְזָמִין לְהוּ לְבָנֵי עֶשׂוּ וְלֹא קִבְלוּהָ הֵלֶךְ וְהוֹמִין אֶת בְּנֵי עֶשׂוּ וְשָׁאֵל אִם רוֹצִים לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, וְלֹא רָצוּ לְקַבְּלָהּ, פְּמָה דְּאֵת אָמַר כְּמוֹ שְׁנֵאמַר יְהו"ה מְסִינֵי בָּא, וְזָרַח מִשְׁעִיר לָמוּ שֶׁהֵלֶךְ לְשַׁעִיר וְלֹא בָּעוּ לְקַבְּלָהּ וְלֹא רָצוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, אַחַר כֵּן אֲזַל לְבָנֵי יִשְׁמַעְאֵל, וְלֹא בָּעוּ לְקַבְּלָהּ הֵלֶךְ הַקַּב"ה לְבָנֵי יִשְׁמַעְאֵל וְשָׁאֵל אִם רוֹצִים לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, וְגַם הֵם לֹא רָצוּ לְקַבְּלָהּ, דְּכְתִיב הוֹפִיעַ מֵהַר פָּאָרָן שֶׁשָׁם אֶרֶץ בְּנֵי יִשְׁמַעְאֵל, פִּיּוֹן דְּלֹא בָּעוּ כִּיּוֹן שֶׁהֵם לֹא רָצוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, אֶהְדֵּר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל הַחֲזִיר אֶת הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל וְהֵם קִבְלוּהָ, הָכִי תְּנִינָן כֵּן לְמַדְנֵנוּ (נמס' ענודה זרה דף ג ע"ב).

הַשְּׁתָּא אֵית לְשַׁאֲלָא עֵתָּה יֵשׁ לְשִׁאוּל, וְהָא תְּנִינָן וְהָרִי לְמַדְנֵנוּ (עי' צוהר לעיל דף קנט ע"ב), דְּלִית חֲטָאָה פַּד בְּר נָשׁ מְדַקְדַּק דְּיוֹקִין דְּאורֵייתָא שאין חטא אם

דְּיוקִין דְּאוֹרֵייתָא, וְיִשְׁאֵל שְׁאֵלְתוֹי לְאַנְהָרָא מְלוֹי, הָאֵי קָרָא לָא אֲתִישְׁבָּא, וְאִית לְשְׁאֵלָא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא פִּד אָזֵל לְשַׁעִיר, לְמֵאן נְבִיאָה דְּלֵהוֹן אֲתַגְּלִי, וְכֵד אָזֵל לְפִאָרְן, לְמֵאן נְבִיאָה דְּלֵהוֹן אֲתַגְּלִי, אֵי תִימָא דְּאֲתַגְּלִי לְכֻלְהוּ, לָא אֲשַׁפְּחֵן דָּא לְעֻלְמִין, בַּר לְיִשְׂרָאֵל בְּלַחֲדִייהוּ, וְעַל יְדָא דְּמִשְׁהָ, וְהָא אֲתַמַּר דְּהִכִּי מְבַעֵי קָרָא לְמִימַר, יְהוּ"ה לְסִינֵי בָּא, וְזֵרַח לְשַׁעִיר לְמוֹ, הוֹפִיעַ לְהַר פִּאָרְן, מֵהוּ מְשַׁעִיר לְמוֹ, וּמֵהוּ מֵהַר פִּאָרְן, פְּלֵא אִית לְמַנְדַּע וּלְאַסְתַּפְּלָא, וְהָא שְׁאִילָנָא וְלָא שְׁמַעְנָא וְלָא יְדַעְנָא.

פִּד אֲתָא רַבֵּי שְׁמַעוֹן, אֲתָא וְשְׁאִיל מְלָה פְּמִלְקְדָמִין, אָמַר לֵיה, הָא שְׁאֵלְתָא דָּא אֲתַאמְרָא, יְהוּ"ה מְסִינֵי בָּא, פְּמָה דָּאֲתָא אָמַר (שמות יט ט) הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הָעֲנָן, וּמְסִינֵי בָּא וְאֲתַגְּלִי עֲלֵייהוּ,

מתוק מדבש

אדם מדקדק דיוקים בתורה, וישאל שאלותיו לאנהרא מלוי ויכול לשאול שאלותיו כדי להאיר דברי התורה, ועתה האי קרא לא אתיישבא פסוק זה אינו מתיישב עדיין, ואית לשאלא ויש לשאול, כי קדשא בריך הוא פד אזל לשעיר למאן נביאה דלהון אתגלי הקב"ה כשהלך לשעיר לאיזה נביא שלהם נתגלה, וכן וכד אזל לפארן למאן נביאה דלהון אתגלי כשהלך לפארן לאיזה נביא שלהם נתגלה, אי תימא דאתגלי לכלהו ואם תאמר שנתגלה לכל העם, לא אשפחן דא לעלמין לא מצינו דבר כזה לעולם, בר לישראל בלחודייהו ועל ידא דמשה רק לישראל לבדם נגלה הקב"ה על הר סיני על ידי משה נביאו, ועוד והא אתמר דהכי מבועי קרא למימר והרי למדנו שכך היה צריך הכתוב לומר, יהו"ה "לסיני" בא, וזרח "לשעיר" למו, הופיע "להר פארן", מהו "משעיר" למו, ומהו "מהר פארן" למה כתוב משעיר ולמה כתוב מהר פארן, פלא אית למנדע ולאסתפלא את הכל יש לדעת ולהתבונן בהם, ואמר רבי יוסי והא שאילנא ולא שמענא ולא ידענא והרי כבר שאלתי לחכמים ועדיין לא שמעתי ואיני יודע תשובה מספקת.

פִּד אֲתָא רַבֵּי שְׁמַעוֹן כִּשְׁבֵּא רַבֵּי שְׁמַעוֹן, אֲתָא וְשְׁאִיל מְלָה פְּמִלְקְדָמִין בֵּא רַבֵּי יוֹסִי וְשָׂאל הַדְּבַר כִּבְתַּחֲלִילָה, אָמַר לֵיה רַבֵּי שְׁמַעוֹן, הָא שְׁאֵלְתָא דָּא אֲתַאמְרָא הִי שְׂאֵלָה זו כִּבְר נֹאמְרָה תְּשׁוּבָתָהּ, כִּי מָה שְׂכַתּוּב יְהוּ"ה מְסִינֵי בָּא הֵינּוּ פְּמָה דָּאֲתָא אָמַר כְּמוֹ שְׁנֹאמַר הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הָעֲנָן וְכַתּוּב אַחַר כֵּן וַיֵּרֶד ה' עַל הַר סִינַי, וּמְסִינֵי בָּא וְאֲתַגְּלִי עֲלֵייהוּ וּמֵהַר מְסִינֵי בָּא הַקְּב"ה וּנְגַלָּה עַל יִשְׂרָאֵל, כְּלוּמַר שִׁיעַצ לְקִרְאָתָם כִּשְׁבֵּאוֹ לְהַתִּיעֵב בְּתַחֲתִית הַהַר, כַּחֲתָן הַיּוֹצֵא לְקַבֵּל פָּנֵי כְּלָה (כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ"י טס),

וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ, מִמָּה דְאָמְרוּ בְּנֵי שְׁעִיר דְּלָא בְּעָאן לְקַבְּלָא, מַהֲאֵי אֲנַהֵר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְאוֹסִיף עַלְיֵיהוּ נְהוֹרָא וְחֻבִּיבוּ סְגִיא, אוֹף הָכִי, הוֹפִיעַ וְאֲנַהֵר לְיִשְׂרָאֵל מֵהַר פְּאָרָן, מִמָּה דְאָמְרוּ בְּנֵי פְּאָרָן דְּלָא בְּעוּ לְקַבְּלָא, מַהֲאֵי אוֹסִיפוּ יִשְׂרָאֵל חֻבִּיבוּ וּנְהִירוּ יְתִיר פְּדָקָא יָאוּת.

וּמַה דְּשְׁאַלְתָּ עַל יְדָא דְּמֵאן אֲתַגְּלִי עַלְיֵיהוּ, רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ, וְאֲתַגְּלִי מְלָה עַל יְדָךְ, אוֹרְיִיתָא נְפֻקְתָּ מִרְזָא עֲלָאָה דְּרִישָׁא דְּמִלְכָּא סְתִימָא, בַּד מְטָא לְגַבֵּי דְּרוּעָא שְׁמָאֵלָא, חֲמָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהוּא דְּרוּעָא

מתוק מדבש

ומה שכתוב וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ היינו מִמָּה דְאָמְרוּ בְּנֵי שְׁעִיר דְּלָא בְּעָאן לְקַבְּלָא מִמָּה שאמרו בני שעיר שאינם רוצים לקבל את התורה, מַהֲאֵי אֲנַהֵר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל מזה בעצמו האיר הקב"ה לישראל, וְאוֹסִיף עַלְיֵיהוּ נְהוֹרָא וְחֻבִּיבוּ סְגִיא והוסיף עליהם הארה וחביבות גדולה, אוֹף הָכִי כמו כן מה שכתוב הוֹפִיעַ מֵהַר פְּאָרָן, היינו הוֹפִיעַ וְאֲנַהֵר לְיִשְׂרָאֵל מֵהַר פְּאָרָן הוֹפִיעַ והאיר לישראל מהר פארן, דהיינו מִמָּה דְאָמְרוּ בְּנֵי פְּאָרָן דְּלָא בְּעוּ לְקַבְּלָא ממה שאמרו בני פארן שאינם רוצים לקבל את התורה, מַהֲאֵי אוֹסִיפוּ יִשְׂרָאֵל חֻבִּיבוּ וּנְהִירוּ יְתִיר פְּדָקָא יָאוּת מזה עצמו הוסיפו ישראל לקבל מהקב"ה חביבות והארה יתירה כראוי.

להבין מאמר הנבא, נקדים מה שכתב הרמ"ק, כי מעת שצאו האצות ונעשו מרכזה אצרהם לחסד יצחק לגבורה, אז נאחזו זכותם ישמעאל מלך החסד, עשו מלך הגבורה, וכשילאו הם וזניהם לתרבות רעה ונשתמדו לעבודה זרה, והם תחת ממשלת רה"צ וס"מ, זה מימין וזה משמאל, עדיין היו עולים ושוללים חלקם ושפיעם משורשם שנקדושה, והיה להם מהלך ושזל וניזון נמשך מן הקדושה אל הקליפות, והוא ה"נהירו" הנדרש בשמעתין, וכשבא הקב"ה לזכר חלקו ונחלתו שהם בני ישראל מציון שאר האומות, וליתן להם את התורה, רצה לטהר כל הקדושה שלא יהיה לעשו וישמעאל שום חלק בה כלל ועיקר, ולכן בא לשעיר וצא לפארן כדי שהם מעצמם יפקירו את כל הקדושה שבהם, ויסתלקו לגמרי מעליהם, ותשאיר השכינה הקדושה וננוחמה על ישראל לזדס בקדושה.

זה שאמר רבי שמעון וּמַה דְּשְׁאַלְתָּ עַל יְדָא דְּמֵאן אֲתַגְּלִי עַלְיֵיהוּ ומה ששאלת על ידי מי נגלה הקב"ה על בני שעיר וזני ישמעאל, רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ הוּא סוּד עֵלְיוֹן, וְאֲתַגְּלִי מְלָה עַל יְדָךְ ויתגלה עתה סוד הזה על ידך, כי אוֹרְיִיתָא נְפֻקְתָּ מִרְזָא עֲלָאָה התורה יצאה ונתגלתה מסוד עליון שהוא היסוד לראש, דְּרִישָׁא דְּמִלְכָּא סְתִימָא המלוכש וסתום צראש המלך, דהיינו צדעת דז"א, בַּד מְטָא לְגַבֵּי דְּרוּעָא שְׁמָאֵלָא כשהגיעה הארת היסוד לראש שהיא התורה לזרוע השמאל שהוא הגבורה דז"א, חֲמָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהוּא דְּרוּעָא, דְּמָא בִּישָׁא דְּהוּוּ מִתְרַבֵּי מִתְפָּן לֵאלֹהֵי הַקְּבִ"ה צאומה הזרוע דס רע ועכור שהיה מתרצה משם, רצה לומר שראה שעשו אחוז שם צסיגי הגבורות שצשמאל ויונק משם חיותו, והוא הנרמז צדס הרע שצמוך זרוע השמאל שהוא

דָּמָא בִּישָׁא דִּהוּוּ מִתְרַבֵּי מִתְמַן, אָמַר אַצְטְרִיךְ לִי לְבָרְרָא וּלְלַבְנָא דְרוּעָא דָּא, וְאִי לֹא, יִמְאִיךְ הֵהוּא דָּמָא בִּישָׁא וַיִּפְגִּים כְּלָא, אָבַל אַצְטְרִיךְ לְבָרְרָא מִהֲכָא כָּל פְּגִימוּ.

מָה עֵבֶד, קָרָא לְסַמְא"ל, וְאֶתָּא קַמִּיהּ, וְאָמַר לִיהּ, תְּבַעֵי אוּרִייתָא דִּילִי, אָמַר מַה פְּתִיב בְּהּ, אָמַר לִיהּ (שם כ יג) לֹא תִרְצַח, דִּילִיג קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתֵּר דְּאַצְטְרִיךְ, אָמַר חַס וְשְׁלוֹם, אוּרִייתָא דָּא דִּילְךָ הִיא וְדִילְךָ יְהֵא, לֹא בְּעִינָא אוּרִייתָא דָּא.

אָתִיב וְאֶתְחַנֵּן קַמִּיהּ, אָמַר מְאָרִיָּה דְעֵלְמָא, אִי אַתְּ יְהֵבָה לִי, כָּל

מתוך מדבש

סוד הגבורה דקדושה, ועשו על ידי יניקתו מסיגי הגבורות הוא ממגדל ומתרצה, אָמַר הקצ"ה אַצְטְרִיךְ לִי לְבָרְרָא וּלְלַבְנָא דְרוּעָא דָּא יֵשׁ לִי לְזַרְרָא וּלְלַבְנָא דְרוּעָא דָּא שְׁלֵא תְהִיָּה שֵׁם אֲחִיזָה לְעִשׂוֹ, וְאִי לֹא וְאִם לֹא לְזַרְרָא אֶת זְרוּעַ זֶה, אִזּוּ יִמְאִיךְ הֵהוּא דָּמָא בִּישָׁא וַיִּפְגִּים בְּכָא עִשׂוֹ בְּכַח הָרַע שֶׁנֶּזְרָא וּפְגִימָא הַכֵּל, כִּי בְּכַח עַת שִׁירָה, יַעֲלֶה לְיַטּוֹל חֲלָקוֹ מִהַקְדוּשָׁה וְזֶה פִּגְמֵי גְדוּלָּה, אָבַל אַצְטְרִיךְ לְבָרְרָא מִהֲכָא כָּל פְּגִימוּ אֲבַל לְזַרְרָא מִכָּאן כֹּל פִּגְמֵי, לְכֵן סִיבַּז הַקְצ"ה שֶׁהֵם צַעֲמֵם יִרְאוּ לְמַת לְיִשְׂרָאֵל כֹּל חֲלָקֵי קְדוּשָׁה שֵׁשׁ צִדִּים, וְלֹא רָחַק הַקְצ"ה לְדַחוּתָם מִן הַקְדוּשָׁה שֶׁלֹּא צִרְנוּם, כִּי אִזּוּ הִיוּ מִקְטָרְגִים תָּמִיד עַל יִשְׂרָאֵל, לְכֵן עָשָׂה הַדְּבַר צִרְנוּם כְּדַמְפְּרֵשׁ וְאִזּוּל. (רמ"ק ומק"מ ושע"ר ומפרשים)

מָה עֵבֶד מַה עָשָׂה הַקְב"ה, קָרָא לְסַמְא"ל שֶׁהוּא שָׂרוּ שֶׁל עִשׂוֹ, וְאֶתָּא קַמִּיהּ וּבֵא לְפָנָיו, וְאָמַר לִיהּ תְּבַעֵי אוּרִייתָא דִּילִי וְשָׂאֵל מִמֶּנּוּ הֵאֵם תִּרְצָה לְקַבֵּל אֶת תּוֹרָתִי, אָמַר מַה פְּתִיב בְּהּ שָׂאֵל מִהַקְב"ה מַה כְּתוּב בְּהּ, אָמַר לִיהּ הַשִּׁיב לּוֹ לֹא תִרְצַח וְאִמַר רַבִּי שֶׁמֵּעוֹן דִּילִיג קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתֵּר דְּאַצְטְרִיךְ דְּלִג הַקְב"ה עַל כָּל הַמִּצְוֹת וּבֵא לְמִקּוֹם הַצִּרִיךְ, כִּי יָדַע הַקְב"ה שֶׁאֵת לֹא זֶה לֹא יוֹכֵלוּ לְקִיּוּמוֹ, כִּי כָּל מִמְשַׁלְתּוֹ הוּא בְּכַח הַחֲרֵב שֶׁבְּרָכוֹ אֲבִיו, וְעַל חֲרִיב תַּחִּיָּה, אָמַר הַס"מ לְהַקְב"ה חַס וְשְׁלוֹם שְׂאֵנִי אֲקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת, אוּרִייתָא דָּא דִּילְךָ הִיא וְדִילְךָ יְהֵא הַתּוֹרָה הַזֹּאת הִיא שְׁלִיךְ, וְשִׁלְךָ תְּהִיָּה, לֹא בְּעִינָא אוּרִייתָא דָּא אִינִי רֹצֵה לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת.

אָתִיב וְאֶתְחַנֵּן קַמִּיהּ חֲזֵר הַס"מ וְהַתְּחַנֵּן לְפָנֵי הַקְב"ה, אָמַר, מְאָרִיָּה דְעֵלְמָא, אִי אַתְּ יְהֵבָה לִי כָּל שְׁלִטְנוֹ דִּילִי אֶתְעַבְּרָ רַבּוֹן הָעוֹלָם, אִם אַתָּה נּוֹתֵן לִי אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת, וְאֵהִיָּה מוֹכֵרָה לְקִיּוּם לֹא זֶה שֶׁל לֹא תִרְצַח, אִזּוּ כָּל הַשְּׁלִטוֹן שְׁלִי תַעֲבֹר וְתַחֲבֹטֵל,

שְׁלֹטְנוּ דִילֵי אֲתַעְבֵּר, דְּהָא שְׁלֹטְנוּ דִילֵי עַל קְטוּלָא אִיהוּ, וְקַרְבִּין לָא יְהוּן, וְשְׁלֹטְנוּ דִילֵי עַל פּוּכְבָא דְמַאֲדִים, אִי הָכִי פְלֵא אֲתַבְטַל מְעֵלְמָא, מְאָרִיָּה דְעֵלְמָא טוֹל אֹרִייתָךְ, וְלֵא יְהֵא חוּלְקָא וְאַחְסָנָא לִי בְּהָ, אֲבַל אִי גִיחָא קַמָּךְ, הָא עֲמָא פְּנוּי דִיעֵקֵב, לוֹן אֲתַחְזִי, וְאִיהוּ חָשִׁיב דְּהָא דְלִטוּרָא אֲמַר עֲלִיָּהּ.

וְדָא הוּא וְזַרְח מְשַׁעִיר לְמוֹ, מְשַׁעִיר מְמַשׁ נֶפֶק נְהוּרָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, אֲמַר סמא"ל, וְדָאִי אִי פְּנוּי דִיעֵקֵב יְקַבְלוֹן דָּא, יִתְעַבְרוֹן מְעֵלְמָא וְלֵא יִשְׁלֹטוֹן לְעֵלְמִין.

אֲתִיב לִיָּה פְּמָה זְמַנִּין, וְאֲמַר דָּא, וְאֲמַר לִיָּה אֲנִתְּ בּוּכְרָא וְלָךְ אֲתַחְזִי, אֲמַר לִיָּה, יְהֵא לִיָּה בְּכִירוּתָא דִילֵי, וְהָא אֲזַדְבֵּן לִיָּה וְאֲנָא

מתוק מדבש

דְּהָא שְׁלֹטְנוּ דִילֵי עַל קְטוּלָא אִיהוּ כִּי כָל מַמְשִׁלְתִּי הִיא עַל רְצִיחָה, מְבִרְכַת אֲבִי וְעַל חֶרֶב תַּחֲיָה, וְקַרְבִּין לָא יְהוּן וְגַם מַלְחָמוֹת לֹא יְהִיו עוֹד, וְעוֹד וְשְׁלֹטְנוּ דִילֵי עַל פּוּכְבָא דְמַאֲדִים כִּי מַמְשִׁלְתִּי הִיא עַל כּוּכַב מַאֲדִים הַמּוֹרָה עַל שְׁפִיכַת דַּמִּים, אִי הָכִי פְלֵא אֲתַבְטַל מְעֵלְמָא אִם כֵּן כָּל זֶה יִתְבַטַּל מִן הָעוֹלָם, מְאָרִיָּה דְעֵלְמָא טוֹל אֹרִייתָךְ רִבּוֹן הָעוֹלָם קַח לָךְ אֶת תּוֹרַתְךָ, וְלֵא יְהֵא חוּלְקָא וְאַחְסָנָא לִי בְּהָ וְלֹא יְהִיָּה לִי חֵלֶק וְנַחֲלָה בְּהָ, אֲבַל אִי גִיחָא קַמָּךְ אֲבַל אִם טוֹב לִפְנִיךְ, הָא עֲמָא פְּנוּי דִיעֵקֵב, לוֹן אֲתַחְזִי הֲרִי יֵשׁ לָךְ הָעַם שֶׁל בְּנֵי יַעֲקֹב, לְהַם רֵאוּי לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, וְאִיהוּ חָשִׁיב דְּהָא דְלִטוּרָא אֲמַר עֲלִיָּהּ וְהוּא חֶשֶׁב שְׁמַלְשִׁינוֹת אֲמַר עֲלֵיהֶם.

וְדָא הוּא וְזַהוּ שְׁכַתוֹב וְזַרְח מְשַׁעִיר לְמוֹ הֵינּוּ מְשַׁעִיר מְמַשׁ נֶפֶק נְהוּרָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל מִמַּשׁ מִן הַס"מ שֶׁהוּא שְׂרוּי שֶׁל עֲשׂו הַנִּקְרָא שְׁעִיר יֵצֵא אֹרֵי הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל כְּדַמְפָּרְשׁ וְאוּזִיל, אֲמַר סמא"ל הוּא חֶשֶׁב כֵּךְ בְּלָבוֹ, וְדָאִי אִי פְּנוּי דִיעֵקֵב יְקַבְלוֹן דָּא בּוֹדָאִי אִם בְּנוּי שֶׁל יַעֲקֹב יְקַבְלוּ אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת, יִתְעַבְרוֹן מְעֵלְמָא וְלֵא יִשְׁלֹטוֹן לְעֵלְמִין יִתְבַטְלוּ מִן הָעוֹלָם וְלֹא יִשְׁלְטוּ לְעוֹלָם, כִּי בּוֹדָאִי לֹא יוּכְלוּ לְקַיֵּם אֶת כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה.

אֲתִיב לִיָּה פְּמָה זְמַנִּין חֲזוֹר וְהַשִּׁיב לוֹ הַקְּב"ה כַּמָּה פַּעַמִּים, וְאֲמַר דָּא וְחֲזוֹר וְאֲמַר דְּבַר זֶה שְׂאִי אֲפַשֵּׁר לוֹ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, וְאֲמַר לִיָּה הַקְּב"ה, אֲנִתְּ בּוּכְרָא וְלָךְ אֲתַחְזִי

הֲלֹא אַתָּה הַבְּכוֹר וְלָךְ רֵאוּי לְקַבֵּל וְלִירֵשׁ אֶת הַתּוֹרָה יוֹתֵר מִיַּעֲקֹב שֶׁהוּא אַח פְּשוּט, אֲמַר לִיָּה הַס"מ לְהַקְּב"ה, יְהֵא לִיָּה בְּכִירוּתָא דִילֵי תַחֲיָה לוֹ הַבְּכוֹרָה שְׁלִי, וְהָא אֲזַדְבֵּן לִיָּה

אֹדִיתִי, אָמַר לִיה הוֹאִיל וְלֹא בְעִית לְמַהוּי לָךְ בְּהַ חוֹלְקָא, אַתְעֵבֵר
מְנַה בְּכֻלָּא, אָמַר יָאוּת.

אָמַר לִיה, הוֹאִיל וְכָךְ, הֵב לִי עֵיטָא אֵיךְ אַעֲבִיד, דִּיקְבְּלוֹן לָהּ בְּנֵוֹי
דִּיעֵקֵב דְּאֵת אָמַר, אָמַר לִיה, מְאָרִיה דְּעֵלְמָא אַצְטְרִיךְ לְשַׁחְדָּא
לוֹן, טוֹל נְהוֹרָא מְנַהִירוֹ דְּחִילִי שְׁמִיָּא, וְהֵב עֲלֵייהוּ, וּבְדָא יְקַבְּלוֹן לָהּ,
וְהָא דִילִי יְהָא בְּקַדְמִיתָא, אַפְשֵׁיט מְנִיה נְהִירוֹ דְּחַפְיָא עֲלֵיהּ, וְיַהֲב
לִיה, לְמִיַּהֲב לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, הָדָא הוּא דְּכְתִיב וְזָרַח מְשַׁעִיר לְמוֹ, מְשַׁעִיר
מְמָשׁ, דָּא סְמָא"ל, דְּכְתִיב (וּיקרא טו כב) וְנִשְׂא הַשָּׁעִיר עָלָיו, לְמוֹ לְיִשְׂרָאֵל.
פִּיּוֹן דְּבִיעֵר דָּא, וְאַעֲבֵר דְּמָא בִּישָׂא מְדְרוּעָא שְׁמָאֵלָא, אַהֲדֵר לְדְרוּעָא

מתוק מדבש

וְאַנָּא אֹדִיתִי וְהִרִי הִבְכוּרָה נִמְכְרָה לוֹ וְאֵנִי מוֹדָה וּמִסְכִּים עַל הַמְּכִירָה, אָמַר לִיה הַקְּב"ה,
הוֹאִיל וְלֹא בְעִית לְמַהוּי לָךְ בְּהַ חוֹלְקָא הוֹאִיל וְלֹא רְצִית שִׁיְהִיה לָךְ חֶלֶק בְּתוֹרָה,
אַתְעֵבֵר מְנַה בְּכֻלָּא תִּסְתַּלֵּק מִמֶּנָּה לְגַמְרִי אִפִּילוֹ מִן הַשְּׁבַע מִצּוֹת כְּדִלְקָמֶן, וְלֹא יִהְיֶה לָךְ
שׁוּם חֶלֶק וְאַחִיזָה בְּקִדּוּשָׁה, אָמַר יָאוּת אִמַר הַס"מ טוֹב הַדְּבַר, וְאֵנִי מִסְכִּים.

אָמַר לִיה הַקְּב"ה לְהַס"מ, הוֹאִיל וְכָךְ הֵב לִי עֵיטָא אֵיךְ אַעֲבִיד דִּיקְבְּלוֹן לָהּ בְּנֵוֹי
דִּיעֵקֵב דְּאֵת אָמַר הוֹאִיל וְכַךְ תֵּן לִי עֵצָה מַה וְאֵיךְ אַעֲשֶׂה שְׁבִנֵּי שֶׁל יַעֲקֹב יִקְבְּלוּ
אֵת הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁאַתָּה אֹמֵר, אָמַר לִיה הַס"מ לְהַקְּב"ה, מְאָרִיה דְּעֵלְמָא, אַצְטְרִיךְ
לְשַׁחְדָּא לוֹן רְבוֹן הָעוֹלָם צְרִיכִים לְשַׁחַד אֹתָם, בְּאוֹפֵן זֶה טוֹל נְהוֹרָא מְנַהִירוֹ דְּחִילִי
שְׁמִיָּא קַח הָאֵרָה מֵהָאוֹרוֹת שֶׁל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם, הֵינְנוּ קַח אֵת חֲלָקֵי הַקְּדוּשָׁה שִׁישׁ לְכֹל
שֶׁר מִשְׁרֵי אוֹמוֹת הָעוֹלָם, וְהֵב עֲלֵייהוּ, וּבְדָא יְקַבְּלוֹן לָהּ וְתֵן אוֹתָהּ עֲלֵיהֶם, וְכוּזָה יִקְבְּלוּ
אֵת הַתּוֹרָה, וְהָא דִילִי יְהָא בְּקַדְמִיתָא וְהִרִי הַחֲלָק שִׁישׁ לִי בְּקִדּוּשָׁה, אֵנִי נוֹתֵן לְהֶם
בְּרֵאוּשׁוֹנָה, וְכֵן עֲשֵׂה אַפְשֵׁיט מְנִיה נְהִירוֹ דְּחַפְיָא עֲלֵיהּ הַס"מ הַפְּשִׁיט מִמֶּנּוּ אוֹר הַקְּדוּשָׁה
שֶׁהִיא חוֹפֵה וּמְכַסֶּה עָלָיו, וְיַהֲב לִיה וְנָתַן אוֹתוֹ לְהַקְּב"ה, לְמִיַּהֲב לוֹן לְיִשְׂרָאֵל כְּדִי
שִׁתֵּן אוֹתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, הָדָא הוּא דְּכְתִיב זֶהוּ שְׁכָתוֹב וְזָרַח מְשַׁעִיר לְמוֹ דְּהֵינְנוּ מְשַׁעִיר
מְמָשׁ מְאוּרוֹ מִמֶּשׁ זָרַח וְכֵן הוּא הַקְּב"ה, וְשַׁעִיר דָּא סְמָא"ל זֶהוּ הַס"מ שְׁהוּא שְׁרוֹ שֶׁל שַׁעִיר,
דְּכְתִיב שְׁנֵאמַר בּוֹ וְנִשְׂא הַשָּׁעִיר עָלָיו דְּהֵינְנוּ הַס"מ, וְמַה שְׁכָתוֹב זָרַח מְשַׁעִיר לְמוֹ
הֵינְנוּ לְיִשְׂרָאֵל כְּלוֹמַר לִיתְנּוּ לְיִשְׂרָאֵל. (רמ"ק וּמִפְרָשִׁים)

פִּיּוֹן דְּבִיעֵר דָּא כִּיּוֹן שְׁבִיעֵר הַקְּב"ה אֵת אַחִיזוֹת עֲשׂוּ וְהַס"מ שֶׁהִיא לְהֶם בְּקִדּוּשָׁה, וְאַעֲבֵר
דְּמָא בִּישָׂא מְדְרוּעָא שְׁמָאֵלָא וְהַעֲבִיר דָּם הָרַע שְׁהוּא סִיגֵי הַגְּבוּרוֹת, מְזוּרַע הַשְּׁמָאֵל
שְׁהוּא סוּד הַגְּבוּרָה דְּקִדּוּשָׁה, אַהֲדֵר לְדְרוּעָא זְמִינָא חֲזַר וְכֵן הוּא הַקְּב"ה לְזוּרַע הַיָּמִין שְׁהוּא

ימינא, חמא ביה אוף הכי, אָמַר הָכִי נָמִי אַצְטְרִיךְ לְנַקְיֵיא מְדָמָא
 בִּישָׁא דְרוּעָא דָא, קָרָא לְרַה"ב, אָמַר לִיה תְּבַעֵי אֶתְ אַוְרִייתָא דִּילִי,
 אָמַר לִיה מַה פְּתִיב בְּה, דְּלִיג לִיה, וְאָמַר לֹא תִנְאַף, אָמַר וּוִי אֵי
 יְרוּתָא דָא יַחְסִין לִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְרוּתָא בִּישָׁא דִּיתְעַבְר בְּה פֶּל
 שְׁלֻטְנִי, דְּהָא בְּרַכְתָּא דְּמֵיא נְטִילָנָא, בְּרַכְתָּא דְּנוּנִי יִמָּא, דְּכְתִיב (בראשית
 א כח) פָּרוּ וּרְבוּ וּגְו', וּכְתִיב (שם יז כ) וְהִפְרִיתִי אוֹתוֹ וְהִרְבִּיתִי אוֹתוֹ וּגְו',
 וּכְתִיב (שם כז יב) וְהוּא יְהִי פָּרָא אָדָם.

שְׂאָרֵי לְאַתְחַנְנָא קָמִי מְאָרִיה, אָמַר לִיה מְאָרִי דְּעֶלְמָא, תְּרִין בְּנִין נַפְקָנָא
 מְאִבְרָהֶם, הָא בְּנוֹי דִּיצְחָק, הַב לֹון, וְלֹון אֶתְחַזִּי, אָמַר לִיה, לָא
 יְכִילָנָא דְאַנְתְּ בּוּכְרָא וְלָךְ אֶתְחַזִּי, שְׂאָרֵי לְאַתְחַנְנָא קָמִיה, וְאָמַר

מתוק מדבש

סוד החסד, שבסגיגים שבו היא אחיזת ויניקת ישמעאל, חמא ביה אוף הכי ראה בה גם
 כן דם רע ועכור, דהיינו סיגי החסד, אָמַר הקב"ה, הָכִי נָמִי אַצְטְרִיךְ לְנַקְיֵיא מְדָמָא
 בִּישָׁא דְרוּעָא דָא כמו כן צריך לנקות מדם הרע את הזרוע הזאת, לכן קָרָא לְרַה"ב
 שהוא שרו של ישמעאל, אָמַר לִיה שאל ממנו הקב"ה, תְּבַעֵי אֶתְ אַוְרִייתָא דִּילִי האם
 אתה רוצה לקבל את התורה שלי, אָמַר לִיה שאל רה"ב מהקב"ה, מַה פְּתִיב בְּה מה
 כתוב בתורה, דְּלִיג לִיה דלג הקב"ה על כל המצות, וְאָמַר לוֹ לֹא תִנְאַף כי ידע הקב"ה
 שלא יוכל לקיים לאו זו, כי כל חיותו וממשלתו הוא מנאוף, אָמַר רה"ב, וּוִי אֵי יְרוּתָא
 דָא יַחְסִין לִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוי לי אם את הירושה הזאת ינחיל לי הקב"ה, יְרוּתָא
 בִּישָׁא דִּיתְעַבְר בְּה פֶּל שְׁלֻטְנִי שהיא ירושה רעה לי, כי על ידי זה יעבור ויתבטל כל
 ממשלתי העומדת על ניאוף, דְּהָא בְּרַכְתָּא דְּמֵיא נְטִילָנָא, בְּרַכְתָּא דְּנוּנִי יִמָּא כי ברכת
 המים לקחתי, שהיא הברכה של דגת הים, דְּכְתִיב בברכת הדגים, פָּרוּ וּרְבוּ ומלאו את
 המים בימים, וּכְתִיב ועוד כתוב שאמר הקב"ה לאברהם על ישמעאל וְהִפְרִיתִי אוֹתוֹ
 וְהִרְבִּיתִי אוֹתוֹ במאד מאד שנים עשר נשיאים יוליד ונתתיו לגוי גדול, וּכְתִיב ועוד כתוב
 בישמעאל וְהוּא יְהִי פָּרָא אָדָם והוא לשון פריה ורביה.

שְׂאָרֵי לְאַתְחַנְנָא קָמִי מְאָרִיה התחיל רה"ב להתחנן לפני רבונו, אָמַר לִיה רה"ב
 להקב"ה, מְאָרִי דְּעֶלְמָא, תְּרִין בְּנִין נַפְקָנָא מְאִבְרָהֶם רבונו של עולם, הרי שני
 בנים יצאנו מאברהם, הָא בְּנוֹי דִּיצְחָק הרי יש לך בנו של יצחק, הַב לֹון, וְלֹון אֶתְחַזִּי
 תן להם התורה, ולהם היא ראויה, אָמַר לִיה הקב"ה, לָא יְכִילָנָא, דְאַנְתְּ בּוּכְרָא וְלָךְ
 אֶתְחַזִּי איני יכול לתת את התורה לבניו של יצחק, כי אתה הבכור ולך ראוי לקבל את
 התורה, שְׂאָרֵי לְאַתְחַנְנָא קָמִיה התחיל רה"ב להתחנן ולבקש מלפניו, וְאָמַר להקב"ה

מֵאַרְיֵה דְעֵלְמָא, בְּכִירוּתָא דִילֵי יְהֵא דִילֵיהּ, וְהַאי נְהוּרָא דְאַנָּא יִרְיֵתְנָא
עַל דָּא, טוּל וְהֵב לֹון, וְכֶף עֵבֵד, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב (דברים לג ב) הוֹפִיעַ
מֵהָר פֶּאֶרְן.

מֵאֵי שְׁנָא בְּסַמְא"ל כְּתִיב וְזֵרַח, וּבְרַה"ב כְּתִיב הוֹפִיעַ, אֶלָּא נָטַל
בְּהֵוּא נְהִירוּ דְאַפְשִׁיט מְנִיָּה סַמְא"ל, חֶרֶב וְקַטְלָא לְקַטְלָא
בְּדִינָא, וְלְקַטְלָא כְּדָא יָאוּת, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב (שם פסוק כט) וְאֲשֶׁר חֶרֶב
גְּאֹתְךָ, אֶף עַל גַּב דְלָא הוּוּה דִילְךָ, וְנָטַל בְּהֵוּא בְּרַכְתָּא דְאַפְשִׁיט
מְנִיָּה רַה"ב זְעִיר, כְּמָאן דְאַוּפַע זְעִיר, מִבְּרַכְתָּא דְלַהוּן, לְמַעַבְד פְּרִיָּה
וּרְבִיָּה, בְּגִין כְּף הוֹפִיעַ מֵהָר פֶּאֶרְן, וְלָא כְּתִיב וְזֵרַח.

כִּיּוֹן דְנָטַל מִתְּנֵן אֵלִין לְיִשְׂרָאֵל מֵאֵינוּן רַבְרַבִּין שְׁלֹטְנִין, אֲתָא וְקָרָא

מתוק מדבש

מֵאַרְיֵה דְעֵלְמָא, בְּכִירוּתָא דִילֵי יְהֵא דִילֵיהּ רַבּוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, הַבְּכוּרָה שֶׁלִּי תִהְיֶה שְׁלוֹ,
וְהַאי נְהוּרָא דְאַנָּא יִרְיֵתְנָא עַל דָּא, טוּל וְהֵב לֹון וְאוּר הֵוּא שְׁאֵנִי יִרְשִׁתִּי בְּשִׁבְלֵהּ,
קַח מִמֶּנִּי וְתֵן לָהֶם, וְכֶף עֵבֵד וְכךָ עֵשָׂה הַקַּב"ה, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב זֶהוּ שְׁכֹתוֹב הוֹפִיעַ
מֵהָר פֶּאֶרְן הַקַּב"ה הַאִיר לְיִשְׂרָאֵל מִן הָאוּרוֹת שֶׁקֵּבֵל מִיִּשְׁמַעֵאל בְּהָר פֶּאֶרְן. (רמ"ק ומפּרֵשִׁים)

וּשְׁאֵל רַבִּי שְׁמַעוֹן מֵאֵי שְׁנָא בְּסַמְא"ל כְּתִיב וְזֵרַח מֵהַ שִׁינוּי שֶׁבַס"מ כְּתוֹב לְשׁוֹן
"זִרְיַחָה", וּבְרַה"ב כְּתִיב הוֹפִיעַ וּבְרַה"ב כְּתוֹב לְשׁוֹן "הוֹפַעָה", וְהַשִּׁיב אֶלָּא נָטַל
בְּהֵוּא נְהִירוּ דְאַפְשִׁיט מְנִיָּה סַמְא"ל אֵלָּא לַקַּח הַקַּב"ה בְּאוּר הֵוּא שְׁהַפְשִׁיט מִמֶּנּוּ
הַס"מ, חֶרֶב וְקַטְלָא לְקַטְלָא בְּדִינָא אֵת הַחֶרֶב וְהַרִיגָה לְהַרוּג בְּבֵית דִּין בְּדִין תּוֹרָה
בְּפִרְסוּם, לְכֵן כְּתִיב וְזֵרַח שְׁהוּא כַּעֵין זִרְיַחַת הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהִיא בְּפִרְסוּם, וְלְקַטְלָא כְּדָא יָאוּת
וְלַהַרוּג כְּרַאוּי בְּמַלְחַמַת מִצְוָה דְכְּתִיב לֹא תַחִיָּה כֹל נִשְׁמָה, וְגַם בְּמַלְחַמַת הַרְשׁוּת, הֵדָּא
הוּא דְכְּתִיב זֶהוּ שְׁכֹתוֹב וְאֲשֶׁר חֶרֶב גְּאֹתְךָ הֵינּוּ אֶף עַל גַּב דְלָא הוּוּה דִילְךָ אֶף
עַל פִּי שֶׁחֶרֶב לֹא הִיָּה שְׁלֶךְ, כִּי עָשׂוּ נִתְכַּרֵךְ בְּחֶרֶב, אֲבָל נִיתֵן לָךְ הַחֶרֶב לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ
לְצוּרֵךְ מִצְוָה, וְנָטַל בְּהֵוּא בְּרַכְתָּא דְאַפְשִׁיט מְנִיָּה רַה"ב, זְעִיר וְלַקַּח הַקַּב"ה מִן
הַבְּרַכָּה הַהִיא שְׁהַפְשִׁיט מִמֶּנּוּ רַה"ב, הָאֵרָה מוֹעֵטָה, כְּמָאן דְאַוּפַע זְעִיר מִבְּרַכְתָּא דְלַהוּן
כְּמִי שְׁמוֹפִיעַ לוֹ הָאֵרָה מוֹעֵטָה מִהַבְּרַכָּה שֶׁלָּהֶם, לְמַעַבְד פְּרִיָּה וּרְבִיָּה כְּדִי לְקַיֵּם מִצְוֹת
פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, כְּגוֹן עוֹנַת תְּלִמִידֵי חֲכָמִים מִשְׁבַּת לְשַׁבַּת שְׁצִרֵךְ לְהִיּוֹת בְּהַצְנַע וְלַקְדֵּשׁ עֲצֻמוֹ
בְּמוֹתֵר לוֹ, בְּגִין כְּף וְלַכֵּךְ כְּתוֹב הוֹפִיעַ מֵהָר פֶּאֶרְן כִּי הוֹפִיעַ מוֹרָה עַל הָאֵרָה מוֹעֵטָה,
וְלָא כְּתִיב וְזֵרַח כִּי זִרְיַחָה מוֹרָה עַל אוּר חִזֵּק בְּפִרְסוּם.

כִּיּוֹן דְנָטַל מִתְּנֵן אֵלִין לְיִשְׂרָאֵל כִּיּוֹן שֶׁלַקַּח הַקַּב"ה מִתְּנוּת הָאֵלוֹ לְיִשְׂרָאֵל, מֵאֵינוּן
רַבְרַבִּין שְׁלֹטְנִין מֵאוּתָם הַשְּׂרִים הַגְּדוֹלִים הַמוֹשְׁלִים שֶׁל עָשׂוּ וַיִּשְׁמַעֵאל, שֶׁהֵם הַשּׁוֹרֵשׁ

שֶׁל כָּל הַשְּׁבָעִים שְׂרֵי הָאוּמוֹת, אֲתָא וְקָרָא לְהוֹ לְכָל רַבְבוֹת קֹדֶשׁ דְּמִמְּנֵן עַל שְׁאָר

לְהוֹ לְכָל רַבּוֹת קֹדֶשׁ דְּמִמָּנֶן עַל שְׁאָר עַמּוּיִן, וְאַתִּיבּוֹ לִיּה אֹף הָכִי,
וּמִפְּלֵהוּ קִבִּיל וְנָטִיל מִתְּנֶן לְמִיּהֵב לֹזֶן לְיִשְׂרָאֵל.

לְאַסִּיא דְהוּה לִיּה חַד מְאַנָּא מְלִיא מְסַמָּא דְחִיִּי, וְנָטִיר לִיּה לְבָרִיָּה,
בְּעָא לְמִיּהֵב לִיּה לְבָרִיָּה הֵהוּא פְּלִיטוֹן דְּסַמָּא דְחִיִּי, אַסִּיא
הָהּ חַפִּים, אָמַר עֲבָדִין בִּישִׁין אֵית בְּבִיתִי, אִי יִנְדַּעוֹן דְּאַנָּא יְהִיב לְבָרִי
נְבֻזְבָּזָא דָּא, יְבָאִישׁ בְּעִינֵיהוּ, וְיִבְעוֹן לְקַטְלָא לִיּה.

מתוק מדבש

עַמּוּיִן בַּא הַקְּב"ה וְקִרָא לְכָל רַבּוֹת קֹדֶשׁ שְׁהֵם שְׁבַעִים שְׂרֵי מַעֲלָה הַמְּמוּנִים עַל שְׂאָר
שְׁבַעִים עַמּוּיִם, וְשָׂאֵל מְכוּלָם אִם רוּצִים לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, וְאַתִּיבּוֹ לִיּה אֹף הָכִי וְהַשִּׁיבּוֹ
לוֹ גַם כֵּן כְּמוֹ שְׂרֵי עָשׂוּ וּשְׁמַעְעָל שְׂאִינָם רוּצִים לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, וְעוֹד יִתְּנוּ אֶת הָאֲרוֹת
הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁלָּהֶם לְיִשְׂרָאֵל כְּדִי שְׁהֵם יִקְבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, וּמִפְּלֵהוּ קִבִּיל וְנָטִיל מִתְּנֶן לְמִיּהֵב
לֹזֶן לְיִשְׂרָאֵל וּמְכַל שְׂרֵי הָאוֹמוֹת קִיבֵל הַקְּב"ה וְלִקַּח מִתְּנוּת לַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, כְּלוֹמַר
שְׂכוּלָם הַפְּשִׁיטוּ מַעֲלֵיהֶם אֶת כָּל חֲלָקֵי הַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיוּ לָהֶם וְנִתְּנוּ אוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי
אֵלוֹ הַמִּתְּנוּת מִשְׁתַּמְשִׁים יִשְׂרָאֵל בְּעִינֵי הַגְּשִׁמּוֹת לְעַבְדוֹת הַשִּׁי"ת, כְּעִנּוּן שְׂדֵרְשׁוֹ חֲזו"ל (נִמְס')
נִרְכַּח דָּף נִד ע"א) בְּכָל לַבְבֶּךָ, בְּשֵׁנֵי יִצְרִיךְ בִּיצֵר טוֹב וּבִיצֵר הָרַע. (רמ"ק וּמַפְרָשִׁים)

כַּתֵּב הַרמ"ק, וְזֶה לְשׁוֹן בְּקִירוֹ: פְּעוּלוֹת הָעוֹלָם הַגְּשָׁמִי הֵזֶה מוֹשָׁךְ לַמַּטֵּה וּמוֹנֵעַ לַהֲתַקְדֵּשׁ, כִּי הֵיא חֲלָק
הַחֲסִינּוּיִם וְהֵינֵר הָרַע, וְהֵיָה רָאוּי שֶׁפְּעוּלוֹת הַיֵּצֵר הָרַע יִהְיוּ כּוֹלֵם אֲסוּרוֹת לְיִשְׂרָאֵל, רַק שֶׁהַקְּב"ה נִטֵּל
מִתְּנוּת אֱלֹהִים מִהַשְּׂרִים שֶׁהֵם פְּעוּלוֹת הַיֵּצֵר הָרַע הַמוֹתְרוֹת שֶׁהִיוּ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹתָם לְשֵׁם שְׁמִים שֶׁצִּיל קִיּוֹם
הָעוֹלָם, כְּעִין הַחֲרֵב לַהֲרוֹג הַמְּמוּזָבַח הַרְיָגָה, וְהַיֵּצֵר הָרַע נִד הַמוֹתֵר שֶׁנּוֹ, דְּהֵיִינוּ הַזּוּוג בְּאֲשֶׁמוּ לַעֲשׂוֹתוֹ לְשֵׁם
שְׁמִים, וְלִקַּח מִהַשְּׂרִים הָאֵלֶּה הַמְּכַסֶּה עֲלֵיהֶם שֶׁפְּעוּלוֹת הֵם לְקְדוּשָׁה וְלוֹטוּזָה, וְהֵיָה אִזּוֹ כְּשֶׁקִּיצְלוּ אֶת הַתּוֹרָה,
הַזּוּוג בְּקְדוּשָׁה וְצַהֲרָה, כְּעִין אֲדָם הַרְאָשׁוֹן קוֹדֶם הַמַּטָּא בְּלִי שׁוּם תְּאוּה מִנֵּד הַיֵּצֵר הָרַע, וְזֶה נִקְרָא
"מִתְּנוּת בְּאֲדָם", וְאֵילוֹ יִדְעוּ הַשְּׂרִים כִּי אֲפַשֵּׁר לְקַיֵּם הַמַּעֲשֶׂה עַל יְדֵי נִד הַמוֹתֵר בְּתוֹרָה, הֵיָה מוֹדִים
בְּתוֹרָה, אֲלָא שֶׁהוּא כְּעִין סָם הַמַּעֲט (הַמְּצוּאָר לְקַמּוֹן) שֶׁנִּתֵּן הַרּוּפָא בְּפִי הַלְלוּחִית לְחַק אֶת הַעַבְדִים שֶׁהֵם
הַשְּׂרִים שֶׁלֹּא יַחַפְּזוּ בְּתוֹרָה, וְאַחַר מַטָּא הָעַגֵל חֲזוֹר לְסוּרָם וְיִטַּל מֵהֶם הַמְּדָה הַזֶּה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּצַרְכֵי הַגּוֹף
רַק לְשֵׁם שְׁמִים בְּלִי שׁוּם תְּאוּה וְחַמְדָּה מִנֵּד הַיֵּצֵר, אֲנֵל עִנּוּן לִימוּד הַתּוֹרָה בְּצַהֲרָה נִשְׂאָר כָּל יְמֵי הַיּוֹם
יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבָּר. עכ"ל.

וּמִמְשִׁיךְ וְאִמַר לְאַסִּיא דְהוּה לִיּה חַד מְאַנָּא מְלִיא מְסַמָּא דְחִיִּי מִשְׁל לְרוּפָא שֶׁהִיָּה
לוֹ כְּלִי מְלֵא מִסַּם חַיִּים, וְנָטִיר לִיּה לְבָרִיָּה וְשִׁמְר אוֹתוֹ לִיתְּנוּ לְבַנּוֹ, בְּעָא לְמִיּהֵב
לִיּה לְבָרִיָּה הֵהוּא פְּלִיטוֹן דְּסַמָּא דְחִיִּי וְרִצָּה לַתּוֹרָה לְבַנּוֹ אֶת הַכְּלִי שֶׁל סַם חַיִּים, (וְהוּא)
שִׁמְן אֲפֵרֶסֶמוֹן הַנִּקְרָא פְּלִיטוֹן שֶׁהִיָּה בּוֹ סַם חַיִּים, כְּפִירֵשׁ"י נִמְס' שַׁנַּת דָּף עַב ע"א), הֵנָּה אַסִּיא
הָהּ חַפִּים הַרּוּפָא הִיָּה חֲכָם, אָמַר עֲבָדִין בִּישִׁין אֵית בְּבִיתִי אִמַר הֵרִי עַבְדִים רַעִים
יִשׁ בְּבִיתִי, אִי יִנְדַּעוֹן דְּאַנָּא יְהִיב לְבָרִי נְבֻזְבָּזָא דָּא אִם יִדְעוּ שְׂאֵנִי נוֹתֵן לְבַנֵי דוֹרוֹן
זֶה, יְבָאִישׁ בְּעִינֵיהוּ, וְיִבְעוֹן לְקַטְלָא לִיּה יִרַע בְּעִינֵיהֶם וְיִרְצוּ לְהַרְגוֹ אוֹתוֹ.

מִה עֲבַד, נָטַל זְעִיר מִסְפָּא דְמוֹתָא, וְשׁוּי אֶפְתָּחָא דְמֵאנָא, קָרָא לְעַבְדוּי, אָמַר לוֹן, אַתּוֹן מְהֵימְנֵן קְדָמִי, תְּבַעוֹן לְהֵהוּא סְמָא, אָמְרוּ נַחְמֵי מַאי הוּא, נָטְלוּ לְמִטְעָם, עַד לָא אֲרַחוּ, בְּעוּ לְמִימַת, אָמְרוּ בְּלַבְיֵיהוּ, אִי הָאִי סְמָא יְהִיב לְבְרִיָּה וְדָאִי יְמוֹת, וְאַנְן נִירַת לְרַבּוּנְנָא, אָמְרוּ קַמִּיָּה, מְרַנָּא, סְמָא דָּא לָא אַתְחַזִּי אֶלָּא לְבִרְךְ, וְהָא אֲגָרָא דְפּוֹלְחַנְנָא שְׂבִקְנָא גְבָךְ, זִיל וְהִב לִיָּה לְשׁוֹחַדָּא, דִּיקְבַּל סְמָא דָּא.

כִּךְ, קְדָשָׁא פְרִיף הוּא, הוּא אֶסְיָא חֲפִים, יָדַע דָּאִי יְהִיב אוֹרְיֵיתָא לְיִשְׂרָאֵל עַד לָא אוֹדַע לוֹן, בְּכָל יוֹמָא הוּוּ רְדַפִּין לוֹן לְיִשְׂרָאֵל עֲלָה, וְקַטְלִין לוֹן, אֲבָל עֲבַד דָּא, וְאֵינּוֹן יְהִיבוּ לִיָּה מִתְנֵן וּנְבַזְבְּזֵן בְּגִין

מתוק מדבש

מִה עֲבַד מַה עֵשָׂה הַרּוּפָא חַכְמָס, נָטַל זְעִיר מִסְפָּא דְמוֹתָא, וְשׁוּי אֶפְתָּחָא דְמֵאנָא לְקַח מַעַט סַם הַמוֹת וְשִׁמוּ עַל פֶּתַח הַכְּלִי, קָרָא לְעַבְדוּי קְרָא אַתְּ עַבְדוּי, אָמַר לוֹן, אַתּוֹן מְהֵימְנֵן קְדָמִי אֲמַר לְהֵם, אַתֶּם עַבְדִּים נֹאמְנִים לְפָנַי, תְּבַעוֹן לְהֵהוּא סְמָא הָאִם תִּרְצוּ אַתְּ סַם הַזֶּה, אָמְרוּ, נַחְמֵי מַאי הוּא אֲמְרוּ, נִרְאָה מַה הוּא, נָטְלוּ לְמִטְעָם לְקַחוּ לְטַעְמוּ, עַד לָא אֲרַחוּ, בְּעוּ לְמִימַת עוֹד טְרַם שְׁהִרִיחוּ בּוּ, הִלְכוּ לְמוֹת, אָמְרוּ בְּלַבְיֵיהוּ אֲמְרוּ הַעַבְדִּים בְּלַבְסָם, אִי הָאִי סְמָא יְהִיב לְבְרִיָּה וְדָאִי יְמוֹת אִם הָאֲדוֹן שְׁלַנּוּ יִתֵּן סַם הַזֶּה לְבַנּוּ וְדָאִי יְמוֹת, וְאַנְן נִירַת לְרַבּוּנְנָא וְאֲנּוּ נִירַשׁ אַתְּ אֲדוּנִינוּ, אָמְרוּ קַמִּיָּה, מְרַנָּא אֲמְרוּ לְפָנָיו, אֲדוּנִינוּ, סְמָא דָּא לָא אַתְחַזִּי אֶלָּא לְבִרְךְ סַם זֶה אֵינוֹ רְאוּי אֵלָּא לְבַנְךְ, וְהָא אֲגָרָא דְפּוֹלְחַנְנָא שְׂבִקְנָא גְבָךְ וְהִירִי שְׂכַר עַבּוּדְתֵינוּ אֲנּוּ מִשְׁאִירִים אַצְלָךְ, זִיל וְהִב לִיָּה לְשׁוֹחַדָּא, דִּיקְבַּל סְמָא דָּא וְלָךְ וְתִשְׁחַד אוֹתוֹ שִׁיקְבַּל אַתְּ הַסַּם הַזֶּה.

כִּךְ הוּא הַנְּמַשֵּׁל, קְדָשָׁא פְרִיף הוּא, הוּא אֶסְיָא חֲפִים הַקְּבִיָּה הוּא רּוּפָא חַכְמָס, יָדַע דָּאִי יְהִיב אוֹרְיֵיתָא לְיִשְׂרָאֵל עַד לָא אוֹדַע לוֹן יָדַע שְׂאֵם יִתֵּן אַתְּ הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל טְרַם שִׁיּוּדִיעַ לְשֵׁרֵי הָאוּמוֹת, בְּכָל יוֹמָא הוּוּ רְדַפִּין לוֹן לְיִשְׂרָאֵל עֲלָה, וְקַטְלִין לוֹן בְּכָל יוֹם הִיוּ רוֹדְפִים אֶת יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְלִיָּה, וְהִיוּ הוֹרְגִים אוֹתָם, וְהַתּוֹרָה הִיא סַם חַיִּים שְׂבַמְשֵׁל, כִּי הִיא סַם חַיִּים לְמִימִינִים בְּהָ, וּבֶן הַמֶּלֶךְ הֵם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהַעַבְדִּים הֵם הָאוּמוֹת הָעוֹלָם, וְהַתּוֹרָה הִיא סַם הַמוֹת לְהֵם, כְּמוֹ לְמִשְׁמַאֲלִים בְּהָ, אֲבָל עֲבַד דָּא אֲבָל דְּבַר זֶה עֵשָׂה הַקְּבִיָּה, שְׂשָׂאֵל מְכוֹלָם אִם חַפְצִים לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה כְּזוֹכֵר לְעִיל, וְלֹא דִי שְׂלֹא רְצוּ לְקַבְּלָהּ, אֵלָּא וְאֵינּוֹן יְהִיבוּ לִיָּה מִתְנֵן וּנְבַזְבְּזֵן בְּגִין דִּיקְבַּלוּן לָהּ הֵם נִתְּנוּ מִתְּנוֹת וְדוֹרוֹנוֹת כְּדִי שִׁיִּשְׂרָאֵל יְקַבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְשְׂכַר עַבּוּדְתָם שְׂבַמְשֵׁל, הוּא הַשְּׂכַר שֶׁל שְׂבַע מִצְוֹת שְׂנַצְטוּוּ בְּנֵי נַח שִׁנְתָנוּ אוֹתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן אֶפִּילוּ הֵם מְקִימִין אוֹתָן אִין מְקַבְּלִין עֲלֵיהֶן שְׂכַר, (כְּמֵאמֵר חו"ל (נְמַס' צִנָּא קִמָּא דָּף לֹא ע"א), עַל הַפְּסוּק "רֹאֵה וַיִּתֵּן גּוֹיִם", רֹאֵה הַקְּבִיָּה אַתְּ שְׂבַע מִצְוֹת שְׂקִיבְלוּ עֲלֵיהֶם צִי נַח, כִּיוֹן שְׂלֹא קִימוּס, עַמְד וְהִמִּיר מִמוֹנֵן לְיִשְׂרָאֵל וְכו', וְאֶפִּילוּ מְקִימִין

דִּיקְבִּילוֹן לָהּ, וְכָלְהוּ קִבִּיל לִוֵּן מֹשֶׁה לְמִיָּהֵב לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (תהלים סח יט) עֲלִיתָ לְמָרוֹם שְׁבִיתָ שְׁבִי וְגו', וּבִגִּין כֶּף יָרְתוּ יִשְׂרָאֵל אֹרִייתָא בְּלֹא עֲרֵעוּרָא וּבְלֹא קִטְרוּגָא כְּלָל, בְּרִיף הוּא בְּרִיף שְׁמִיָּה לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עֲלַמְיָא.

תָּא חֲזִי, עֲדִים דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲלִין מִתְּנָן וּנְבִזְבִּזְנָן דְּקִבִּילוֹ, וּבִגִּין כֶּף לָא הָוָה שְׁלִיט עֲלֵיהוּ מוֹתָא, וְלֹא סִטְרָא אַחְרָא, וְלֹא דִי לִוֵּן דִּי נָטְלוּ אֹרִייתָא בְּלֹא עֲרֵעוּרָא כְּלָל, אֲלֹא דְקִבִּילוּ נְבִזְבִּזְנָן וּמִתְּנָן מִכְּלָהוּ.

פִּיּוֹן דְּחָטוּ, מַה פְּתִיב (שמות לג ו) וַיִּתְּנָצְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדִים, אִינוּן

מתוק מדבש

אִתְּנָן אִין מִקְנִינָן עֲלֵיהֶן שְׂכָר, וְכָלְהוּ קִבִּיל לִוֵּן מֹשֶׁה לְמִיָּהֵב לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל וְאֵת כּוֹלָם קִבִּל מִשֶּׁה מִהִקְבָּה, דְּהֵינּוּ אֵת כֹּל הַמִּתְּנוּת שֶׁל חִלְקֵי הַקְּדוּשָׁה שֶׁנִּתְּנוּ שְׂרֵי הָאוֹמוֹת לְיִשְׂרָאֵל, קִבִּלָם מִשֶּׁה כִּשְׁעֵלָה לְקִבִּל אֵת הַתּוֹרָה, כְּדִי לִיתְּנָם לְיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב זֶהוּ שְׁכֵתוֹב עַל מִשֶּׁה רִבִּינוּ עֲלִיתָ לְמָרוֹם כִּשְׁעֵלִית לְמָרוֹם לְקִבִּל אֵת הַתּוֹרָה, שְׁבִיתָ שְׁבִי אִז שְׁבִית שְׁבִי, שֶׁהוּא לִימוּד הַתּוֹרָה בְּטַהֲרָה כְּדִלְהֵן, וּמִסִּיִּים הַכְּתוּב "לִקְחַת מִתְּנוֹת בָּאָדָם", שֶׁהֵם חִלְקֵי הַקְּדוּשָׁה שְׁכָל שְׂרֵי הָאוֹמוֹת נִתְּנוּ לְיִשְׂרָאֵל כְּדִי שִׁיִּסְכִּימוּ לְקִבִּל אֵת הַתּוֹרָה, וּבִגִּין כֶּף יָרְתוּ יִשְׂרָאֵל אֹרִייתָא בְּלֹא עֲרֵעוּרָא וּבְלֹא קִטְרוּגָא כְּלָל וּלְכַךְ יִרְשׁוּ יִשְׂרָאֵל אֵת הַתּוֹרָה בְּלֹא שׁוּם עֲרֵעוּר וּבְלֹא שׁוּם קִטְרוּג, בְּרִיף הוּא בְּרִיף שְׁמִיָּה לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עֲלַמְיָא בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוּ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, שֶׁנִּתְּן אֵת הַתּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. (רמ"ק ומפרשים)

תָּא חֲזִי, עֲדִים דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וְרָאָה, כִּי עֲדִים שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁקִיבְלוּ עַל הַר סִינַי, שְׁעֲלִיו נֹאמֵר "וְלֹא שְׂתוּ אִישׁ אִישׁ עֲדִיו עֲלִיו" אֲלִין מִתְּנָן וּנְבִזְבִּזְנָן דְּקִבִּילוּ אֵלּוּ הֵם הַמִּתְּנוֹת וְהַדּוֹרוֹנוֹת שְׁקִבְלוּ מִשְׂרֵי מַעֲלָה שֶׁל הָאוֹמוֹת, וּבִגִּין כֶּף לָא הָוָה שְׁלִיט עֲלֵיהוּ מוֹתָא וְלֹא סִטְרָא אַחְרָא וּלְכַךְ אַחַר מִתְּן תּוֹרָה לֹא הִיתָה שׁוֹלְטַת עֲלֵיהֶם הַמוֹת וְלֹא הַסִּטְרָא אַחְרָא (עֵיין מַס' עִירוּצִין דִּף נד ע"ה, וּמַס' עֲזוּדָה זֵרָה דִּף ה ע"ה), וְלֹא דִי לִוֵּן דִּי נָטְלוּ אֹרִייתָא בְּלֹא עֲרֵעוּרָא כְּלָל וְלֹא דִי לְהֵם בְּמַה שְׁקִבְלוּ וּלְקַחוּ אֵת הַתּוֹרָה בְּלֹא שׁוּם עֲרֵעוּר, אֲלֹא דְקִבִּילוּ נְבִזְבִּזְנָן וּמִתְּנָן מִכְּלָהוּ אֵלּא שְׁעוּר קִבְלוּ דּוֹרוֹנוֹת וּמִתְּנוֹת מְכָל שְׂרֵי מַעֲלָה.

פִּיּוֹן דְּחָטוּ מַה פְּתִיב כִּיוֵן שְׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל מַה כְּתוּב בְּהֵם, וַיִּתְּנָצְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדִים וּמִפְּרֵשׁ מַה הֵם הָעֲדִים, אִינוּן אוֹתָם שֶׁנֹּאמֵר עֲלֵיהֶם מִתְּנוֹת בְּאָדָם

(תהלים סח יט) **מִתְנַוֹת בְּאָדָם, מֵה אֲשַׁתָּאֵר מִנְהוֹן, הֵהוּא שְׁבִי, דְּכְתִיב עָלֶיךָ לְמָרוֹם שְׁבִיתָ שְׁבִי וְגו'.**

אוֹסְפוּ וְחֹטוּ, מֵה כְּתִיב (במדבר כא א) וַיִּשְׁמַע הַפְּנִנְעִי מִלֶּךְ עֶרְד, וְכְתִיב וַיִּלְחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שְׁבִי, וְעַם כָּל דָּא וְכָל זְמָנָא דִּישְׂרָאֵל תְּבִין לְאַבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָא, אֵינּוֹן נְבוֹבִין וְתַהֲדָר לְגַבִּיָּהוּ, וְאַתְחַפְּיִין בֵּיה, וְלִזְמָנָא דְאֵתִי כְּלָא יְתַהֲדָר, דְּכְתִיב (דברים ל ג) וְשָׁב יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת שְׁבוּתֵךְ וְגו'.

מתוק מדבש

שהם המתנות שקיבלו מהשרים להשתמש בצרכי הגוף רק לשם שמים בלי שום תאוה וחמדה, **מֵה אֲשַׁתָּאֵר מִנְהוֹן, הֵהוּא שְׁבִי מֵה נִשְׂאָר מֵהם, רַק אוֹתוֹ הִשְׁבִי שֶׁהוּא עֵנִין לִימוֹד הַתּוֹרָה בַּטְהָרָה שֶׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בַּמְדַבֵּר, דְּכְתִיב שְׁנֵאמַר עֲלִיו עָלֶיךָ לְמָרוֹם שְׁבִיתָ "שְׁבִי" לְקַחַת מִתְנַוֹת בְּאָדָם.**

אוֹסְפוּ וְחֹטוּ הוֹסִיפוּ וְחִטְאוּ כִשְׁמַת אַהֲרֹן, **מֵה כְּתִיב** אַחַר כֵּךְ **וַיִּשְׁמַע הַפְּנִנְעִי מִלֶּךְ עֶרְד** שֶׁהוּא עֵמֶלֶק, וְהֵינּוּ הַיֵּצֵר הָרַע, וְכְתִיב, **וַיִּלְחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ "שְׁבִי"** פִּירוּשׁ שֶׁלְקַח מֵהם גַּם אֶת הַשְׁבִי הַזֶּה, דֵּהֵינּוּ שֶׁשֶׁלַט בְּלוּמְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁלֹא יִלְמְדוּ בַטְהָרָה, וְגַם יֵשׁ לְהֵם קוּשֵׁי גְדוֹל בְּתַלְמוּדָה שֶׁאֵין הַמְחַשְׁבָה פְּנוּיָה לְעִסּוֹק בַּתּוֹרָה, וְעַם כָּל דָּא וְכָל זְמָנָא דִּישְׂרָאֵל תְּבִין לְאַבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָא וְעַם כָּל זֶה בְּכָל עַת שִׁישְׂרָאֵל שְׁבִים לְאַבִּיָּהֶם שְׁבִשְׁמַיָם, אֵינּוֹן נְבוֹבִין וְתַהֲדָר לְגַבִּיָּהוּ וְאַתְחַפְּיִין בֵּיה אוֹתָם הַדּוֹרוֹנוֹת יַחְזֹרוּ עֲלֵיהֶם וַיְהִיו מִתְכַּסִּים וּמִתְלַבְּשִׁים בָּהֶם, הַפֶּךְ מֵה שְׁכֹתוֹב וַיִּתְנַצְלוּ אֶת עֲדִים, וְלִזְמָנָא דְאֵתִי כְּלָא יְתַהֲדָר וְלַעֲתִיד לְבָא יַחְזִיר הַקַּב"ה אֶת הַכָּל לְיִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב שְׁנֵאמַר וְשָׁב יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת שְׁבוּתֵךְ וְגו' (רמ"ק וּמְפָרְשִׁים)

מאמרי ליל שבועות

(ט) רַבִּי שְׁמֵעוֹן הָוָה יְתִיב וְלָעִי בְּאוֹרֵייתָא, בְּלִילֵיא דְכֻלָּה אֲתַחֲבַרַת
בְּבַעְלָה, דְּתַנִּינָן כֹּל אַנוּן חֲבַרְיָא דְבְנֵי הֵיכְלָא דְכֻלָּה, אֲצִטְרִיכוּ
בְּהוּא לִילֵיא דְכֻלָּה אֲזַדְמַנַת לְמַהוּי לְיוֹמָא אַחְרָא גוֹ חוּפָה בְּבַעְלָה,
לְמַהוּי עֵמָה כֹּל הוּא לִילֵיא, וְלְמַחְדֵי עֵמָה בְּתַקוּנָהָא דְאִיהִי אֲתַתְקַנַת,
לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא מִתּוֹרָה לְנַבִיאִים, וּמְנַבִיאִים לְכַתּוּבִים, וּבְמִדְרָשׁוֹת
דְּקֶרְאִי, וּבְרַזִי דְחֻכְמָתָא בְּגִין דְאֵלִין אַנוּן תִּיקוּנֵין דִּילָה וְתַכְשִׁיטָהָא,

מתוק מדבש

"מאמרי ליל שבועות" ומבואר בו מעלת הלילה הקדוש, והתקון הנעלה הנעשה על ידי
לימוד התורה בזה הלילה, וסגולת הלומדים שזוכים להכתב בספר הזכרון, ומובטח להם
שישלימו את השנה בטוב.

(מקור המאמר זהקדמת ספר הזכר ומועתק כאן דלוג דף ח ע"א - ט ע"א, ונציאור מתוק מדבש
כרך א עמ' קג-קכ)

רַבִּי שְׁמֵעוֹן הָוָה יְתִיב וְלָעִי בְּאוֹרֵייתָא רַבִּי שְׁמֵעוֹן הִיא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּלִילֵיא
בְּלִיל שְׁבֻעוֹת, דְּכֻלָּה אֲתַחֲבַרַת בְּבַעְלָה שְׁאוּ מְכִינִים אֵת הַכֹּלָה שְׁהִיא הַשְּׁכִינָה
בְּתַקוּנָהּ וְתַכְשִׁיטָהּ, כְּדִי שְׁלַמַחַרַת תַּתְּחַזֵּר עִם ז"ל צַעֲלָה, דְּתַנִּינָן כִּי לַמְדֵנוּ כֹּל אַנוּן
חֲבַרְיָא דְבְנֵי הֵיכְלָא דְכֻלָּה שְׁכַל הַחֲבַרִים שְׁהֵם בְּנֵי הֵיכְלָה שֶׁל הַכֹּלָה, אֲצִטְרִיכוּ בְּהוּא
לִילֵיא דְכֻלָּה אֲזַדְמַנַת לְמַהוּי לְיוֹמָא אַחְרָא גוֹ חוּפָה בְּבַעְלָה צְרִיכִים בְּאוֹתוֹ הַלִּילָה
שְׁהַשְּׁכִינָה מְזַמַּנַת עֲצֻמָה לְהִיוֹת בְּיוֹם הַמַּחְרַת בְּחוּפָה עִם צַעֲלָה ז"ל, כִּי צִלִיל שְׁבֻעוֹת אֵין
יָחוּד עֲלוּן, אִלָּא צִיּוּם עוֹלִים וְז"ן לְחוּפָה שְׁהִיא צְמִיקָה שֶׁל אִמָּא עֲלָהָה, לִכֵּן צְרִיכִים
לְמַהוּי עֵמָה כֹּל הוּא לִילֵיא לְהִיוֹת נַעֲרִים עִם הַשְּׁכִינָה כֹּל אוֹתוֹ הַלִּילָה, כִּי עַל יְדֵי
שְׁעוּסָקִים בְּתוֹרָה הַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם כְּדַלְקָמֵן, וְלְמַחְדֵי עֵמָה בְּתַקוּנָהָא דְאִיהִי אֲתַתְקַנַת
וְלִשְׁמוּח עֵמָה בְּתַקוּנָהּ שְׁהִיא מִתְתַקַּנַת, פִּירוּשׁ שְׁעַל יְדֵי הַתּוֹרָה שְׁלּוּמֵדִים בְּלִיל שְׁבֻעוֹת
הַשְּׁכִינָה הַקְּדוּשָׁה מִתְקַשֶּׁטֶת, לִכֵּן צְרִיכִים לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא לְעוֹסֵק בְּתוֹרָה מִתּוֹרָה לְנַבִיאִים
וּמְנַבִיאִים לְכַתּוּבִים כַּמְבּוּאָר הַסֵּדֵר בְּשַׁעַר הַכּוֹנוֹת בְּרוּשׁ הַשְּׁבֻעוֹת, וּבְמִדְרָשׁוֹת דְּקֶרְאִי
וּבְדִרְשׁוֹת הַפְּסוּקִים, וּבְרַזִי דְחֻכְמָתָא וּבְסוּדוֹת שֶׁל חֻכְמַת הַקְּבֵלָה, בְּגִין דְאֵלִין אַנוּן
תִּיקוּנֵין דִּילָה לְפִי שְׁאֵלוֹ הֵם הַתְּקוּנִים שְׁלָה, וְהֵם הַכ"ד צִירוּפֵי שֶׁם אֲדִנִי שְׁמַכוּנִים בְּסוּף
כֹּל סֵפֶר מֵהַכ"ד סִפְרֵי תַנ"ךְ צִירוּף אַחַד מֵהֶם, וְתַכְשִׁיטָהָא וְהַתְּכַשִּׁיטִים שְׁהֵם הַשְּׁמוֹת
הַיּוֹצֵאִים מֵהַתִּיבוֹת שֶׁבְּסוּף כֹּל סֵפֶר וּסְפָר (כַּמְבּוּאָר צִפְרֵי עַן חִיִּס לְרוּשׁ הַשְּׁבֻעוֹת), וְכַשְׁלּוּמֵדִים

וְאִיהִי וְעוֹלַמְתָּהָא עֲאֵלַת וְקִיַּיְמַת עַל רִישֵׁיהוֹן, וְאֵתְתַקְנַת בְּהוּ וְחֻדַת
 בְּהוּ כֹּל הַהוּא לִילְיָא, וְלִיּוֹמָא אַחְרָא לָא עֲאֵלַת לְחוּפָּה אֱלָא
 בְּהַדְיָיְהוּ, וְאֵלִין אַקְרוּן בְּנֵי חוּפְתָּה, וְכִיּוֹן דְּעֲאֵלַת לְחוּפְתָּה, קְדָשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא שְׂאִיל עֲלֵייהוּ, וּמְבָרַךְ לֹון וּמְעַטֵר לֹון בְּעֵטְרָהָא דְכֻלָּה,
 זַפְּאָה חוּלְקָהוֹן.

וְהָוָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְכֻלְהוּ חֲבֵרֵיִיא מְרַנְנִין בְּרַנָּה דְאֹרִיַּיְתָא, וּמְחַדְשֵׁן
 מְלִין דְאֹרִיַּיְתָא כֹּל חַד וְחַד מְנַיְיְהוּ, וְהָוָה חֲדֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן וְכֹל
 שְׂאָר חֲבֵרֵיִיא, אָמַר לֹון רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּנֵי, זַפְּאָה חוּלְקָכוֹן, בְּגִין דְלִמְחַר
 לָא תִיעוּל כְּלָה לְחוּפָּה אֱלָא בְּהַדְיָיְכוּ, בְּגִין דְכֻלְהוּ דְמִתְקַנְיִן תְּקוּנָהָא

מתוק מדבש

כך אז וְאִיהִי וְעוֹלַמְתָּהָא פִירוּשׁ הַשְׂכִּינָה עִם נְעוּתֵיהָ שְׁהֵם הַמְלָאכִים הַמְעֵלִים אוֹתָהּ,
 עֲאֵלַת וְקִיַּיְמַת עַל רִישֵׁיהוֹן הִיא נִכְנַסַת בְּבֵית הַמְדַרְשׁ וְשׁוּרָה עַל רֵאשֵׁי הַצְדִיקִים הַעוֹסְקִים
 בְּתוֹרָה, וְאֵתְתַקְנַת בְּהוּ וְחֻדַת בְּהוּ כֹּל הַהוּא לִילְיָא וּמִתְתַקַּנַת וּמִתְקַשְׁטַת עַל יָדַם,
 וּשְׂמִחָה עִמָּהֶם כֹּל אוֹתוֹ הַלִּילָה, וְלִיּוֹמָא אַחְרָא לָא עֲאֵלַת לְחוּפָּה אֱלָא בְּהַדְיָיְהוּ
 וְלִיוֹם הַמַּחֲרַת אֵינָה נִכְנַסַת לְחוּפָּה אֵלָא עִמָּהֶם, כִּי הֵם הַשׁוֹשְׁבִינִין שְׁלָה עַל יָדֵי שְׁנַשְׁמוּתֵיהֶם
 עוֹלוֹת בֵּה בְּסוּד מִיַּין נוֹקְבִין, וְלִכֵּן וְאֵלִין אַקְרוּן בְּנֵי חוּפְתָּה וְאֵלוּ נִקְרָאִים בְּנֵי חוּפְתָּה
 הַשְׂמֵחִים עִמָּה בְּעַת חוּפְתָּה, וְכִיּוֹן דְּעֲאֵלַת לְחוּפְתָּה וְכִיּוֹן שְׁהִיא נִכְנַסָה לְחוּפְתָּה הִיא
 מִבְּקִשַׁת שְׁפַע בְּשִׁבְלִים, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאִיל עֲלֵייהוּ אוֹ הַקְּבִ"ה שׁוֹאֵל עֲלֵיהֶם, מִי
 וּמִי הֵם הַשׁוֹשְׁבִינִין שְׁלָה, וּמְבָרַךְ לֹון וּמְעַטֵר לֹון בְּעֵטְרָהָא דְכֻלָּה וּמְבָרַךְ אוֹתָם וּמְעַטֵר
 אוֹתָם בְּעֵטְרָתָה שֶׁל הַכֻּלָּה, וְרַצָּה לוֹמַר שְׁהֵם מְקַבְּלִים מֵהָאֵרַת הַמוֹחִין שְׁקִבְלָה הַשְׂכִּינָה
 בְּשַׁעַת הַיְחוּד, זַפְּאָה חוּלְקָהוֹן לִכֵּן אֲשֵׁרִי חֲלַקְסֵם. (רמ"ק וּמְק"מ וּמְפִרְשֵׁים)

וּמִמְשִׁיךְ לְבָאֵר אֵת הָעֵנִין מֵה שְׂרַבִּי שְׁמַעוֹן לְמַד כֹּל לִיל שְׁבֻעוֹת, וְזֶה שְׂאֵמַר וְהָוָה רַבִּי
 שְׁמַעוֹן וְכֻלְהוּ חֲבֵרֵיִיא מְרַנְנִין בְּרַנָּה דְאֹרִיַּיְתָא וְהִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְכֹל הַחֲבֵרִים
 מְרַנְנִים בְּרַנָּה שֶׁל תּוֹרָה, וְרַצָּה לוֹמַר שְׁהִיוּ לוֹמְדִים בְּנַחַת וּבְרַצוֹן, וּמְחַדְשֵׁן מְלִין דְאֹרִיַּיְתָא
 כֹּל חַד וְחַד מְנַיְיְהוּ וְהִיוּ מַחֲדוּשִׁים דְּבְרֵי תּוֹרָה כֹּל אַחַד וְאַחַד מֵהֶם, כִּי חִידוּשֵׁי תּוֹרָה
 הֵם עֵיקַר קְשׁוּטִיָּה, וְהָוָה חֲדֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן וְכֹל שְׂאָר חֲבֵרֵיִיא וְהִיָּה שְׂמַח רַבִּי שְׁמַעוֹן
 וְכֹל שְׂאֵר הַחֲבֵרִים, אָמַר לֹון רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר לָהֶם רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּנֵי, זַפְּאָה חוּלְקָכוֹן
 אֲשֵׁרִי חֲלַקְסֵם, בְּגִין דְלִמְחַר לָא תִיעוּל כְּלָה לְחוּפָּה אֱלָא בְּהַדְיָיְכוּ כִּי מַחַר לָא תִכְנַס
 הַכֻּלָּה שְׁהִיא הַשְׂכִּינָה לְחוּפָּה לְהַתִּיחַד עִם דּוּדָה אֵלָא עִמְכֶם, בְּגִין דְכֻלְהוּ דְמִתְקַנְיִן
 תְּקוּנָהָא בְּהֵאִי לִילְיָא וְחֻדָּאן בְּהֵאִי כִּי כֹל הַחֲבֵרִים שְׁעוֹסְקִים וּמִתְקַנְיִים תְּקוּנֵי הַשְׂכִּינָה

בְּהַאי לִילְיָא וְחֻדְאן בְּהַ, כְּלָהוּ יְהוֹן רְשִׁימִין וּכְתִיבִין בְּסַפְרָא דְדַכְרְנִיָא,
 וְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְבָרַךְ לֹון בְּשַׁבְעִין בְּרַכָּאן וְעַטְרִין דְעֻלְמָא עֲלָאָה.
 פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים יט ב) הַשְּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד א"ל וְגוֹמַר,
 קָרָא דָא הָא אוּקִימָנָא לִיהַ, אֲבָל בְּזַמְנָא דָא דְכֻלָּה אַתְעֵרַת לְמִיעֵל
 לַחֻפְפָּה בְּיוֹמָא דְמָחָר, אַתְתַּקְנַת וְאַתְנַהֲיַת בְּקִישׁוּטְהָא בְּהַדִּי חֲבַרְיָא
 דְחֻדְאן עֲמָה כָּל הָהִיא לִילְיָא, וְאִיהִי חֻדְאֵת עֲמָהוֹן, וּבְיוֹמָא דְמָחָר
 כְּמָה אוּכְלוּסִין חִיילִין וּמְשַׁרְיִין מְתַפְנְשִׁין בְּהַדָּה, וְאִיהִי וְכֻלָּהוּ מְחַפְּאֵן
 לְכָל חַד וְחַד דְתַקִּינוּ לָהּ בְּהַאי לִילְיָא, וְכוּ'.

מתוק מדבש

ושמחים עמה בזה הלילה, כְּלָהוּ יְהוֹן רְשִׁימִין וּכְתִיבִין בְּסַפְרָא דְדַכְרְנִיָא כולם יהיו
 רשומים וכתובים לזכרון בספר הזכרונות, והיינו בהמלכות שנקראת ספר של היסוד הנקרא
 זכרון, ורצה לומר שצורתם תהיה רשומה וחקוקה בה, כדי שיהיו נזכרים תמיד לטובה,
 וחדושי תורתם כתובים שם, וְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְבָרַךְ לֹון בְּשַׁבְעִין בְּרַכָּאן וְהַקְב"ה
 מְבָרַךְ אוֹתָם בְּשַׁבְעִים בְּרֻכּוֹת, וְרָלָה לומר שמקנלים שפע נרכות משצט ספירות של ז"א
 שכל אחת כלולה מעשר, וְעַטְרִין דְעֻלְמָא עֲלָאָה וגם מקבלים עטרות של עולם העליון,
 וְרָלָה לומר שמקנלים משפע המוחין הנמשכים מאימא עלאה למלכות. (רא"ג ומק"מ)

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר לפרש מה שכתוב הַשְּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד א"ל ומעשה ידיו
 מגיד הרקיע, קָרָא דָא הָא אוּקִימָנָא לִיהַ פסוק זה כבר ביארנו אותו (נוהר פ')
 תרומה דף קלו ע"ג), אֲבָל עַתָּה נפרשו בענין ליל שבועות כדלקמן, בְּזַמְנָא דָא דְכֻלָּה
 אַתְעֵרַת לְמִיעֵל לַחֻפְפָּה בְּיוֹמָא דְמָחָר בזמן הזה של ליל שבועות שהשכינה מתעוררת
 ליכנס לחופה ביום המחרת, אַתְתַּקְנַת וְנַתְקַנַת בכ"ד צירופי שמות אדנ"י, וְאַתְנַהֲיַת
 בְּקִישׁוּטְהָא ומאירה בקישוטיה שהם השמות היוצאים מסוף כל ספר וספר כנ"ל, בְּהַדִּי
 חֲבַרְיָא דְחֻדְאן עֲמָה כָּל הָהִיא לִילְיָא יחד עם החברים השמחים עמה כל אותו הלילה,
 וְאִיהִי חֻדְאֵת עֲמָהוֹן וגם היא שמחה עמהם, וּבְיוֹמָא דְמָחָר כְּמָה אוּכְלוּסִין חִיילִין
 וּמְשַׁרְיִין מְתַפְנְשִׁין בְּהַדָּה וביום המחרת כמה המוני מלאכים וחיילותיה ומחנותיה שהם
 מלאכי בריאה יצירה ועשיה, מתאספים להיות עמה בעליתה להיחוד, וְאִיהִי וְכֻלָּהוּ מְחַפְּאֵן
 לְכָל חַד וְחַד דְתַקִּינוּ לָהּ בְּהַאי לִילְיָא והשכינה עם כל המלאכים מחכים לכל אחד
 ואחד שתיקנו אותה בזה הלילה, ורצה לומר השכינה מחכה עד שכל ישראל יסיימו את
 תפלתם, כי כמו שהיא מתתקנת בתורתם של החכמים הלומדים בלילה, כך היא מתתקנת
 בתפלתם של ישראל שמתפללים ביום, ולכך היא מחכה וממתנת עם חיילותיה לכל אלו
 שהם מתפללים בתוך קהלות ישראל, וצריכה להמתין עד שתסיים כנסיה האחרונה שבארץ
 ישראל את תפלתה, ואז היא תתקשט בתפלתם. (רמ"ק ורא"ג ומק"מ)

תיבו יקירין תיבו, ונחדש תקון דכלה בהאי ליליא, דכל מאן דאשתתף בהדה בהאי ליליא, יהא נטיר עילא ותתא פל ההיא שתא, ויפיק שתא בשלם, עלייהו כתיב (תהלים לד ח) חונה מלאך יהו"ה סביב ליראיו ויחלצם, טעמו וראו פי טוב יהו"ה, וכו'.

אמר רבי שמעון לחברייא, בני הלולא דא, פל חד מנכון יקשט קשוטא חד לכלה, אמר לרבי אלעזר בריה, אלעזר, הב נבזבזא חד לכלה, דהא למחר אסתפל בה פד יעול לחופה, באנון שירין ושבחין דיהבו לה בני היכלא לקיימא קמיה, וכו'.

מתוק מדבש

וסיים רבי שמעון את מאמרו ואמר תיבו יקירין תיבו, ונחדש תקון דכלה בהאי ליליא שבו חברים יקרים שבו, ונחדש תקוני וקישוטי השכינה בלילה הזה, דכל מאן דאשתתף בהדה בהאי ליליא כי כל מי שמשתתף עמה בלילה הזה שהוא ליל שבועות, ואינו ישן כל הלילה אלא לומד כל הלילה, יהא נטיר עילא ותתא זה יהיה נשמר למעלה ולמטה, דהיינו שאם יגזרו עליו איזו גזירה למעלה תתבטל, וגם תהיה לו שמירה למטה שלא יוכלו להרע לו, פל ההיא שתא כל אותה השנה, עד חג השבועות הבא, ויפיק שתא בשלם ויוציא את השנה בשלום, עלייהו כתיב עליהם כתוב חונה מלאך יהו"ה סביב ליראיו ויחלצם פירוש שינצלו כל השנה מכל רע, וכתוב טעמו וראו פי טוב יהו"ה פירוש שעוד יזכו לטעום את טובות הקב"ה. (מק"מ רמ"ק ורא"ג) וזה שמכא הארז"ל (בשער הכוונות דרוש א' דשבועות) וזה לשונו: דע כי מי שלא ישן כליל שבועות כלל אפילו רגע אחד, ויהיה עוסק בתורה כל הלילה, מוצט לו שיטלים שנתו, ולא ירע לו שום נזק בשנה ההיא, ולא עוד אלא שהוראת מיי האדם בשנה ההיא תלויה צענון זה, כי אם לא ישן כלל ודאי שלא ימות בשנה ההיא, עכ"ל.

אמר רבי שמעון לחברייא בליל שבועות, בני הלולא דא אתם החברים שנקראים בנים לשכינה ואתם משתתפים בשמחת השכינה, פל חד מנכון יקשט קשוטא חד לכלה כל אחד מכם יקשט איזה קישוט להכלה, ורצה לומר שיחדש חידוש אחד לתקון השכינה, (הנה לא נאמר לקמן שום דרוש משאר המצרים רק מרצי אלעזר, כנראה שחסר צהר שלנו). אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה, אלעזר, הב נבזבזא חד לכלה תן דורון אחד להכלה, ורצה לומר שתחדש איזה חידוש בתורה, ובזה תתן קישוט להשכינה, דהא למחר אסתפל בה פד יעול לחופה באנון שירין ושבחין (ה"ג הרא"ג, כי צפ' מטות על "אלעדה ונמיד" מתרגס אונקלוס שירין ושכנין) כי למחר יסתכל הקב"ה כשיכנס לחופה באותם הקישוטים דיהבו לה בני היכלא לקיימא קמיה שנתנו בני היכל להשכינה לעמוד לפניו, ורצה לומר שהקב"ה יסתכל בעת היחוד בהקשוטין שקישטו את השכינה כל אחד מהחברים, שעל ידי זה הם יהיו ראויים לעמוד לפניו.

בשבועות נצא מהגלות

(י) וּבִגְיִן דָּא עָתִיד רַעֲיָא מְהִימְנָא לְמַהוּי בְּגִלוּתָא בְּתַרְאָה, וּבִיה יִתְקִיִּים (ישעיה נג ה) וְהוּא מְחֻלָּל מִפְּשָׁעֵינוּ, אֲתַעְבִּיד חוּל בְּגִינֵייהוּ, (עין שם) מְדוּפָא בְּעוֹנוֹתֵינוּ בְּמִכְתָּשֵׁין דִּיסוּרִין דְּעֵנִיתָא, בְּכַמָּה דוּחְקִין דְּסָבִיל עַלְיֵיהוּ, וּבְגִינֵיהּ (שמות לב יד) וַיִּנָּחֵם יְהוָה עַל הָרָעָה וְגוֹמֵר, וְהָדָא הוּא דְכָתִיב (ישעיה נג ה) וּבַחֲבוּרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ, וּבְגִינֵיהּ שְׂמַאל דוּחָה לְבִינוּנֵיִים דְּאִיהִי רֵאשׁ הַשָּׁנָה, וַיִּמִּין מְקָרֵב לוֹן בְּתִיּוּבְתָא דְאִיהוּ פִּסְחָ, דְרוּעָא יְמִינָא לְקַבֵּל שְׂבִים, וַיּוֹקִים לוֹן מִנְפִּילוֹ דְלָהוֹן וְאַחִיד בִּידֵיהוֹן, וַיִּמָּא לוֹן (שם נב ב) קוּמִי שְׂבִי יְרוּשָׁלַם, וּבְשָׁבוּעוֹת יִפְקוּן בְּזָכוּתָא דְמִשָּׁה דְאִיהוּ מִתָּן תּוֹרָה רַחֲמִי.

מתוק מדבש

"מאמר בשבועות נצא מן הגלות" ומבואר בו כי נשמת משה רבינו ע"ה מגולגלת בדור האחרון, והוא סובל עוונות ישראל. ובזכותו נצא מן הגלות על ידי מדת החסד, ואומר שתחילת הגאולה תהיה בפסח, והגמר בשבועות.

(מקור המאמר נתקוני הסר מ' כ"א דף נה ע"א, ונציטור מתוק מדבש כרך 3 עמ' קפ"א)

וּבִגְיִן דָּא וּבְשָׁבִיל שִׁיחָה תְקוּן לְהַבִּינוּנִים, עָתִיד רַעֲיָא מְהִימְנָא עֵתִיד רוּעָה הַנְּאֻמָּן שְׁהוּא מִשָּׁה רַבִּינוּ, לְמַהוּי בְּגִלוּתָא בְּתַרְאָה לְהִיּוֹת נִשְׁמָתוֹ מְגוֹלְגַלַת בְּגִלוּת הַאֲחֵרוֹן לְסָבוּל עוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, וּבִיה יִתְקִיִּים וּבו יִתְקִיִּים מַה שְׁכָתוּב וְהוּא מְחֻלָּל מִפְּשָׁעֵינוּ שְׁהוּא נִתְחַלֵּל וּנְפָגֵם קִצַת קְדוּשָׁתוֹ מִחֲמַת פְּשָׁעֵינוּ, וְהִינּוּ אֲתַעְבִּיד חוּל בְּגִינֵייהוּ שְׁנַעֲשָׂה חוּל בְּשָׁבִילִם, לְפִי שְׁהַבִּינוּנִים כְּלוּלִים מְקוּדֵשׁ וְחוּל, וְמַה שְׁכָתוּב (לְפִינוּ בַּפְּסוּק) מְדוּפָא מְעוֹנֵינוּ דְהִינּוּ בְּמִכְתָּשֵׁין דִּיסוּרִין דְּעֵנִיתָא בְּנִגְעִים שֶׁל יִסוּרֵי הַעֲנוּת, בְּכַמָּה דוּחְקִין דְּסָבִיל עַלְיֵיהוּ בְּהִרְבָּה דוּחַק וְצַעַר שְׁהוּא סוּבֵל בְּשָׁבִילִם, וּבְגִינֵיהּ וּבְשָׁבִיל צַעַר שֶׁל מִשָּׁה כְּתִיב וַיִּנָּחֵם יְהוָה עַל הָרָעָה וְגוֹמֵר, וְהָדָא הוּא דְכָתִיב וְהוּ שְׁכָתוּב וּבַחֲבוּרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ עַל יְדֵי חֲבוּרָתוֹ שֶׁל מִשָּׁה נִרְפָּא לָנוּ נִגְעֵי הַעֲנוּת, וְעַל יְדֵי זֶה נִצְלָנוּ מִפּוֹרְעַנִּיּוֹת שֶׁל חֲבִלֵי מִשִּׁיחַ, וּבְגִינֵיהּ וּבְשָׁבִיל זְכוּת מִשָּׁה, שְׂמַאל דוּחָה לְבִינוּנֵיִים שֶׁלֹּא יִצְאוּ מִהַגְלוֹת בְּתִשְׂרֵי שָׂאוּ הֵיוּ יוֹצֵאִים בְּהַתְּגַבְרוֹת הַדִּין, דְּאִיהִי רֵאשׁ הַשָּׁנָה שְׁכָמוּ כֵן הוּא בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה שְׁדוּחִים אֵת הַבִּינוּנִים לְיוֹם כְּפוּרִים שֶׁלֹּא יִגְמְרוּ אֶת הַדִּינִם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמּוּתוּ יָחַד עִם הַרְשָׁעִים הַגְּמוּרִים, וַיִּמִּין מְקָרֵב לוֹן בְּתִיּוּבְתָא וְהִימִין מְקָרֵב אוֹתָם בְּתִשְׁבּוּכָה, כִּי מִדַּת הַחֲסֵד שְׁבִימִין מְעוֹרֵרֵת אוֹתָם לְתִשְׁבּוּכָה, דְּאִיהוּ פִּסְחָ שְׁהוּא כְּעֵין פִּסְחָ שְׁבַחְדוּשׁ נִיסָן שָׂאוּ הוּא שְׁלִיטַת הַחֲסֵד, דְהִינּוּ דְרוּעָא יְמִינָא זְרוּעַ הִימִין שְׁבַמְדַת הַחֲסֵד, שְׁהִיא פְּשוּטָה לְקַבֵּל שְׂבִים, וַיּוֹקִים לוֹן מִנְפִּילוֹ דְלָהוֹן וְהִקְבִּיִהּ יָקִים בִּימִינוּ אֵת הַבִּינוּנִים שֶׁנִּפְּלוּ בְּעוֹנוֹתֵיהֶם, דְהִינּוּ וְאַחִיד בִּידֵיהוֹן שִׂיחָזוּ בִידֵם וַיִּקְיָם, וַיִּמָּא לוֹן וַיֹּאמֶר לֵהֶם קוּמִי שְׂבִי יְרוּשָׁלַם הִינּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם קוּמוּ וְצָאוּ מִן הַשְּׁבִיָּה, וּבְשָׁבוּעוֹת יִפְקוּן בְּזָכוּתָא דְמִשָּׁה וּבְשָׁבוּעוֹת יִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגְלוֹת בְּזָכוּתוֹ שֶׁל מִשָּׁה, דְּאִיהוּ מִתָּן תּוֹרָה רַחֲמִי שְׁהוּא הוֹרִיד אֵת הַתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב לְיִשְׂרָאֵל שְׁהִיא בְּתַפְאֵרֵת שְׁהוּא בְּחִינַת רַחֲמִים, וְרַצָּה לוֹמַר שֶׁהַתְּחִלַת הַגְּאוּלָּה תְהִיָּה בַּפִּסְחָ, וְהַגְּמַר תְהִיָּה בְּחַג הַשְּׁבִעוֹת בְּזָכוּת הַתּוֹרָה שְׁהוֹרִיד מִשָּׁה.